

Ilona Tuomi
(toim.)

TARINOITA NUOTIOILTA

Etelä-Karjalan eräperintö
ennen ja nyt

LAB-ammattikorkeakoulu
Taitto: Oona Rouhiainen
Kuvitukset: Lara Dawood

ISBN 978-951-827-495-0 (PDF)
ISBN 978-951-827-496-7 (painettu)

Lappeenranta, 2025

Ilona Tuomi
(toim.)

TARINOITA NUOTIOILTA

Etelä-Karjalan eräperintö ennen ja nyt

 LAB University of
Applied Sciences

 Suomen
Erämuseosäätiö

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisällys

Esipuhe: Vetovoimaa kulttuuriperinnöstä	7
Johdanto: Tervetuloa eräpoluille ja leirinuotioille	9

Isovanhempien opit

Vain varmaa saalista	14
Kun kalaan lähdetään, sinne mennään päiväksi	14
Verkkoja kokemassa	14
Kuusen juurella yötä	15
Voikukista viiniä	15
Mummun arvot ja asenteet	15
Kalaa ei oteta, se annetaan	16
Vitamiineja metsästä	16
Naisten kanssa marjassa	16
Hulluuden alkulähde	17
Roskakala – olisi saanut jäädä keksimättä	17
Ajat ja tavat muuttuvat, mutta tieto siirtyy	17
Männystä vapa ja puuvillasta siima	18

Tapion tarhoissa

Kaverin houkutuksesta mukaan lajiin	20
Sotilaskiväärillä hirvet nurin	20
Melkoista syltittyä	21
Ilveksen kanssa takaisin	21
Kaakanajahdissa	21
Isänmaan metso	22

Suunnaton onni ja hirmune tuuri!	23
Karhujahdissa Kanadassa	23
Optinen harha	24
Kannanvaihtelusta ja merkkilaukauksista	24
Metsästys – paras syy olla pois kotoa	24
Kalle, perkele!	24
Suuret hirvivuodet	25
Vaimon kanssa ulos syömään	25
Koiran kanssa metällä	26
Elämän koira	26
Taistelupari	27

Ahdin apajilla

Taimen tarttuu nirhaan	29
Pilkkimisestä perhokalastukseen	29
Perhokalastus – paholaisen juoni viattoman pään menoksi	29
Alalajeja ja kalalajeja	29
Kalapaikoista parhaat	30
Veneentervausta ja juhlahetkiä	30
Nirhoja ja vaappuja	30
Parasta kalastuksessa	30
Eletään ajassa ja sen mukaan	30
Turhaa hommaa	30

Oppia ikä kaikki	31
"Ol rysä kene hyvässä, kalat on meidän"	31
Kaikki kalajutut on aina tosia	32
Matoa koukkuun!	32
Muikun liippimistä	32
Vaelluskaloista	33
Papan ennätysahven ja salainen lokaatio	33
Pimeetä touhua	33
Kuun vaiheista ja veden jumalista	33
Tuulastuksen maailmanmestaruuskisa	34
Liikaa siikaa	34
Oman elämänsä vonkamies	34
Fortum ja littana katiska	35
Kyllähän tällä jo maha täyttyy	35
Varokaa heikkoja jäitä	35
Ikuinen takuu	35

Tyhjänskulkemisen lyhyt oppimäärä

Partiotoiminnasta kipinää	37
Imatran Lapinkävijät	37
Lapinkävijöiden toiminta	37
Imatralla – ulkoile, osallistu ja vaikuta!	
Tuulta päin!	37
Köydenvetoa kettu repolaisen kanssa	37
Tällaiseen pitää ihmisen antautua!	38
Retkeilijän hätäpakkaus	38
Keskitalven kymmenen teelaatua	38
Mitäs keväällä juodaan?	39
Kevyemmät kantamukset	39
Pohjoinen kutsuu	39
Nenä osoittaa suunnan	40
Kilpavarustelua	40

Tulikaste	40
Ne puheliaat karjalaiset	41
Hymy on paras syötti kalalla	41
Lenkkikansan maa	41
Koko elämä rinkassa	41
Vettä on vaikeaa kuivata	42
Retkeilyn Tinder	43
Ilmoitusluontoinen asia	43
Inspiraatiota painetusta sanasta	43
Kivimeditaatiota	43
Jääsuihkussa Huippuvuorilla	44

Kaikki paitsi keräily on turhaa

Keräilyn pitkä historia	46
Luonnonkosmetiikkaa: omenankukkahoitoainetta ja jalkakylpyjä	46
Turvallinen kotiapteekki	46
Totista hommaa	47
Jokaisenoikeudet	47
Ei helpolla, mutta verotta	48
Pettuleipää kiviunissa	48
Lahja pakurin muodossa	48
Monipuolisesti luonnosta	49
Onnellisesti eksyksissä	49
Sienestäjän pitää olla nöyrä	50
Kohti yhteistä unelmaa	51
Kellä paikka on, siitä vaietkoon	51
Tutkimusmatkalla metsässä	51
Kesäparatiisi vattupuskassa	51
Uusia taitoja, vähän kerrassaan	52
Suomyrtin tuoksuissa telttasaunassa	52
Ilokaasusta nauttien	52
Vinkki vitonen	52

Rajalla sattuu ja tapahtuu

Retkiä rajan taakse	54
Koirat eivät ymmärrä valtakunnan rajoista	54
Mitäs hiljaisuuden ääniä nämä ovat?	54
Kahden valtakunnan joki	55
Vaihtokaupalla särjet ahveniksi	56
Evakkolinnut Karjalan kannakselta	57
Turvatoimia kevätjäillä	58
Pelkoa ja (vesi)kauhua rajan pinnassa	58

Etelä-Karjalan erikoisuuksia

Geokätkentää Geoparkissa	60
Saimaan saaressa pikkuinen norppa	60
Simpeleen siit ja Parikkalan piit	61
Tetri ja purrikka	62
Eurooppalaisia kurppajuhlia	62
Perunankylvöä	62
Avovesikausi jatkuu aina	62
Tainioita ja nahkalohia	62
Liippi ja liippiminen	63
Ruokolahden leijona	63
... ja maraalikin vielä!	63
Kekkonen hirvijahdissa omalla kylällä!	63
Fongarit valkoevätörön ja miekkasärjen perässä	63
The Vuoksi Fishing Club	64
Kummakivi, Huuhanranta ja mahtavat mahdollisuudet	65
(Omia) polkuja pitkin	66

Pannulla porisee - paikalliset reseptit

Routapaisti hirvestä	68
Pyypaistia ja mehevää majavaa	69
Katariina Suuren lohi	69
Tönkkösuolattu muikku	69
Tätä älä koeta kotona!	70
Yksinkertainen on kaunista	70
Hapankaalihaukivuoka	71
Kevään viherjauhe	71
Teetä mansikan lehdistä	71
Mausteita lähimetsästä	71
Kanttarellikastike	71
Suppilovahveropiirakka	71
Kiitos ja kunnia	71

Matkalle luontokohteiden tarinoihin

Elämäntapana erä

Arvoituksia ja onnistumisia	73
Hiljaisuutta kuunnellen	73
Neljä vuodenaikaa	73
Suunta kohti pikitietä	73
Keskustelua luonnon kanssa	73
Teerenpeliä ja nokipannukahveja	74
Tekeminen ja jakaminen	74
Ajatuksia karkuun	74
Hiilivapaa harrastus	75
Vapaasti	75
Kaikki huolet pois	75
Toive tulevaisuuteen	76
Minä nautin	76

Tarinoita muualta

77

78

Lähteet

79

Esipuhe

Vetovoimaa kulttuuriperinnöstä

Kun matkailija saapuu uuteen kohteeseen, hän on kiinnostunut siitä, mikä siellä on erityistä ja uniikkia.

Mitä sellaista kohteessa voi nähdä ja kokea, mitä ei löydy mistään muualta? Mikä on omaleimaista juuri tälle kohteelle?

Jokaisella alueella on omat erityispiirteensä, oma historiansa, oma kulttuuriperintönsä. Kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan menneisyydestä perittyjä aineellisia ja aineettomia asioita tai käytäntöjä, jotka heijastavat ihmisten arvoja, uskomuksia, tietoja ja traditioita. Kulttuuriperintö ympäröi meitä niin kaupungeissa ja taajamissa kuin luonnonmaisemissa ja arkeologisissa kohteissa. (Opetushallitus 2025).

Aineetonta kulttuuriperintöä ovat muun muassa paikkoihin tai tapoihin liittyvät tarinat. **Etelä-Karjalan eräperintö ennen ja nyt** -tarinapankkiin on koottu etelä-karjalaisia erätarinoita. Niissä näkyvät ja kuuluvat Etelä-Karjalan alueen erityispiirteet kuten Suomen suurimman järven, Saimaan, ja Venäjän rajan läheisyys. Ta-

rinapankki on osa **Luontokohteiden kulttuuriperinnöstä vetovoimaa rajaseudun matkailuun**-hanketta, jonka avulla nostetaan esiin eteläkarjalaisia luontokulttuurikohteita, lisätään niiden tunnettuutta ja vahvistetaan niihin liittyvän liiketoiminnan elinvoimaisuutta.

Luontokohteiden kulttuuriperintö voi olla vetovoimainen matkailutekijä, kun se tunnistetaan ja tuotteistetaan. Tarinapankkiin on koottu paikallisten ihmisten tarinoita ja perimätietoa. Tekeillä on myös selvitys vapaa-ajan vietosta eteläisellä Saimaalla. Sekä tarinapankissa että selvityksessä on hyödynnetty suullista tietoa, haastateltu paikallisia ihmisiä ja kuultu heidän ajatuksiaan. Myös muunlaista tietoa on käytetty kehittämisen pohjana. Hankkeessa on laadittu **Etelä-Karjalan perinmaisemat** -esiselvitys, joka kuvaa alueen historiallisia vaiheita ja kulttuurisia piirteitä peilaamalla niitä alueen luonnonympäristöön ja geologiaan. Lisäksi tekeillä on eteläkarjalaisia luontokohteita esittelevä video.

Kulttuuriperinnön näkyväksi tekeminen lisää myös alueen asukkaiden tietoa omasta elinympäristöstään. Parhaimmillaan se vahvistaa asukkaiden oman arvon tunnetta ja paikallisl

lisläisyyttä sekä halua vaalia omaa kulttuuriperintöään. Tämä on havaittu muun muassa koululaistyöpajoissa, joissa on pohdittu ja kuvattu lähiympäristön tärkeitä paikkoja, joiden toivotaan säilyvän jatkossakin. Myös alueella kiertävä eteläkarjalaisia luontokohteita ja luontoharrastuksia kuvaava opiskelijayhteistyönä toteutettu piirros-

näyttely on kiinnostanut paikallisia. Huomioita luontokohteiden kulttuuriperintöön on kiinnitetty myös podcastien, vaikuttajayhteistyön ja perinnetapahtumien avulla.

Mona Taipale
projektipäällikkö

Luontokohteiden kulttuuriperinnöstä vetovoimaa rajaseudun matkailuun-hankkeen toteuttavat yhteistyössä LAB-ammattikorkeakoulu, Etelä-Karjalan Virkistysaluesäätiö ja Suomen Erämu-seosäätiö. Hankeaika on 1.11.2023–31.12.2025.

Hanketta rahoittaa Euroopan maaseuturahasto.

Johdanto

Tervetuloa eräpoluille ja leirinuotioille!

Kesällä vuonna 1772 Etelä-Karjalassa oli mahdollista todistaa historiallista luontoretkeä. 129 Pietarista matkalle lähtenyt hevosta ja 26 vaunua kuljettivat Venäjän keisarinna Katariina Suurta seurueineen ihailemaan Imatrankoskea. Imatra kuului tuolloin Viipurin kuvernementtiin ja Venäjään, joten keisarinna matkusti omassa valtakunnassaan. Retkellä oli hovin lisäksi mukana runsaasti palveluskuntaa aina kirurgista juomanlaskijaan. Keisarinnan seurue ylitti Vuoksen Siitolassa ja ihasteli koskea itärannalta käsin. (Hirn 1978, 12–13; Knapas 2013, 150–151).

Paljon on vettä virrannut koskessa sitten keisarinnan luontoretken. Hevosvoimat ja koski on valjastettu eri tavoin, retkeilystä on tullut piirun verran kevyempää. Se, mikä ei ole muuttunut, on ihmisen tarve hakeutua luontoon, ihailemaan sen uskomattomia nähtävyyksiä ja rauhoittumaan

sen vuodenaikojen rytmittämässä helmassa. Keisarinna saapui Imatralle idästä, mutta vuosi 2022 sulki itärajan ja toi Venäjä-lähtöiseen matkailuun kriisin Ukrainan sodan muodossa. Tämä matkailukysynnän muutos Etelä-Karjalassa oli yksi LAB-ammattikorkeakoulun, Suomen Erämuseosäätiön ja Etelä-Karjalan virkistysalueosäätiön toteuttaman, Euroopan Maaseuturahaston rahoittaman **Luontokohteiden kulttuuriperinnöstä vetovoimaa rajaseudun matkailuun** -hankkeen (2023–2025) liikkeellepanevista motiiveista.

Hankkeessa tavoiteltiin matkailutoimijoiden, paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden tietämyksen lisääntymistä Etelä-Karjalan kohteista ja luontokulttuurista. Lisäksi tavoitteena oli uusien teemapohjaisten, avoimesti saatavien sisältöjen ja materiaalien syntyminen matkailun

kehittämiseen ja markkinointiin. Käsissäsi (tai ruudullasi) oleva teos vastaa näihin tavoitteisiin. Julkaisu on osa hankkeen työpakettia I: Kulttuuriperintöön liittyvän tiedon kokoaminen, jossa koottiin luontoon liittyvää kulttuuriperintötietoa ja materiaaleja hyödynnettäväksi matkailussa. Kootut aineistot ovat matkailun kehittämisen lisäksi arvokkaita myös ympäristönsuojelun ja ympäristökasvatuksen näkökulmista.

Kerätty aineisto tekee näkyväksi Etelä-Karjalan elävää eräperinnettä. Tähän elävään, aineettomaan kulttuuriperintöön kuuluvat esimerkiksi ne tiedot, taidot, tottumukset, ajatusmallit ja uskomukset, jotka kumpuavat ihmisten suhteesta luontoon ja paikastamme maailmankaikkeudessa. Aineeton kulttuuriperintö on elävää perintöä, joka on läsnä ihmisten arjessa. (Marsio & Kivilaakso 2017, 7).

Unescon Yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta hyväksyttiin vuonna 2003. Suomi saattoi yleissopimuksen voimaan vuonna 2013, ja sen toimeenpanosta vastaa Museovirasto. Kuten Marsio ja Kivilaakso toteavat:

”Sopimuksen tarkoituksena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön tunnistamista ja vaalimista. Aineeton kulttuuriperintö tarkoittaa Unescon sopimuksen yhteydessä ilmiöitä, jotka elävinä ja muuntuvinä säilyvät sukupolvilta toiselle.

Aineeton kulttuuriperintö on samanaikaisesti perinteistä, nykyhetkessä olevaa ja elävää. Sopimuksessa keskitytään vaalimaan sellaista perinnettä, jolla on juuret menneisyydessä, mutta jota edelleen harjoitetaan.”

(Marsio & Kivilaakso 2017, 7).

Suomessa elävän perinnön kansallisesta luettelosta löytyy useita tässäkin teoksessa esiintuotuja asioita: hortoilu, jokaisenoikeudet (jokamiehenoikeudet), sienestys, suomalainen metsäsuhde sekä suomenpystykorva ja eräperinteen vaaliminen (Museovirasto 2025).

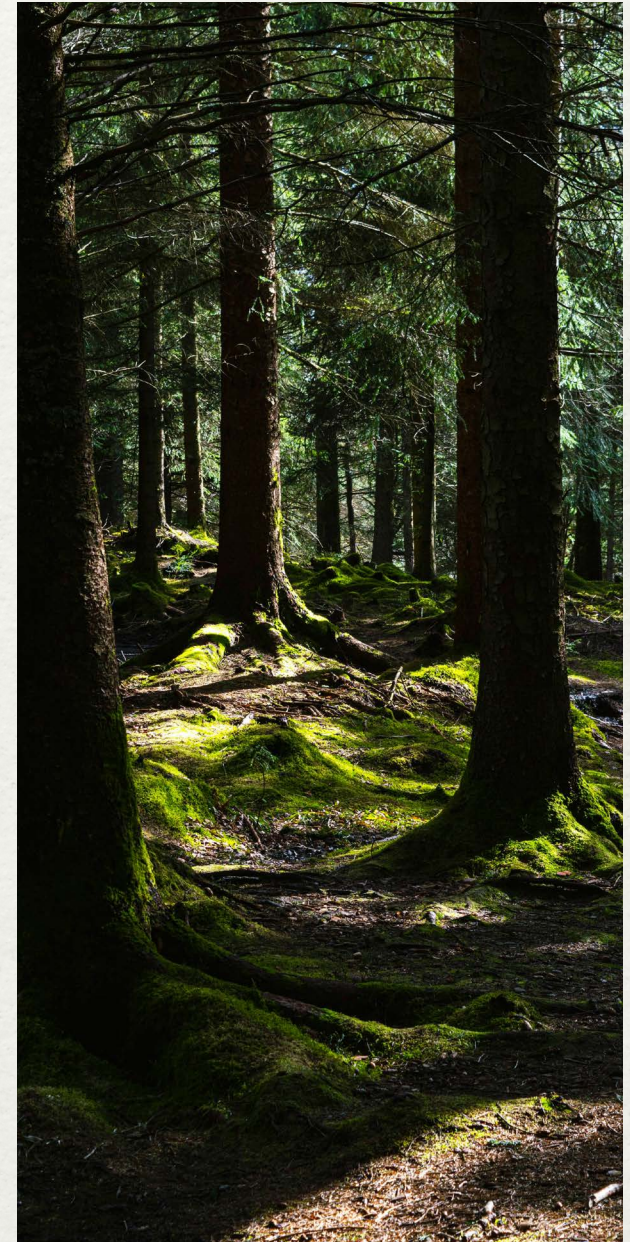
Tarinoita nuotioilta – Etelä-Karjalan eräperinne ennen ja nyt kuuluu muistitietotutkimuksen piiriin. Muistitietotutkimus on ensisijaisesti kiinnostunut ihmisten omista kokemuksista ja tulkinnois-

ta (Heimo et al. 2021, 10). Julkaisu johdattaa lukijan eräpoluille, retkeilyyn, kalastukseen, metsästykseseen ja keräilyyn liittyvien muistojen ääreen, mutta ei tarjoa kattavaa historiikka kyseisten harrastusten kulttuurihistoriasta. Tällä kertaa vuorossa ovat puhtaasti eteläkarjalaiset eräperinteen vaalijat ja tarinankertojat.

Tarinoita kerättiin vuoden 2024 aikana kolmella eri tavalla:

1. yksilöhaastatteluilla olemalla yhteydessä suoraan henkilöihin, joilla tiedettiin olevan paljon muistoja ja tietoa eteläkarjalaisesta eräperinteestä,
2. LABin sivuilla julkaistussa verkkokyselyssä, sekä
3. tarinatapahtumissa. Näistä ensimmäinen toteutettiin Hiitolanjoki hurmaa -tapahtumassa 8.6.2024 ja toinen Ruokolah-ti-talolla Ruokolahti-Seuran Tiistai-tarinat -tapahtumassa 18.6.2024.

Tarinatapahtumat olivat avoimia tilaisuuksia, joissa jaettiin alueen metsästykseseen, kalastukseen, retkeilyyn ja keräilyyn liittyviä muistoja. Tarinoita kertoneilta kerättiin luvat haastatteluun ja tarinoiden julkaisuun Opas muistitietohaastatteluun -julkaisun (Heimo et al 2021) ohjeita mukaillen. Kaikki tarinoita kertoneet saivat kertoa tarinansa nimettöminä tai omalla nimellään valintansa mukaan.

Karjalaisia sanotaan vieraanvaraisiksi – eikä suotta. Tämä vieraanvaraisuus ei rajoitu ainoastaan kahvipöydän antimisiin, vaan näyttyi avoimina ovina ja lämpimänä ystävällisyytenä haastatteluita tehdessä. Haluan sydämestäni kiittää kaikkia hankkeessa mukana olleita tarinankertojia. Tarinatapahtumissa ja haastatteluissa tarinoita olivat kertomassa seuraavat henkilöt, jotka antoivat luvan nimensä mainitsemiseen tarinoiden yhteydessä: **Harri Auvinen, Leena Halonen, Nanna Hintsanen, Pirjo Holm, Kimmo Hyvärinen, Mikko Hänninen, Jorma Järvi, Taisto Kainulainen, Mervi Karoniemi, Pauli Kemppi, Kaarlo Kivimäki, Tea Laitimo, Matti Luukkonen, Juha Luukkonen, Tomi Menna, Jere Nuppola, Johanna Peräkasari, Veikko Piironen, Airi Ruokonen, Simo Saitseff, Pekka Sarkanen, Seppo Skyttä ja Arto Tella.**

Tähän teokseen mahtui vain osa kerrotuista tarinoista. Pyrin valintoja tehdessäni siihen, että kaikki kertojat pääsivät ääneen. Yksittäisten tarinoiden kertojaa ei tässä teoksessa ole nimetty. Olen tehnyt pieniä muokkauksia tekstiin, esimerkiksi poistanut toistoa ja täytesanoja. Toimitustyössä olen kuitenkin pyrkinyt säilyttämään tarinat eheinä kokonaisuuksina. Tarinat toimitettiin niin, että kertojien murteeseen ei kajottu. Luonnollisesti tekstiin mahdollisesti jääneet virheet ovat omiani. Myös otsikot ovat omia lisämiäni. Toivon, että tarinapankki kunnioittaa kertojiaanien moninaisuutta ja materiaalin ainutlaatuisuutta.

Olen jakanut tarinat teemoittain. Teos alkaa osalla **Isovanhempien opit**. Tässä osiossa keskitytään siihen, mistä tarinankertojamme ovat saaneet innoituksensa eräkuulttuuriin ja millaisia oppeja näiltä varhaisilta opettajilta on jäänyt reppuun.

Tapion tarhoissa keskittyy eritoten metsästyksen liittyvään kulttuuriperintöön, joka onkin Etelä-Karjalan alueella kiinnostava ja monipuolinen (Kirkinen 2020). **Ahdin apajilla** vie lukijan kalastamaan alueen suurille vesistöille, Saimaalle ja Vuokselle. **Tyhjänkulkemisen lyhyt oppimäärä** avaa retkeilijän sielunmaisemaa: mikä vie ihmisen eräpoluille, ja polkujen ulkopuolelle, uudelleen ja uudelleen. Miten imatralaisen retkeilijän työ vaikutti Lapin karttoihin? (Imatran Lapinkäviäjät 2017). **Kaikki paitsi keräily on turhaa** paljastaa lukijalle parhaat sien- ja marjapaikat. Vai paljastaako?

Monia edellä mainittujen teemojen tarinoita voisi periaatteessa kerätä missä päin tahansa Suomenmaata. Etelä-Karjalassa erityispiirteensä on kuitenkin Venäjän raja. **Rajalla sattuu ja tapahtuu** sisältääkin kertomuksia eräperinteestä, joita ei olisi voinut kerätä mistään muualta. Myös **Etelä-Karjalan erikoisuuksia** liittyy alueelle ominaisiin asioihin ja paikkoihin. Osio vie lukijan niin Saimaa Geoparkin kohteisiin kuin ennallistetun Hiitolanjoen tunnelmiin (Europaeus 2012).

Moni teoksen teemoista liittyy tavalla tai toisella ruokaan. Niinpä oli luonnollista kysellä tarinankertojiltamme reseptejä paikallisiin (tai omiin!) erikoi-

suuksiin. Näistä resepteistä koottiin osio **Pannula porisee – paikalliset reseptit**. Toivon, että lukija testaa reseptejä kotona ja kehittää kenties omia versioitaan paikallisista herkuista. Viimeisenä teoksessa käsitellään sitä, mitä eränkäynti tarinankertojillemme merkitsee. Monille se on arkea kannatteleva voimavara, keskustelua luonnon kanssa, **Elämäntapana erä**.

Haluan kiittää hankkeessa työskennellyttä tiimiämme: **Päivi Tommola, Mona Taipale, Hanna Ollikainen** ja **Marja Kurkaa**. On ollut hienoa työskennellä porukassa, jossa kaikki on ollut niin vaivatonta! Vaivaton ei tarkoita sitä, etteikö asioita olisi hyvin suunniteltu, työtä tehty ja aikatauluista pidetty kiinni. Vaivattomuus tarkoittaa sitä, että tiimiin voi luottaa ja kaverit kannustavat ja neuvovat matkan varrella. Erityiskiitos tiimin **Minna Ahlstenille**, joka teki tarinatapahtumiin ja verkkokyselyihin mainokset sekä hallinnoi verkkokyselyn tietoteknistä puolta. Yhdessä Minnan kanssa kiitämme **Ruokolahti-Seuraa**, joka ystävällisesti otti meidät vastaan elokuussa 2024. Kannattaa seurata, mikä tulevissa Tiistai-tarinat -tapahtumissa puhututtaa!

Kiitokset myös Suomen Erämuseosäätiön tiimille – sekä sen nykyisille että menneille työntekijöille. Erityiskiitos Erämuseosäätiön harjoittelija **Tiina Skytälle**, joka kuvasi Ruokolahden tapahtumaan hienon mainosvideon, sekä **Ada Eerolalle** tarkoista silmistä oikoluvun aikana. Syvimmän kiitokseni

haluan esittää työtoverilleni **Johanna Ruotsille**, jota ilman tarinapankki ei olisi valmistunut näin kunnianhimoisella aikataululla – jos olenkaan. Suuri, vilpitön kiitos kaikesta avustasi ♥

Vielä haluan kiittää Suomen Metsästysmuseon amanuenssi **Pekka Allost**a hyvästä yhteistyöstä hankkeemme aikana. Sain Pekalta tietoa ja kannustusta sekä käytännön vinkkejä haastattelututkimuksen tekemiseen. Kiitos myös Imatran kaupunginmuseon museoamanuenssi **Kalle Pakariselle**, josta oli korvaamaton apu sekä projektin aloittamisessa että sen viimeistelyssä.

Haluan omistaa tämän julkaisun kaikille niille, jotka ovat ottaneet lapsen mukaan ongelle, sieneen, hirvipassiin, marjametsään, retkelle, leirinuotiolle tai melomaan. Kuten kerätyt tarinat osoittavat, kipinä eräharrastuksiin on monella syttynyt jo nuorena, kun vanhemmat ihmiset ovat jakaneet omaa osaamistaan ja tietotaitoaan. Juuri tämä on kaiken elävän perinnön ytimessä.

Lopuksi haluan lainata ystävääni **Paaval**ia,

jonka mukana olen itse päässyt metsälle. Paavali on korpifilosofi, jonka muistan todenneen seuraavasti:

**"Eränkäynnissä,
kuten elämässä,
kaikki on mahdollista."**

Imatralla, 10. huhtikuuta 2025

Ilona Tuomi

Isovanhempien opit

Vain varmaa saalista

Kaheksanvuotiaana ammuin ensimmäisen ketun. Sillo ei asseet olt missään kaapissa. Seinällä naulassa pienoiskivääri. Koulumatkalla näin, ko kettu ol siin mehässä ja se ei kiinnittänt minnuu oikei huomioo. Ni en mie kysynt keltää. Mie otin pienoiskiväärin ja menin sinne mehtää ja onnekseneni sain sen ketun. Siint se alko. Isä ei mehästätt, mut miu äitin isällä oli sellane homma, jot hää ol 1902 syntyntyneitä ja hää Puumalassa mehäst sellaseekii aikaa, ku ei saant näitä mehetoja soitimelta. Mutta se ol sota-aika ja sit ku sielt monest talost isäntä jäi, hää sit jako niille. Tek semmosta ommaa hyvää työtä. Antti opetti miulle langalla pyynnin ja kaik semmoset. Mie en oo ihan varma, olik ennää siihe aikaa laillist, mut monta jänistä syötii meitä talossa. Sit mie viistoistvuotisena ammuin ensimmäisen hirven. Ukko tuli meille ja siin oli sellane, näitä viljasäkkejä, mil kanettii. Se heitti sinne sängyn alle. Mie ihmettelin, mikä hitto, et kolahti sillee. Se iltasel sano, no et sie kaho, mitä tuol säkis on. Perhana siel ol haulikko! Sil haulikol ol viel sellane arvo, se ol täällä saksalainen aseseppä, jäi sotan jälkee Imatralle, ja se kasas. Se on vähä kolhon näkönen se perä ja muutekkii. Se kasas haulikon ja se on nyt miulla. Se ei oo ku 16 kaliiperinen. Sillo jos käyp paljo mehästäjii, ni mie otan ihte sen,

ku siihe ei oo montaa panosta. Miule ku se tul, siin oli viis messinkihylsy ja lataustarvikkeita. Ukko sano, et ammu vaa varmaa saalista. Nuorena joskus inhotti, ku sorsia lens pellolla pirun paljon ja sit ei ollu ku viis panosta. Jot se ol sellane määrätynlainine koulu. Ja sielt se on jatkunt. Nyt on kuueskymmenes vuosi. Mie pääsin heti seuraan ja ihmettelin ain, ku ne ol ukot siihe aikaa, ne ol semmosii kolmestkymmenest viitee-kuuteekymmenee. Mie olin pojanloppina sielä. Ens alkuu miul annettii se kaikist pahin paikka. Siel tul sit hutiaakkii jonkuu verra, mut sinnehä laitettii nuorin. Jot siin sai sit vähän vinnoilla. Mut siitä se sisu kasvoi. Yhtää en oo ukolt olt vihane, jot tällasen harrastuksen neuvo. Ja yritti se ukko neuvo, jot mite hää kevväisin näitä haukia pienoiskiväärillä. Sammal viisii jako sit kylän naisil, mil ol mies jäant sinne rintamalle lopullisest. Se ol iha tietty, jot Antti vei niitä. Sil ol sellane kumireppu, mihi se laitto. Ase oli sit siel rannassa. Miulkii se näytti Puumalassa, sit aikuisena, et mis kalliokolos se ase ol. Jot eihä asseen kans ois lähtent, nehä ois kaik tienneet! Mut hää just niille leskille ja sellasille. Jotekii se sielt tarttu ja huonommikii voip ajan käyttää.

Kun kalaan lähdetään, sinne mennään päiväksi

Iha pienest pojast asti oon kalastanu, siit asti ku muistikuvii on, ni ain oon kalastanu. Varmaan vanhempien mukana ensimmäisii kertoi, jotai virvelin heittoo tai mato-ongintaa. Molempie, äitin ja isän, puolelt mummit ja papat on kovast ain kalastellu, sitte niitte mukana. Ihan varmaa en nyt osaa sanoo, mikä vois olla ikä, mut sit ku alkaa muistikuvat ensimmäiset olemaa. Vaatii kyl pitkäjänteisyyttä. Ehkä se on mummolt ja papalt opittu, et ku kalaa lähetään, sinne lähettää päiväks aina. Ja koko aja ei välttämättä oo tapahtumaa.

Verkkoja kokemassa

Pienenä alko kiinnostus, varmaan viisvuotiaana. Isä ja isoisä kävivät verkoilla ja mie halusin aina mukaan. Mut eihän minuu voitu ottaa, ku oli kovvat tuulet. Sehän kiinnosti tietyst enemmän, ku kiellettii. Se iso kiinnostus läks siitä. Se oli niin jännää, ku mikähän siel, ku ei saa lähtee. Kyl ne otti, ku oli parempi ilma, mukaan sitte. Mä istuin siellä soutuveneeseen, puuveneeseen, etukokassa. Oli paljon päällä ja siellä sitten kyhnötin, ku ukko ja isä verkkoja siinä kokivat. Se oli jännää.

Kuusen juurella yötä

Luonnossa liikkumineha oli jo verenperintönä tullu, ku vanhemmat oli kovia marjastamaa. Heiän kans tuli syksysin metässä liikuttua paljo. Se ei pelottanu niiku tänä päivän saattaa monia nuorii pelottaa tuonne korpeen lähtee. Miule se oli sit tuttuu sekii, et voi vaik niin sanotusti kuusepersiis nukkuu yötä. Se ei ollu sellane kynnyskysymys siinä.

Voikukista viiniä

Mä olen ollu 14-vuotias, kun isä on laittanu minut ensimmäisen kerran pellolle keräämään voikukan kukkia. Hänel oli tarkotus tehdä niistä kotiviiniä. Naapurin tytön kanssa sitten pyykkikorin kanssa kuljettiin pellolla ja kerättiin voikukan kukkia ja nypittiin niistä vihreitä kantoja pois. Isä sai viinitarpeet ja teki viiniä. Tarina kertoo, et kovin hyvää siitä ei tullut. Se on ensimmäinen muisto, et olen itte kerännyt. Kyllä se oli iso homma pikkuselle, noin nuorelle tytölle, kerääminen. Kerääminen on ollu meillä siellä kotona ja myös ehkä tullu enempi sieltä isän puolen vanhemmilta. Meil on paljon sienestetty. Meil on syöty sieniruokia. Ne on ollu sellasta arkiruokaa, jokaviikkosta ruokaa, ja olen isän kanssa sienestäny ihan pikkutyttönä - talliaisesta lähtien ollu metsässä mukana. Jo lapsena tunsin paljon sieniä, nimenomaan syötävät sienet! En mie muista, et osasin niitä kauheesti nimetä, vaan et mitä voitiin syödä.

Nyt tiedän, et me syötiin rouskuja ja lampaankääpää - mitä niissä meiän lähimetsissä kasvoi siihen aikaan. Myös isoäidin ruokapöytään sienet kuulu. Ja tietysti miehet kalastivat. Kalaruoka ja sieniruoka oli semmonen keskeinen. Marjoja kerättiin myös. Puolukka, sitä oli varmaan joka aterialla, se puolukkahillopurkki. Vaari keräsi niitä suuria määriä. Ja sitä riitti.

Mummun arvot ja asenteet

Sitä katsottiin, mitä isä keräs ja mummu keräs, ja tehtiin perässä. Luonnontuotteiden kerääminen on tullu ihan sieltä isovanhemmilta, vanhemmilta, perheestä. Oon ajatellu sitä niin, että se, mitä perii geeneissä vanhemmilta ja isovanhemmilta: arvoja ja asenteita. Ja tietysti, mitä näkee, mitä tulee syötty. Siint tulee se ruokakulttuuri. Mitä näkee heidän tekvän, siintä tulee ne eväät. Voi sanoo, ettei mun mummu mua opettanu, et ke-

rää tätä näin ja laita tätä noin. Vaan mie opin sen elämäntyylin seuraamalla, olemalla siinä mukana. Se on jättänyt kiinnostuksen keräilyyn. Paljon myöhemmin isäni sanoi, kun mie yrttejä kuivatelin keittiön katossa, että näyttää ihan mummun keittiöltä.

Kalaa ei oteta, se annetaan

Mie olin aika nuor poika, ku mie aloitin kalastuksen. Siihen äitini isällä, eli ukilla, jo edesmenneellä, oli vahva vaikutus. Hänen kanssaa aloitettiin kalastusharrastus. Miun oma isä ei kalastanu, mutta ukki, jonka kanssa vietin paljon lapsuuttani, hän oli innokas kalamies. Käytti muikkuverkoilla ja pohjaongella onkimassa ahvenia. Hää oli semmone mies viel, mikä harrasti Kyläniemen selillä, Petraselällä, lohen uistelua ihan soutuvehkeellä ja kahdella vavalla. Sielläkii olin joskus mukana pikkupoikana. Sitä kautta iskostu minuu kalastusharrastus. Käytti tuulastamassa ja käytti katiskoilla ja pietti verkkoja, pääasias muikkuverkoja. Oltii syksyllä Kaukopään kalamiesten kalamajalla Saimaalla, pienessä mökissä kahestaa yötä ja päivät kalastettii. Illalla saunottii. Se oli hyvin opettavaista aikaa, varsinkii jälkikätee mietittynä. Olin etuoikeutetussa asemassa, ko ois vaa ollu ymmärrys isompi, koska nää oli sodankäyneitä miehiä, ketkä siellä siihe aikaa oli. Kävivät keskustelua ja puhuivat kalastuksesta, mutta monista muistakii asioista. Ois pitäny tonne muistin syövereihin rekisteöiä jopa enemmän, mitä pikkupoikana tuli rekisteröityä. Jälkikätee aateltuna, se oli hienoa aikaa ja sieltä tuli paljon oppia ja tuli oppia myös kalastuksen osalta. Tär-

kein oli, että kunnioitetaan saalista ja sitä ei saa kalaa väkisin. Ukki käytti paljon myöskin sellasia termejä, että kalaa ei oteta, kalaa saadaan. Oivallus siitä, että se on yks rikkaus se kalastaminen. Se, että jos sitä saalista saa, ni se on tavallaa isommassa käessä. Sitä ei otamalla koskaan saaha kalaa, vaan kalaa annetaan.

Vitamiineja metsästä

Marjastaminen ja sienestäminen on pikkulapset lähtien ollu tuttua ja siihe on nimenomaan omat vanhemmat ja omat sisarukset opettaneet. 50- ja 60-luvulla, eihän maalla asuvilla ihmisil ollu mitään muita vitamiinin lähteitä, ku mitä luonnosta saatii. Puolukoita kerättii valtavat määrät ja sitten ne säilöttii puutiinuu aittaan, missä ne jäätyvät ja sieltä talvella aina äiti kävi hakemassa niitä ruokapöytää vähitelle sulamaan. Marjastus ja sienestys on säilyneet läpi koko elämän harrastuksena. Oon onnistunu opettamaa myös omat lapset ja nyt jo lapsenlapsiaki tähän samaseen harrastukseen. Vanhaastaaha on ollu vanhan kansan sanontoja. Ilmoista ennustettii, et millane marjavuos. Esimerkkinä tää: "Jos pääsiäisaamuna aurinko paistaa, ni tulloo hyvä marjavuos". Lapsuuden kotona ne marjamaat oli omilla mailla ja nyt asun Ruokolahen syvissä metsissä. Oon siitä onnellinen ja ilonen, että miult löytyy sieni- ja marjamaat sillee, et voin mennä joko jalkasin tai pyörällä, miun ei tarvi autolla ajaa, eli hyvin ekologista elämää on marjojen ja sienten ke-

ruu. Viime vuosi oli ihan huippu kanttarellivuosi. Sellasta en muista eläissäni olleen aikasemmin! Ei jaksettu millää kerätä kaikkia!

Naisten kanssa marjassa

Äitini oli kova käymää marjassa. Ja sil oli niitä naisystäviä. Kyl mie tutustuin monnee naisystävää niil marjareissuil! Polkupyöril käytti sitä aikaa. Niin kauan, ku mie sain ajokortin, sen jälkeen mie sain olla ajomiehenä. Nuorena poikana sain erikoisluvalla haulikolle luvan ja siin olin metsästäjä. Olin hirvijahissakkii. Ajomiehet sai myös pitää aseensa mukana ja ampua. Mie oon ampunu suurimman osan hirvistä ajomiehenä. On sattunu kohalle. Sillee oon tavannu Joutsenos lapinpönlönkii. Sitä seurailtii sit. Tästä luontohommasta, polkupyöräily on maittanu aina, vieläki maittaa. Samoten melonta. On täs tult Saimaa, Saimaasta Äitsaari ja Härskiänsaari kierrettyy.

Ajat ja tavat muuttuvat, mutta tieto siirtyy

Mie oon metästäny vasta nii sanotulla uuella ajalla. Ain ollu radiopuhelimet ja GPS-paikantimet ja muut. Isä ja isoisä - sitä kauttahan mie oon sinne lähteny. On jännä kuulla vanhoja tarinoita tulilla ja verrata siihe, et mite se on muuttunu. Nykyää seisotaa passissa ja kuunnellaa. Korvaa tulee radiopuhelimen välityksellä, koiraohjaaja sielt kertoo, mis on menossa ja sit voi siihe asti enneku alkaa lähestyy, voip selata puhelinta siellä. Se on menny vähä siihe, et siin ei oo samalaista jännitystä. Nykyää koko ajan on suuripiirtei kartal, et mikä tilanne on. Tuli mielee tuosta, ku

on näitä uusia laitteita ja kaikki, kyl miekii oo kalastamaa oppinu siellä tutuilla vesillä. Ukki on kalastanu pienest pitäen siellä, sitte kertonu ne kalapaikat ja luotopaikat ja muut. Ei meil siel oo luotaimia ja muita, on vasta tullu myöhemmi. Ne on oppinu kertomalla tai kuulotiedoilla, ja vähä kokeilemallakii tietyst. Sit vast o todettu myöhemmi, et kylhä siel on luoto, mikä ei koskaa näy vede pinna pääl, mut muistitieto oli iha oikeessa, luotainkii sen totes. Kyl se siirtyy se tieto eteenpäi vieläkii.

Hulluuden alkulähde

Miulla on ensimmäinen muistikuva sen ikäiseltä ihmiseltä, joka nyt alkaa niitä tallettaa, se on ollu sinä vuonna ko mie oon täyttäny neljä. Mie oon papan, joka oli armoitettu kalastaja, hänen ja oman isäni kanssa. Myö veneestä ongitaan kotikylän järvellä, ongitaan ja pilkitään veneestä kesällä. Se on ensimmäinen muistikuva. Siitä se sitte se hulluus alkoi.

Roskakala – olisi saanut jäädä keksimättä

Jos mie peilaan ihan sieltä alkuläheiltä kalahommaaki, miten mie nyt selittäsin, sitä ei koskaan ole sanottu ääneen, mut se on kuitenkin tullu sieltä, luonnon kunnioittaminen. Me ei olla osana siel, eihän ihminen oo osa luontoa. Miun mielestä, siellä nyt ollaan ihmisiksi, ja havainnoijaan, voi sieltä joskus tulla saalistaki. Ehkä sieltä papan opeilta, tulee sieltä minkälaista kalaa vaan, kaikkia käytetään hyödyks jollain tavalla. Eihän hän esimerkiksi tunnustanu semmosta termiä ku roskakala. Se on sana, joka ois pitänyt jättää keksimättä kokonaan. Tietyst sen ymmärtämine, mitä ekosysteemis kaikkee tapahtuu, se on tullut aikuisiällä, ko asioihin on perehtyny. Mut ne on jo ymmärtäny, vaikka isovanhempien ikäluokka. Veden viljaki, se on ollu niille niin selkäytimessä, et sielt saahaa yks osa ruokapöytää tai ruokaympyrää. Tää ajattelu on muuttunu. Kyllä siellä moni ihminen varmaan kääntys haudassaan, en mie usko et miun isoisä, mut ehkä monet muut, että mennää järvelle virvelemään ja saahaan viis haukee ja lasketaan neljä niistä takasi, tai kaikki viis. Se on kulttuurin muutos.

Männystä vapa ja puuvillasta siima

Mie oon maalta kotosin. Ei oltu järven rannalla, vaan ihan korvessa. Mut sitten isä osti talon järven rannalta. Sellane Pien Rautjärvi. Siin ol mein naapurin mummeli. Mie olin 14 ja hää ol lähellä seittemääkymmentä. Hää ol käyny kassassa ja hää sit pyyti, että lähe sie miun kans soutajaks. En mie voinu soutaa ku kerran tai pari, ku hää sano, et hää rupeekii soutamaa ja sie rupeet kalastamaa. Myö pyyettii katiskalla ja verkoilla kalaa, ahventa, särkee, lahnaa, haukia siin ei kovin paljo ollu. Etenkii särkiä isän kanssa kotona savustettii, ja suolattii, ja paistettii. Se ol se savusärki ja sit siitä tehti savukalatahnaa. Se ol erittäin hyvää. Mie teen viel nykyäkin sitä ite, ku mie käyn kalalla. Nyt tehhää ahvenesta ja särestä. Isoista särkilöistä otettii fileet vaa ja suolattii. Suolasärki ol hyvä. Mie muistan ko siihe aikaa vielä myös kuivattii. Se oli sama ku Venäjällä, ne kuivatti sitä särkee. Ja tönkkösuolattuu särkee. Monta kertaaha se tehti nii, että ku siul perunat kiehu, ni kalat ajettii siihe sitte. Ko perunat alko olla kypsiä, ne laitettii siihe perunoihen päälle hautumaa. Sitä mukaa sitte perunan kans syyä, voita ja särkeä ja perunaa ja leipää. Tietysti käyti jonkuu kerran ihan ongellakii. Tehti ite vavat, yleensä mäntypuusta tehti vavat. Ei

välttämättä aina ollu siimaakaa siinä. Pumpulilangasta siima, ja männynkaarnasta vuoltii koho. Siihe porattii jonkun näköne reikä, saatii lanka menemää siitä. Koukut yleensä oli kyllä jo metallikoukkuja. Ku käyti vapaa tekemää, ohkasesta männystä se kuorittii ja siitähä tuli aika kevytki loppujen lopuks. Miul on mökilläkii vielä sellane

vapa. Täs ei oo monta vuotta sitte ku tein. Ihan tällasen perinteisen vavan itelle. Sieltä on saanu tää alkunsa. Jostai se kaikki alkaa.

A photograph of a large, dark, moss-covered boulder in a forest. The boulder is the central focus, with smaller rocks and dense green moss at its base. Tall, thin trees are visible in the background, and the scene is framed by dark tree trunks in the foreground.

Tapion tarhoissa

Kaverin houkutuksesta mukaan lajiin

Kotona Ensossa ei metsästetty. Olin Ensossa vaan nuorena, rajan yli tuotiin puoltoistakesäsenä. Isä ei metsästänyt. Se lähti minulla siitä, että mie olin kiinnostunu metsästyksestä. Täällä Imatralla eno, äitin veli, oli metsästäjä ja mä hänen kanssaan semmosena alta kymmenkesäsenä kuljin tuolla. Jänismetällä oltiin. Opiskeluaika meni, mul oli Lappeenrannan tekussa luokkakaveri, joka oli metsästäjä. Hänen kanssaan aloin käymään 60-luvulla. Imatralla asuttiin, vaikka Lappeenrannassa käytiin koulua. Itse en ollu vielä metsästyskortin haltija, eikä mul ollu aseita. Mutta tää kaveri vei mukanaan. Siitä se ajatus lähti. Ruvettiin yhdessä paikallisee metsästysseuraan, joka on Tainionkosken Metsästäjät. Ja yhdessä ruvettiin tekemään töitä metsästyksen etee. Majoja pidettiin. Meil oli kaks miestä, tehtiin ja pidettiin majoja kunnossa. Mä olin toinen niistä. Siitä pikkuhiljaa sitä imeyty siihen metsästysporukkaan. Nyt jo ikä suojelee vähä, antaa nuorempie tehä.

Sotilaskiväärillä hirvet nurin

Sillon kun alotin, käyti iltalennolla. Lappeenrannasta ajettiin Imatralle metsästysmajalle ja ammuttiin yks teeri. Ja kiireesti Lappeenrantaa takasin. Kynttiin, pantiin teeri paistumaan ja mentii sauna ja saunomisen jälkee syötiin teeri. Ja nautittiin piristävät oluet siinä saunakaljan päälle. Siitä se lähti. Myöhemmin, kun valmistuin, hankin itselleni kiväärin. Semmonen sotilaskivääri. Siit oli iskuri poikki, tukki poikki ja sil ei olt ammuttu oikeestaa ensinkää. Piippu oli nii ruosteessa, ettei tahtonu läpi näkyy. Tehtaalla sorvattii siihe iskuri. Itse aroniitil laitoin tukin kiinni, ja vein Immolaa asesepälle. Sanoin, että ammuha tuo ja kato. Hää koekäytti sen ja ampu. Sano et joo, kyllä sillä sadalta metriltä 10 sentin sisälle menee luodit. Siitä se läks. Sovittiin myyjän kanssa, että hinta on 50 markkaa. Ja se maksetaa sillä tavalla, et minä lennätän häntä Imatralle. Käyää ympäri kattomassa maisemia, ku miul ol lentolupakirja. Se maksu on edelleekii voimassa. En tiedä onko seppä hengissäkää enää. Se kivääri oli suomalaisen. En tiedä, mikä asetehdas tehny suomalaisil tarkka-ampujille 1942. Aseenkantoluvus on koekivääri numero 12. Se ei oo mikään oikeen metsästysase, koska se on etupainonen. Kun nää suomalaiset tarkka-ampujat ampu aina tuelta. Se oli painotettu niin. Edessä oli tolppa ja takana oli reikä. Sillä kiväärillä mie ammuin varmaan toistakymmentä hirvee sillo, ko alotin. Ei se haitannu, ku sen ties. Sen tunsii, otti vähä kauempaa sitä etee. Ei ollu muita aseita siihe aikaa. Köyhä opiskelija, just valmistunu insinööriks. Oli muita menoja.

Melkoista sylttyä

Se on se ensimmäine hirvi. Miul on ain mieles, ko se tul sellast linjaa myöte ja se viientoista metrin päähä pysähty. Ja siihen mie! Sit se juoks tosin. Se ol keuhkolaukaukset. Kaks kertaa mie kerkesin ampuu, ni se alamäkkeä juoks ja siel mäjen juures oli kaks miestä passissa. Hirvi män semmosii puihen välillä. Toine ampu mahhaa 4 kertaa ja toine päähä 5 kertaa, ni ol melkosta sylttyä! Se ei pääst kaatumaa se hirvi. Se ol tietyst jo nii sekerkesin sielt mäeltä alas ja näin sen. Se seisoo vaa siin puihe välissä, ja miehet ampu nuuskaks. Se jäi mielee.

Ilveksen kanssa takaisin

Oha meil yks sellane tappaus. Sillo ei olt ilves rauhotettu. Siel meitä lähel ol semmone kaveri. Siltä 13 lammasta ilves söi. Ja sen tietää. Se on semmoses pienes talos jonkulaine tappio. Isäntä ol ottant haulikon ja sanont emännälle, jot hää tulloo sit takasii, ku hää ilveksen kans tulloo. Se ol ajant sinne. Se ol ajant lampaat semmosee, tehnt pienen karsinan siihe. Ja mänt kivelle istumaa. Se pikkuse toista vuorokautta istu siin, ja sit se kanto ilveksen kottii. Ajattele, siihe aikaa ei olt mittää turkishaalaria! Ja semmone alkutalven kylmät. Se vaa istu siellä. Mutta ku se on elinkeino tärkeä. Jot se tul aika ylpiin näköseks, roikutti sitä ilvestä. Siihe aikaa ei olt kameroita. Siint ois varmast saant semmosen kuvan.

Kaakanajahdissa

Meillä kotona ei metästetty, mut mie rupesin alle rippikouluikäsenä kulkemaa isän serkun mukana metällä, pääasiassa linnustamassa ens alkuu ja seittemänkymmentluvun puolenvälin jälkee, ku sinne isäukon kotikylälle perustettii metästysseura, olin viistoistakesäsenä hirvijahissa ajomiehenä. Siitä se lähti. Siinä meni muutama vuosi, kun kesätöissä oli ja sai sen verran rahaa, et sai oman kiväärin hankittuu. Sit sinne hirviporukkaan mukaan. Samaikäsiä kavereita metästysseurassa mitä oli, niitten kanssa käyti sorsastamassa tai joskus lintujahissa, aamulla suolla teeriä kattoos. Yleensä se oli kattomista. Ne ol nii kaukana tai sit se oli kaakana, ettei voinu ampuu.

Isänmaan metso

Mein lapinseurueesta yks oli miun työkaveri, pitkäaikane. Intohimonen metsästäjä. Mie olin lomalla syyskuun, just ku mettälintujahti alkaa. Tää kaveri soitti miulle jotain tulevast Lapin reissust jotain asiaa. Mie sit olin just menossa suomenpysytykorkavokoiran kans mettään, ihan lähimaastoon, syntymäkotini lähelle. Kerronki, et mie just kohta pysäytän auton ja päästän koiran irti tuosta polulta. Mie sanoin, et mie soitan siulle uuestaan, ku on se metto ammuttu. Siin on puoltoist tuntii syksyn valosaa viel, ennen ko on jo hämärää metässä. Koira karkottaa, mie tiesin, et siinä asuu iso metso. Ne on paikkalintuja pitkälti, et se oli aina meiät uunottanu, niin sanotusti. Eikä sitä hauku, sekää koira ei olt hyvä lintukoira, semmone keskinkertane kait. Kuulen jossain vaihees, metto karkoo maasta, lähtee ja haroo. Se on taas sama vastapeluri siellä ja koiraha ei tietyst liikkeeseen hauku sitä. Kaavahan menee niin, et koira karkottaa ja lintu menee aikansa ja istuu jossain vaiheessa puuhun. Siin on naapuriseuraja raja, täällä meiän seuran puolella se viimeinen palsta, se on miun isoäidin. Kotimetsis ihan sananmukasesti. Kuulen, et se ylittää rajan ja siellä maasto vähän muuttuu, ja sit on taas pien vanhemman metän pala. Puuhun jäi, ja koira alko haukkuu. Se ei sietäny ko neljä-viis haukausta, koira merkkas sen. Ei jääny vanha ukko kuunteleen. Kohta alkaa olla hämärä ja mie tein

semmosen U-lenkin siellä. Koiraha sit palaa miun luokseni. Näihän mie ajattelen, ja sit lähetään takas autolle päin. Alkaa jo olla pimeetä, nää keimit oli tässä. Se oli semmonen koira, et se ei pitkään seurannu. Usein, jos tuli useita karkkoja, ei ominaisuuet riittäny, se sit hylkäs. Hyvät lintukoirath löytää uuestaan, vaikka karkotetaan. Tää ei kyenny niihin. Mie olin tehny U-lenkin ja satun yhelle vanhalle, kallion vieres koneajoura, iänikunen, vähän väljempi paikka. Jo vähä hämärää, kuulen, ku iso lintu tulee. Tää on se sama lintu. Koirast mie e tiä mitään, se on ehkä tulos minun luo. Kahauttaa läpi siitä, matkaa joku 20 metriä, eikä suinkaan istu havupuuhun. Mie e tänäköön päivänä tiä, että miks istuu semmoseen järeään koivuun, missä on sit enää aika vähä lehtiä. Mie olin ain sen puhunu, et joskus mie täytätän metson, jos saaliikseni vielä saan, se pitäs saaha hyvin ehjänä talteen - se on täytäjälle helpompi. Miunha ei tarvi muuta, ku todeta, et siin se nyt on ja nostaa ja ampuu. Miul on haulikko ja pieni olkalaukku. Metäs on hiljasta, yleensähä koira tulee metästäjän luokse, jos pamahtaa. Olis se tullu muuteki. Mie kerkeen hätiin, ku kivi kuolleena tippuu, ja mie kerkiin sinne. Tää on se, minkä mie täytätän. Kerkeen niin sanotusti hätiin

ja nostan sillee, et en riiputtele mistään ja ettei oo mistää rikki ja taiteillen taittelen sen vähä yli-pieneen olkalaukkuun, kaula mutkalle ja silleen. Siin vaihees koira tulee miun luokse. Se tajuaa homman, mitä tääl on tapahtunu, tietysti hajuki tulee. Se ei pysty puhuun, mutta ne katseet on, mitä ihmettä sie nyt tollai teet. Mie sit selitän vaan, et lähetään, kytkin viel koiran, et lähetäänki nyt autolle. Enkä anna ees koiran palkkoja, mitä yleensä metsästäjät antaa. Ei siitä mitään kärsimysnäytelmää tullu, vaik oli muuten oikeen semmonen mielensäpahottaja se koira. Se sit oli herkkä, ja jos jostain meni sukset ristiin, se muisti monta päivää, tai monta viikkoo. Mut ei täst tullu mitään pahoja. Se nyt oli saatu saalis. En osaa sanoa, että paras kokemus, mut kuitenkin. Tää draaman kaari ja sit, että miun isoäitini, edesmenneen, omistama palsta. Sitäkään mettää ei enää oo. Sit se ol pitkää miun syntymäkodin seinällä. Mie hänelt viel kysyin, että saisko tupaa laittaa se, se on siun palstalta. Myöhemmin kutsuinki Isänmaaksi sitä aluetta. Isolla i-kirjaimella. Sittemmin se on myyty. Nyt sitä Isänmaata on vielä sen verran jäljellä, ihan pieni vanhan metsän kaistale, johon ei todellakaan kajota millään, ei oteta ees polttopuita. Ihan yhteisel sopimuksella on Isänmaa nyt sit. Viel pien pala on.

Suunnaton onni ja hirmune tuuri!

Se oli ex-vaimon nimipäivä ja asuttii siihe aikaa Imatrankoskella. Appivanhemmat kävi kahvilla ja ne ku lähti pois, vaimo näki mikä tuska miulla oli ja hää sano, et ala mennä. Mie pistin punaset liivit päälle ja patruunoita taskuu ja kivääri mukaa ja ajoin Ruokolahelle. Meil oli sellane paikka siellä, et oli sovittu, jos joku menee kyttäämää, jättää auto pikitien laitaa. Mie huomasin, et parkkipaikka oli tyhjä ja pistin auton siihe ja vilkasin kelloo. Taian olla vähän myöhässä. Otin kiväärin autosta ja latasin sen ja läksin hissuksee metsäkonee uraa pitkin passipaikalle päin mene-mää, ja huomasin metsäkoneen uralla karhun jä-let. Hidastin vauhtia ja jäin vähä kattelemaa etu-maastoo. Jatkoin matkaa. Yhtäkkiä huomasin, et noin 70-80 metrin pääs on musta möykky polul-la. Pysähyin ja nostin kiväärin ja totesin, et karhu kattoo minuu päin, ja se lähti saman tien käänty-mää polulla. Sillo mie ammuin. Osuma oli selkä-rangassa. Se tipahti siihe paikallee ja mie tietys pikkase jännittyneenä pomppasin ojan penkalle, et näkee vähän paremmin. Karhu nosti päätää sieltä ja ammuin toisen kerran. Sen jälkee ei nä-kyny mitää, ei kuulunu mitää, oli aivan hiljasta. Menin pikkasen lähemmäks ja näin, et se makaa siellä ja mietin, et mitä mie teen. Otin puhelimen ja pistin metästysseuran puheenjohtajalle vies-tin, et ammuin karhun ja näkyy olevan pitkällä. Sen ku sain tehtyy, rupes siitä uran toisesta päästä näkymää liikettä ja sielt kuulu huutoo, et

mikä on tilanne, voiks tulla. Mie huusin kave-rille, kyl sie voit tulla, mut karhu on tos meä välissä. Se liike pysähty siihe ja siitä hueeltii ja sovittii, mite menetellää. Kaveri tulee vähän lähemmäks ja ku hää näkee karhun, hää rupee vaa tähtäämää ja mie kierrän karhun taakse varmistamaa, et se on kuollu. Niihä se oli, henki pois. Siinä kerkes jo ilta ruveta hämärtyy, enne ku rupes valot vilkkumaa. Siinä vaiheessa vast sitte, ku rupesin just pistämää sitä karhuu, tun-nistin kuka miulle oli tullu kaveriks siihe. Kave-ri oli ollu sen metsäkoneuran toisessa päässä passissa ja sano, et hänel ei ollu minkäänlaista hajuu siintä, et karhu oli ollu ihan 60-70 met-rin päässä hänestä, käyny kääntymässä siinä. Se oli sitä metsäkoneuraa pitkin menny kaveria kohti ja mie olin sitte tullu karhun taakse ja kar-hu oli haistanu kaverin, kääntyny takasin ja tuli miulle kopiks. Suunnaton onni ja hirmune tuuri! Voi sanoo, et säkäkarhu, mutta kaatu kuitekii. Se oli jännä tilanne, ei siinä pelänny yhtää. Siinä vaiheessa vast, ku karhuu nostettii auton kyy-tii, huomas, et kahvimuki vähä vapisee käessä. Oli kohtuullisen iso karhu, 260 kiloo pistetty-nä paino, ja etutassun leveys oli 16,5 senttii, ja pituus oli hännä tyvestä selkärankaa mitaten kuono kärkee 2 metrii 8 senttii. Se on ollu nuppi kahessa ja puolessa metrissä ko se on noussu kahelle jalalle. Kookas karhu oli.

Karhujahdissa Kanadassa

No yks oli mieleenpainuva. Täst on parikyt vuot-ta. Kävin tuolla Kanadassa. Siel oli tuttu kaveri. Käytiin siellä, oltiin pari-kolme viikkoo Vancou-verissa ja siitä Vancouverist pohjoseen, noin 300 kilometrii. Yks jäi mieleen: Siel ol suomalai-ne vanhempi mies ihan siellä vuoristossa, asuu asuntovaunussa ja hänel oli pieni kovalevystä tehty parakki. Sinne mentiin. Metästysreissuja tehtiin kävellen. Ei meil hirveest hyvin varus-teltukkaa sinne. Kaveril oli haulikko ja sitten se läks velipoikansa kanssa. Meit oli neljä miestä. Yks päivä sinne metsään ja vuorten kupeelle. Me lähettiin sen isännän kans, mikä siellä asusteli. Hänel oli semmonen vanha ruosteinen sotilaski-vääri. Ja sen mulle anto. Mul ei ollu omaa asetta mukana. Semmosen ruosteisen pienoiskiväärin, mist oli tähtäinki poikki. No lähettii sit, ajettii kymmenen kilsaa syvemmälle sinne vuorten ku-peeseen, ja sitten siellä käveltiin päivä. Hirvees-ti eläinten jälkiä, kaikenlaisten karhujen jälkiä ja muita nähtiin. Ei sillä reissulla mitään saatu. Mutta se jäi mieleen, kun kaveril oli eväänä rom-mipullo. Ei mitään muuta. Mul oli joku vesipul-lo. Ei ollu enempää evästä. Sit tultii illalla pois hämyssä ja kaveri huomas, että hänelt on tippu-nu kivääristä lukko, pitäskö lähtee ettimään. Se sano, että ei, onhan näitä, saahan näitä. Ja käytti pelaa korttia siinä asuntovaunussa ja mä kysyin, oliko varmaan lukko siinä lähtiessäkin mukana.

Se vähän hyppäs pystyyn ja avas sieltä asun-
tovaunun yläkaapin. Siellähä se lukko oli. Myö
karhujen seassa siellä päivä käppäiltii! Niillä
alueilla ol justiin joka vuosi harmaakarhu lis-
tiny ja tappanu ihmisen. Ja jälkiä nähtii. Se ois
ollu täysin mahdollista, et myös ois törmätty
sellasee ja ilman kunno asetta. Sillä pienoiski-
väärilläkää ei ois mitään tehny, se oli kertala-
dattava. Käsin piti panna panos. Se ei ois paljo
ku kutittanu vähä karhu nahkaa, jos ois sem-
mone tilanne käyny. Tämä jäi siltä reissulta.

Optinen harha

Kerran sattui kaverille sellanen tilanne, kun
tuli hirvi, siinä se seiso. Hän sai tähtäimeensä
ja ampu sen. Ja se kaatu heti siihen. Mut sa-
malla pomppas pystyy! Hän ampu uudelleen.
Meni siihe sitte kattoo, ni siel oli kaks hirveä
nurin! Eli siellä toine oli makuulla ja toine ku
kaatu, ni se säikähti ja hyppäs pystyy. Se luuli,
et se ol sama hirvi.

Kannanvaihtelusta ja merkkilaukauksista

Mie olin metästysseuran jahtivoutina 19 vuot-
ta. Sillo ol se hullu vuosi, just mis oli hirviä pal-
jon, -86 tai -87. Oltiin nuotiolla. Aikuiset on
kaikki ammuttu ja vasa on ammuttu nii pal-
jo, ku niitä on saatu. Mitä tehdään. Tehdäänkö
semmonen homma, et lopetetaa tää jahti tähä
ja jätetään ne kuusi vasaa juoksemaa. Selvä. Ku-
kaan ei sanonu vastaan. Mut oli toine äärita-
paus, ku niitä oli yks aikuine ja yks vasa. Ajatin

porukkaa 17 kertaa tyhjää ajoa. 17 kertaa poru-
kat komennettii mettää ja ajoa ei. Sattu vielä
niin hullusti, et mie ite ammuin vasan, ku tuli.
Jäi se aikuine. Sit saatii. Hirvi mäni ylös alas, se
niitten lukumäärä. Siihen aikaan ei ollu känny-
köitä eikä mitään. Hirven ku ampui, jos oli ai-
kuine, tappolaukauksen jälkeen piti odottaa 3
minuuttia ja sit ampuu 2 merkkii taivaalle. Ja jos
se oli vasa, armolaukauksen jälkee 3 minuuttia
ja sit ammuttii 3 taivaalle. Se oli merkinä, sit
tiedettii.

Metsästys – paras syy olla pois kotoa

Asia on sillee, et monelle ihmiselle, ketkä on
innostunu tai höyrähtäny metästyksee, se on
sellane henkireikä. Se o henkisesti varmaa sel-
lane lääkkeenomane huume, et sinne on pakko
päästä, vaik ei saalista saiskaa. Mie oon joskus
sanonu televisios haastattelussakii, et se on
hyvä syy olla pois kotonta. Sen parempaa syy-
tä ei ooka. Siel tavallaa pitää itestä huolta.
Mie nään sen sellasena. Sit siihe liittyy sosi-
aalinen toiminta, esimerkiks metästysseuran
jahtitapahtumissa ja muissa hirvipeijaisissa.
Mie oon ollu metästysseura-aktivisti 40 vuotta
ja ajatellu asioita sil viistii, et seuraa ku tulee
nuorii ihmisii, heille pitää antaa mahdollisuus
kokee sitä samaa, mitä on ite päässy kokemaan.
Et pystys pitämää olosuhteet ja sopimukset ja
kaikki riistakannat sellasel tasolla, et muutkii
pääsee siint nauttima. Ja painottaa sitä, mikä
nyt on viimesen parinkymmenen vuosen aikana

tullu paljokii esiin, eettisyys ja jatkuvuus. Siin on
monta eri näkökulmaa ja kaikista niistä koostuu
kokemus metästyksestä ja metästysseuratoi-
minnasta. Siihe liittyy oleellisesti ampumaradalla
käynnit, iha samalla tavalla, ku metsällä käynnit.
Se tuo oheistoimintoja siihe, jos on yhtä aktiivine
ampumaradalla kävijä ko mie, se johtaa siihe, et
rupee ite lataamaa niitä patruunoita, mitä am-
puu. Mie vein lapset jo pienenä metälle ja nyt hyö
nauttii siintä. Vanhin lapsista ei metsästä, mut
tykkää riistaruuasta. Sillo tällä soittaa ja kysyy, et
iskä, ei siul sattus ole hirvipaistii. Siihe mie oon
vastannu, et tuu hakee.

Kalle, perkele!

Yks meillä oli aikoinaan. Ku mie ittekkii
olin ajomiehenä, meil ol yks semmone
ampuja. Tais Kalle olla ihan seuran al-
kuperäsii ihmisii. Kallesta oli sellanen
juttu, et Kalle oli passissa ja Kalle ampu
hirviä aika paljon. Ja sit hirvet oppi tun-
temaa Kallen! Kalle ku oli passissa, hir-
vi etujaloilla pani kuuse oksat syrjää ja
sano, et "perkele Kalle!" ja pani kuusen
takasii ja vaihto vaatteet. Tämmöne jut-
tu oli Kallen metästyksessä. Hirvet oppi
tuntemaa Kallen ja kattovat, että missä
se on.

Suuret hirvivuodet

Se oli -86–87, tai jotakii niitä aikoi, ku hirviä oli hirvee määrä joka paikassa. Miul on ansiolentäjän lupakirja. Mie lennätin Kaukopään metsämiehiä. Meil on semmonen 6-paikkane kone, lennätin yhdelle suolle. Niin sanottu Kempinlän Suurisuo. Mie tiesin, et siel on hirviä paljo. Kierrettii suo ja näytettii, et tuos niitä nyt on. Oi herran jestas. Mie kuuli, ku ykskii kaveri peräpenkiltä huus, et oo, mie laskin. Niitä ol 82 kappaletta. Mie vissii peräti 15 vuotta Imatran, Ruokolahen riistanhoitoyhdistykset, lensin ja laskettii. Siin oli päälas-kija ja takana, 4-paikkasel koneella, takana ol 2 laskijaa. Lennettii siksakkia tai yhden-suuntaismenetelmää tieltä tielle. Sit laskettii ain hirvet. Parhaimmillaa, se ol ylleensä tammi-helmikuu vaihteos, semmosella ilmalla, et oli satanu uutta lunta ja oli poutakeli tiedossa. Lennettii kolme päivää. Niitä oli parhaimmillaa, 1150 hirvee, oli se kerra laskettu. Ja yhtenä vuonna oli sit vähä yli 400. Kannan vaihtelu on kovaa.

Vaimon kanssa ulos syömään

Käyn metsästysmajalla. Meil on toinen maja järven rannalla. Siel on sauna, ja vene. Käyn siellä, muksuit oli aikoinaa mukana. Nyt emännä kans kahestaa joututaa menemää. Meil on nuotiopaikkoja rakennettu sinne, oikee sel-lasii kunnon nuotiopaikkoja. Esimerkiks nyt, ku sunnuntain on äitienpäivä. Miun pitää taas viiä äiti ulos syömää ja jollekii nuotiopaikalle.

Ja sanoo, et lähetääkö Kotasuolle vai lähettääkö Kurkilammelle vai lähettääkö johokii muualle. Kivistölle vai mihin, saat valita paikat. Mie maksan, elikkä toisin sanoen tuon makkarat. Myö ollaa monena vuonna käyty äitienpäivänä ulkona syömässä. Elikkä nuotiolla. Nyt ei korvasieni oo viel äitienpäivänä noussu, on sen verran viileetä ollu. Joutuu korvasienii ettimää joskus tään kuun lopussa sitte. Sit ne nousee.

Koiran kanssa metällä

Meilläkii on hirvikoiria ollu. Tai miulla, ja meil lapset, varsinki poika metästää. Meil on nyt hommattu ajokoiraa. Meil on kaks ajokoiraa, se on vähä lepposampaa touhuu. Yleensä tehhää tulet ensiks, ja koira ettii jäniksen. Se käy tutkan seuraamine nii tiiviisti, että siin seurataa koiraa, missä se männöö ja jänis voi tulla millo hyvässä ammuttavaks. No, ajokoirista vanhempi, se ei kyllä yleensä tule. Se vaa ettii sen jäniksen. Mut hirvikoirat! Meil uros, jämtlanninpystykorva. Se jäi 6-vuotiaana auton alle. Se oli sellane, ko sen aamusella löysäs, ni se jossai vaihees iltapimiällä saatto löytää vasta hirven. Se etti kyllä. Eikä se tullu takasin, eikä sitä saanu pois. Seuraavana aamuna se yleensä lopetti. Meil ol sikäli hyvä, et se sai kotonta käsin. Sai tulla kotia saunomaa välillä. Sai hakia koiran pois. Nyt nuorempi ei oo ihan nii sitkee.

Elämän koira

Miun pojal oli fila brasileiro, semmone korkea koira. Sen koiran kanssa nää Ruokolahen metät, tuos Lapinjärven ympäril on kierretty. Ja se oli elämäni koira! Oli Suome soutu kilpailut kirkkoveeneel Ruokolahen rannassa sillo aikoinaa. Myö sen koiran kaa istuttii. Se ol melkei miun korkune. Istuttii rinnakkain, ja Kuusakoskelt yks naine sano, et hää ei oo mikää koiraihmine, mut hänen täytyy sannoo, jot kyl siul on komia koira! Se ei kehant sannoo monikos sitä. Siel oli yks kaveri, mikä ol miun kans ampumista harrastanu, ja se

rupes kysymää, et mikäs se tämmöne koira on. Mie sanoin, jot tää on Ruokolahen karhujen kauhu. Yhtää karhuu ei olla nähty. Mut välil on ollu remmi tiukalla. Kahiste oikei, tosi tiukalla. Sillo neliveto päällä ja miul on jalat ojanpenkalla toisin päin ja kokeillaa, et mitä hihna kestää. Sattu kerra, se halus mettää. Mie en ois halunnu millää. Mie sanoin, et jos polulla kestetään, ni mennää. Sit mentii ja se rupes kaivamaa yhtä kannon juurta, ja sielt tuli ampiaisii. Sillo mie sanoin, Kusti nyt mentii! Nii kovan kurvin tein, et mie olin nuri heti siin jo lähössä

ja kyl mie tunsin, et yks piikki tul selkää jo. Siin ol sähkölinja, sen sähkölinjan aukeelle mentii. Siel mie heittelin paitaa pois. Koira rupes linjaa pitkin tuijottammaa. Miekii huomasin, sielhä ol komia oikee lapiopää hirvi. Semmone 150 metrii matkaa. Koira ja se hirvi katteli. Sit hirvi teki ratkasun, et se lähti pois. Koira ois lähtent perrää.

Mie sanoin: Kusti emme mene, emme koskaan enää tapaa toisiamme.

Taistelupari

Oon mie ollu hirviseurueeskii mukana. Koskaan en oo hirvee kaatanu. Jotenki se on jääny. Sillo alkuun jonku hyvän kaverin kans kulettiin kahteelleen. Sekin vaatii ryhmädynamiikkaa, kahden hengen ryhmä. Tietysti ku oli oma koira, ni koiran kanssa. Se on taistelupari, sanotaan näin, tai toimintapari. Nää on hyvin pitkälti luonneseikkoja. Miulle ei ikinä seuruemetsästys oo ollu se juttu. Se on okei, se on ihan mukavaa, mut tuntuu, et siin jää puolet kokematta. Siin on liikaa kaksjalkasta vaik nelijalkasta jahattas. Sit taas on niitä, jotka metsästää yksinomaan sen takia, ku saan olla täs porukas mukana. Se on sosiaalista toimintaa ja se kannattelee.

Ahdin apajilla

Taimen tarttuu nirhaan

Ne on ollu mieleenpainuvimpia hetkiä, ku on ruvennu keskittyä johonki uute kalalajiin kalastamiseen. Sit ku on ruvennu tulee onnistumisii, ne ensimmäiset hetket on yleensä aika hauskoja. Etenkii ku on vuosien varrel kalastanut erilaisil tavoilla ja eri kalalajei, ni se on motivoinukkii, ylläpitäny harrastusta. Sillo ku aloin nirhan tekemiseen paneutuu enemmän ja sen nirhan kans ku rupes saamaa kaloi, se oli tietyst hienoo. Ku mie tein iha ensimmäisii prototyyppejä tost nykyisest nirhast, siit ulkomuodosta ja koosta ja painotuksesta, sitte läksin turvottaa mii puuvenettä yks tällane nätti kevätpäivä. Heittelin siin nirhaa samal siit veneestä, ja mie olin kelannu sen nirhan yhen heiton aikan tosi lähelle venettä, iha parin kolmen metrin pääs veneestä oli nirha, et mie näin, ku se tuli siin pinnassa. Yhtäkkii iha järkyttävän kokone kirkkaan kalan kylki välähti siin nirhan vieres! Tietyst säpsähin siinä, et mitä hitto nyt tapahtuu. Hetki sen jälkee tajusin, et joku alko painaa vapaa ja vapa olikii kaksin kerroin käessä. Sit tajusin vast, et se olikii taimen, joka haki nirhan siit pinnasta. Se on jääny takaraivoo se mielikuva siit kalasta, ku se tuli näyttäytyy siin ihan veneen vieres, haki sen nirhan siitä. Sehä ainakii motivoi nirhal kalastamiseen tai niitte tekemiseen.

Pilkkimisestä perhokalastukseen

Nykyä eniten tulee Vuoksel harrastettuu soutu-kalastusta lähinnä lohikalan ja taimenen perässä pääasiassa, ja Saimaan puolel tulee tehtyy heittokalastusta ja jigaamista aika paljon. Saimaan puolel tulee käytettyy elektroniikkakii aika vahvasti nykyään, se on siin lisänä. Mut Vuoksella, siin soutu-kalastuksessa, en käytä minkäläistä elektroniikkaa - se on ihan perinteistä kalastusta. Aikasempii kalastusmuotoi on ollu vetouistelu, se on vahvasti ollu itellä kalastukses vetouistelu aikasemmin, mut se on nykyä jääny aika paljo pois. Enemmin menny aktiivisempaa kalastusmuotoo. Ja perhokalastus on itse asias tullu nykyä. Tulee sidontaaki harrastettuu. Uus laji taas. Se ylläpitää harrastust, ku siit löytyy kalastusmuotoja ja -tapoja nii paljo. Itse asiassa pyydyskalastustakii tulee nykyä harrastettuu, talvisaikaa etenkii. Immalanjärvel kaverin kaa ollaa pietty verkkoja, siis talviverkkoja, ja kesäaikaa tulee rapuja pyydystettyy, sekii pyydyskalastusta. Aika monipuolisesti kaikkee mahdollista, mikä vaa vesilläliikkumiseen, kalastukseen liittyy, kaikki on jossain muodossa testattuja.

Perhokalastus – paholaisen juoni viattoman pään menoksi

Mie oon viimeks laskenu verkon veteen lähes kaksyt vuotta sitte - ja nostonutki sen tietysti. Miul on verkot ollu seinällä sen jälkeen. Se on enemmän kotitarvekalan keräämistä, jos voi näin sanoo. Miulle siin on ain pitäny olla aktiiviteetti. Pienikin kala vavan päässä tuntuu joltain, ja siin on aina koko ajan tekemistä. Täl hetkel pääalajit on talvipilkki, kilpalajit, laituripilkki, ongintakilpailut, sekä huvikseen. Kalastus, lähinnä heittokalastus, pienes määrin soutu-uistelu, mut niitä en tee kilpaa. Vaik tuo Vuoksi tuos vierellä on, mie en oo perhoasioihin hurahtanu, koska ne vie koko ihmisen sielun. Mie en uskalla tarttua, ku on näitä muitaki aktiviteettejä. Siinä pitää kaikki hyönteismaailmat opetella ja näin.

Alalajeja ja kalalajeja

Kilpailukintä ja vaik kilpaa onkimine, senki alle menee niin paljo eri alalajeja ja kalalajeja. Olosuhde vaihtelee, keli vaihtelee, tää on pohjaton suo. Talvella jään paksuus vaihtelee - kun on paksu jää, niin vähemmän valoa. Jään alla keskitalvella kalat on vähän kankeampia, niinku ihmisetki. Kaikki tää, vaik ei harrastas ku vaan talvipilkintää, ni siinäki sit haluu jalostua.

Kalapaikoista parhaat

Saimaan puolel eniten tykkään käydä Suur-Saimaan vaikutuspiirissä. Suur-Saimaan isot selät on itelle hienoimpia paikkoja, mis viettää aikaa kesäl. Niihi oon tykästynyt. Tietenkii ko on Suur-Saimaal isot selät ja syömysalueet, kalaa on ja on ainakii oletus, et siel on isoimmat kalatkii. Tollaset isot syönysalueet, siel on paljo petokallal syötävää, on hyvät mahikset kasvaa isoks. Ne isot alueet tarjoo myös kalal suojaakii olla ja elellä, on hyvät mahikset kasvaa kokoo. Tulee myös monipuolisest kalastettuu Vuoksel, alueita mie vaihtelen ihan sesongin mukaa. Yleensä vähän kauden mittaa vaihtelee, et onks Ylä-Vuoksen puolel vai patojen välis vai alajuoksul. Ja virtauksien mukaa, et mite sattuu virtaukset olemaa.

Veneentervausta ja juhlahetkiä

Onkoha se nyt seitsemän vai kaheksan vuotta vanha se vene. Ite tein puuveeneen tos kaverin verstaalla, kaverin avustamana. Tos on sellanen veneveistämö Uusi Aatu, paikallinen veneveistämö, heiä verstaal pääsin tekemää ja heiä opastuksessa soutuveeneen. Sen kans tulee nykysii Vuoksel operoituu. Itse asias tänää vähä putsailin kylkii ja raottelin katosta, että pitäs tänää tervat laittaa kuivumaan. Se on melkein sellain juhlahetki ain täs kevää, ku tietää kesä oikeest tulee, ku pääsee tervat laittaa kuivumaan.

Nirhoja ja vaappuja

Nuoren penskana tuli vaappujen tekemistä harjoteltuu ja niit tuli tehtyy sillo paljo. Vaappui teen nykyäki viel. Ehkä enite oon tehny palsarunkost vaappuu. Ja erilaisii lusikkauistimii myös. Nirha tuli useampi vuos sitte. Rupesin kehittää sitä, nirhaha on siis täält iha paikallinen, yli satavuotias viehetyyppi, mitä on tääl käytetty. Sil ei juurikaa valmistajii oo ja rupesin ottaa selvää, et mikä on se alkuperänen nirha ollu. Ja sitä mukaellen kehitin oman nirhatyypin. Nykyään enimmäkseen tulee tehtyy nirhaa ja nyt oon talvel ruvennu tekemää tasapainopilkkettä myös, Saimaalle ahvenen pilkiintään. Nirha juontaa nimensä siitä tavasta, mil sil kalastetaa tai mite sitä käytetään. Sitä uitetaa iha siin veden pintakalvossa. Tehää vieheellä jälkii pintakalvoon ja aktivoidaa sillä kalaa. Muita suomenkielisiä sanoi vois olla viilaamine tai hankamine. Nirhaamine on sitä samaa ja sit on tullu lyhennys nirha. Siitä todennäkösesti nimitys tulee.

Turhaa hommaa

Tuulista on aina puhuttu: Jos vaikka pohjosen puolelt tai idän puolelt lähinnä puhalttaa, sillo on ihan turha lähteä kalalle, ko häviää kalat kattilastakii.

Parasta kalastuksessa

Se on henkisel puolel sellane voimavara et sillo, ku sie oot kalassa, siu ei tarvii miettii yhtää mitää muuta ku sitä, et minkähä värisee tänää tos uistimis luottaa ja mihi vois kala ottaa. Sitä just kaveri kaa kerra naurettii, tuol ku oltii uistelemas. Päivä oltii siel oltu ja siin ei koko päivän aikana oo tullu mietitty yhtään mitää, ku jotain uistinväriä tai jotai paikkaa ja sellast. Siin unohtuu ihan kaikki muu. Kyl se vaa sellain henkine voimavara on - ei tarvii ressailla ku lähtee kalalle. Ite tykkään eniten siitä, ku saa olla luonnossa. Se on se hienoin siinä.

Eletään ajassa ja sen mukaan

Kalastuksessa Saimaalla pohjoistuulella ei oikei kannata mennä kalaa. Ja itse en enää kalasta verkoilla Saimaalla. Norppien takia. Vaikka harmittaa kovasti. Ku itse oon tehny verkkoja, paulottanu niitä ja muuta. Nyt eletään tätä aikaa, aina eletään ajassa ja sen mukaan.

Oppia ikä kaikki

Sanotaan niin, että joskus saa semmosta, mitä ei voi haaveksiakkaan! Talviverkosta sain kerran 14-kilosen naarashauen. Pitihä se ottaa sieltä. Samas verkos oli 7-kilonen uroshauki. Vasta ku olin nostanu ne ylös, huomasin, että no nyt nää on saatu nää isot kalat tässä näin. Typerästi tein, ku otin nää isot kalat pois. Nyt mä vaan pyydän katiskoilla sitten ihan uroshaukia. 1–3-kilosia uroshaukia, jotka fileeraan ja laitan pakkaseen tulevaa käyttöä

varten. Sama on ahvenissa, koska nehä on vasta sukukypsiä semmosen neljän, viiden vuoden jälkee. Että on tullut tehty isoja mokia. Elämässä oppii. Ne isot kalat pitää säästää. Alkuu otin niitä 6-kilosia naarashaukia, mut nyt lasken ehdottamasti ne kaikki ne isot kalat pois, koska ne menee jatkaa sukua. Nää nuoremmat vaa harjottelee vasta. Ja niit on suhteessa paljon.

"Ol rysä kene hyvässä, kalat on meiän"

Joskus isäukon kans kävin kalalla ja järvellä oli rysä. Mie sanoin, et mikä tuo on? Se on rysä, et sie oo sitä ennen nähny? Mie sanoin, et en oo nähny, mennää kattomaa.

Isäukko sano, et ennevanhaa oli sellane sanonta, ku poika kysy, et isä, kene rysä?

Vastaus oli:

"Ol rysä kene hyvässä, mut kalat on meiän".

Jos rysä oli pyytämäs, se oli yhteishyvää, et ota sieltä sitte. Monet uskomukset oli kokeuksen kautta tulleet. Ei ehkä välttämättä iha paikkasapitäviä, mut uskosin, et näi se on menny: On ollu kalastajalla tai metästäjällä omakohtasia kokemuksia, et mite pittää lähestyy elukkaa tai soutaa kaislikon reunaa vastatuulee tai hakkee kallaa sieltä tuule ja tyvene välimaastosta. Joku on onnistunu. Saanu päähä ajatukselle ja onnistunu siinä ja siint on kasvanu uskomus.

Kaikki kalajutut on aina tosia

Muistan joskus Petraselällä saatii uistimen-soutuhommissa iso saimaanlohi. Siihe aikaa ei tarvinnu kattoo, onks eviä vai evättömiä, vaan kaikkihan sillo tais olla evällisiä. Se oli kyllä komia kala, se paino useampia kiloja! En muista enää paljo se paino. Mutta sen väsy-tystouhu ja se elämys, ku se oli veneessä, on yks mieleenpainuvampia. Sit on ollu tilanteita, et ollaa menty syksyllä tyynessä säässä kattomaa muikkuverkkoja, ja siel on ollu nii paljo muikkuja niissä verkoissa, että kellu ne verkot yhtenä köytenä pinnalla. Etäänpältä nähtii, että nyt taitaa jotakii olla käyny verk-koihin, ko ne on semmosessa mytyssä tyy-nessä pinnassa. Ku päästii lähemmäksi, ni huomattii, että niissä oli vaa nii paljo muikku-ja, että ne oli noussu pintaa kellumaa.

Matoa koukkuun!

Ongella ko ollaa, kastemato ko on koukussa, sylkästää siihe matoon. En tiä miks, poistaa-ko se ihmisen käden hajun, ku siihe sylkäs-tää. Mutta muuttuuko se kalan sieraimissa toiseksi, että siin on ihmisen syljen haju, ku käen haju kastemadossa? Ehkä se on vaan semmone tapa.

Muikun liippimistä

Pielisjoella tiettyinä päivinä vuodesta kuorretta lip-potaan. Täällä käyään keskustelua, et onko se lip-poamista vai liippaamista, mutta periaate on se, että haavilla lipotaan muikkua. Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjanmaan joilla lipotaan siikaa. Meil täällä Vuoksel-la, jostain kumman syystä, Saimaasta tulee muikkua Vuokseen ja se sitte lähtee rantoja pitkin, se ei jaksa päävirrassa uia keskellä virtaa. Se lähtee nousemaa vastavirtaa. Sitä ei kukaa oo vielä saanu selville, että mihin tää ilmiö perustuu. Sitte, ku se lähenee voima-

laitoksia, on se Tainionkosken tai Imatrankosken voimalaitos, ni virta on jo niin voimakas siinä kohtaa, että ne muikkuparvet ajautuu rannalle. Siitä rannalta seisomalla ja sellasella lippohaa-villa niitä haavitaan. Hyvinkii on sellasia haavillisia, että ei yhtee ämpärii sovi ne haavilliset. Sitä on todella valtavat määrät muikkua pitkin rantoja. Siinä näkee mitä ihmeellisimpiä viri-tyksiä aina välillä, ku iskee se kalanhimo! Sana lähtee kiertämään, että nyt taas muikkuparvia on Vuoksen rannat täynnä. Sinne ilmestyy niitä viritelmiä... Mie oon henkilökohtasestikii nähny

ko, on leikattu sukkahoususta toinen lahe irti, ja siihe on pujotettu rautalangasta kehä, ja viritelty sukkahousun lahje siihe rautalangan ympärille. Ja siinä oli pienestä kepestä tehty vars ja sillä saatii muikkuja. On tosi paljo sitä muikkua ja ne tulee ihan rantakiville. Mitä ihmeellisimmällä välineillä niitä siitä pyydetään!

Vaelluskaloista

Yks mielenkiintone, miten on käytetty termiä vaelluskalat. Sillä käsitetään meidän kalalajeista siikaa, on vaellussiikaa ja tietysti lohta, Saimaan lohta. Kaikki lohet on vaelluskaloja. Sit on tietysti taimen. Mitä tarkoittaa, ku puhutaa sanasta vaelluskala. Meil on esimerkki semmosesta tapauksesta, että Pielisjokee on kaks viikkoo aikasemmin istutettu Saimaan lohi, joka on merkitty carlin-merkillä. Kaks viikkoo istutuspäivämäärästä se on saatu Imatrakosken voimalaitoksen alapuolelta. Eli se oli kahtee viikkoo tullu Pielisjoelta tänne Vuokselle - tullu Tainionkosken voimalaitoksesta läpi, ja mennu vielä Imatrankosken voimalaitoksesta läpi, ja sitte tarttu kalastajan pyydyksee, elikkä uistimeen. Se kuvastaa sitä, ku puhutaa vaelluskaloista. Niillä jostain kumman syystä on valtava vietti vaellella johonkii. Mihin ne ovatkaa menossa. Tää nyt ei varsinaisesti varmaan ollu kutuvaellusta, koska kutuvaellus tunnetaan yleensä sillä tavalla, että se tapahtuu joessa vastavirtaan, elikkä se vaeltaa syönnösalueiltaan meristä tai järvistä lisääntymisalueille. Tää jostain kumman syystä oli mieltyny siihe, että se lähti menemää alavirtaan. Tarina ei kerro, että mihi hää lie ollu menossa.

Papan ennätysahven ja salainen lokaatio

Isoisä, jolla vieläki tällä hetkellä on hallussaan suvun ahvenennätys. Ko puhutaan suurista kaloista, pappavainaani edelleen johtaa siinä tilastossa. Mie oon päässy aika lähelle. Papan ennätys on kilo seitsemänsataviiskyt (1.750) grammane ahven, jonka hän sai lähijärvestä. Miul on kiloviissataakakskymmentä (1.520). Oon mieki puoltoistakilon kerhoon päässy. Niitäkään ei oo täs pitäjäs monta... Jossaki on eteläkarjalainen järvi, tarkka sijainti jätetään mainitsematta, ettei tule yleisöryntäystä.

Pimeetä touhua

Puhutaan huvipilkinnästä tai siviilipilkinnästä. Se on sitä, että mennään pilkille muuten vaan. Kisa on eri. Mennään kilpailu- tai siviilipilkille. Kyllä sitä ahventa haetaan. Sivutuotteena voi tulla jotain muuta. Sit tietysti on vaik mateenpilkintä. Se on ihan eri, sitäki oon harrastanu kyllä, muun muassa täs Vuoksen lahessaki harrastavat. Ihan älyvapaata touhua. Se on yöaktiivinen kala. Se kutee keskel talvea. Sitä pilkitään hämärässä, tammi-, helmikuussa, ilta- tai aamuhämrässä. Sillon tapahtuu. Ei muulloin. Et se on ihan pimeetä touhua. Ihan pätkähulluu, mut onnistuessaan mukavaa. Jolleki seki voi olla se laji.

Kuun vaiheista ja veden jumalista

Sanotaan, et kalastajaa taikauskaisempaa ihmistähän ei oookaan. Se on ehkä nykyään jalostunu siihe, et sitä vitsaillaan kuun vaiheilla ja planeettojen asennoilla ja kaikilla. Miullaki on mennyt se vähä siihe, et se ei oo enää taikauskoo, niin paljon kun sitä tietoo on asiasta. Jos mie normaaliapäivän elämässä sorrun taikauskosuuteen, ni mie vetoan siihe, et mie oon kalastaja. Että siks mie oon näin taikauskone. Vaik en sit välttämättä oookaan. Puheissani. Mut mie oon kuullu, et miten se iänikuinen, vanha kansa, sanomaa, et tolkkuhan pitää olla joka asiasssa. Jos pyyät yli oman tarpeen kalaa (nehä puhu ain kalan pyytämisestä, ei ne koskaan mennu hakemaan sitä järvestä, vaan pyytämään), se tietää jatkos huonoo tai onnettomuutta siinä asiassa. Se oli luonnon uskoo, et luonto, tai vetten jumala, et kostaahan se nyt tän, jos tässä hölmöilläään tai väärin tehään.

Liikaa siikaa

2000-luvun alkupuolella Keski-Suomesta tuli kaveri tähän yhtenä syksynä perheensä kanssa kalastamaan. Hää oli ensimmäistä kertaa. Hää sano, et hää on jostain saanut mieleen, et Vuoksi on hyvä siikajoki. Mie sanoin, et eihä siin mitää, sen ku lähet kokeilemaan. No, se kävi siianpyynnissä, siis perhokalasti siikaa kaupungintalon, tulevan Erämuseon, kohalla. Pyyti siikaa siinä aamulla. Ku se tuli rantaan, ihan oikeesti se vene oli puolillaan siikaa. Pohja ol ihan täysin peitossa. Sitä sitte savustettii, ja suolattii, ja paistettii, ja tehtii vaik mitä. Oli niiko tuska niihe kanssa! Mutta hää oli erittäin innokas. Hää kävi monta vuotta, kymmenen vuotta täs siikapyyntillä. Se ol kyl hauska juttu. Että hää ol kyl spesiaalimies siihe siian pyyntii.

Oman elämänsä vonkamies

Kaikkei ikimuistosiin juttu. Kaveri tuli Vuoksel kalastamaa, tai lohestamaa. Se vuokras välineet ja veneen, ja luvan tietysti osti. Tormakkaasti lähti Vuokselle soutelemaan. Hää souti tuolylhäällä, mut ei olt oikei ku jotai tärppejä, et ei yhtää noussu veneeseen. Sit hää pikkuhiljaa lähti soutelemaan pois päin sieltä, vieheet oli kuitekii vedessä. Tai ei hänel ollu ku yks viehe. Tuossa ison maantiesillan alla sitte tarttu lohi kiinni. Se ei oo mikää muu kala, koska se kesti niin pitkään. Hänel tarttu se lohi kii tos sillan alla. Mie jostain syystä satuin olemaan rannassa. Mie näin, ku se teutaroi sen kanssa. Puolen tunnin aikana se valu pikkuhiljaa Kalastuspuiston kohtaa. Matka on sellanen 300 metrii. Koko ajan se seiso veneessä, ja se väsytti sitä. Venekii siirty välillä puolelt toiselle, ku se veteli sitä. Jälkepäin sano, et kyl ol hieno kokemus! Ikävä kyllä, se tässä Varpasen kohilla karkas. Mut kaveri ol niiko tyytyväinen siintä, millasen kokemuksen hää on saanu. Nii suur kala, että jopa venettä siirtelee virrassa. Tää ei oo tarina, vaa ku mie näin sen tästä rannasta, et mitä ihmettä se tekee ja liehuu. Sithä mie näin, et siinä on. Välillä kävi pinnassa sen evät, ja voi sanoo, että iso sen täytyy olla. Toistakyt kiloo varmasti oli! Ainaha ne yleensä isoja, ku ne ite saa. Mut tässä se näytti myös isolta. Kuvakii painaa kymmene kiloo.

Tuulastuksen maailmanmestaruuskisa

2006 aloitettii Kalastuspuistossa sellane tuulastuksen kisa. Kylmän rauhallisesti myö ei ajateltu mitää kyläkisoja, vaa myö ajateltii, et pietää maailmanmestaruustuulastuskisa. Sehä osottautu erittäin suosituks. Sit oli myös EM-kisoja ja Suomenmestaruuskisoja, viimeinen oli Tuulastuksen Vuoksen Valtias -kisa. Se on joka syksy. Siin on 10:stä 20:een venekuntaa, siinä Vuoksen Valtias -kisassa, mikä on ihan hauska tapahtuma. Siint on kiertopalkinto. Se oli ensimmäinen kisa, mikä oli ihan oikeesti kansainvälinen kisa. Siin oli venäläisii joukkueita, Virossa oli neljä joukkuetta ja Suomesta loput. 49 venekuntaa lähti yhtä aikaa Varpalahesta. Se ol melko näyttävä, ko ne oli kaikki tossa lahukassa. Kunnon näyttävä ilotulitus järjestettii, se ol niiko starttina ja ihmisii oli satoja kahtomassa sitä lähtöö. Se ol upeen näköstä, ko viitisenkymmentä venettä lähtee tulisoihitujen kanssa Vuokselle. Aika metka neljä tuntia kattoo, ku valoja vilkkuu pitkin Vuoksen rantoja. Se ensimmäinen kisa osoitti, että kalaa on Vuoksessa kovasti. Sitä oli 155 kiloo haukea, suurin osa haukea, jonkuu verran lahnaa ja tällasta muuta. Lohikaloja ei saa lyyä, se on kiellettyä. Mut se ol melkone määrä kalaa.

Fortum ja littana katiska

Tää on kahen voimalaitoksen välillä, tämä allas, missä ollaan. Täs on Fortumilla tällane lupa, et se pystyy veden korkeutta säätelemään, tiettyjen rajojen puitteissa. Pekal oli katiska tuolla toisella puolella, jään alla, johonkii aikaa kevättalvee. Pekka sano, että ku hää meni sitä kattomaa yks aamu, ni se oli ihan 10 senttii paksu vaa! Sinä yönä oli laskettu vedenpinta alas ja se litisti katis-kan. Mie kysyin, et kävitkö hakemassa Fortumilta korvausta. Ei hää uskaltanu hakee sitä, se on oma riski sit siinä. Että sellasia.

Ikuinen takuu

Myöhä myyää näitä uistimia tässä. Meil sellane erikoinne juttu, että ku myö myyää uistimia, myö laitetaa siihe takuu. Ja jos takuu-aikan ei tuu kalaa, myö jatketaa sitä takuuta. Se on sellane hyvä takuu kyllä. Ei oo huolta. Kyl se joskus siitä tulee sitte. Saat kiinni tai et saa.

Lusikkauistin: Lohi, 1930–1949

Varokaa heikkoja jäitä

Vanhempi imatralaismies yks kevät, huhtikuun aikoja. Myö oltii rannas korjaamas laiturii. Hää aamulla otti potkukelkan, ja potkukelkal lähti tohon lahukkaan kalalle. Istu siinä sen 3, 4 tuntii. Aurinko porotti tosi hyvin ja jää meni jo vähä mustaks. Mitehä tuo kaveri pääsee pois. No, se kuitekii puolee päivää asti pilkki. Sit ajatteli, et nyt on kalat saatu ja keräs kamat siintä. Nous siintä potkukelkan istuimelta ylös, ja rupes niiko siirtymää, et lähtee kotii. Plumps! Sinne putos kainaloita myöten, liekö mennu umpsukeliikii. Sieltä se sit pienellä hennolla äänellä "apua", "apua". No myö tajuttii heti, että ei se yksinää pääse sieltä pois. Meil onneks oli vene rannassa. Jää oli mennu jo niin huonoks, että meiän piti ens nii, että toinen jalka oli veneessä ja toisel jalal työnnettii sitä jäätä sinne hänen luokse. Onneks kerettii ja saatii pelastettuu kaveri. Mie en muista jäiks potkukelkka sinne. Kalat se mätti suoraa reppuu, se sai kalat kyl pelastettuu.

Kyllähän tällä jo maha täyttyy

Kalastaminen on parasta, ja sitte tulee saaliin saanti. Käsi kädes kulkee. Sie lähet kalalle. Siul on periaatteessa taivas aukeemas siinä vaiheessa, ku lähet sinne kalalle. Mut sitte, se ei oo nii helppoo saaha sitä kalaa kuitenkaa. Siin tuli se toinen atmosfääri. Sitte sie nautit, jos saat kalaa. Tässähä mie voin kertoo tällasen hyvän jutun. Vuosina 2017–19 rupes käymää kiinalaisia ryhmiä täällä, tutustumas Suomee. Tää meiän paikka oli heille niitä ensimmäisiä, mihi tultii. Heil ol sellane 30, 40 ryhmissä. Niitä oli miehiä, naisia, lapsia, ihan sekalainen seurakunta. Mut yleensä ne piti kalasta. Kävi heittää virveliä, onkia, soutaa. Joku kiinalaine tulee jostakii tuhansien kilometrien päästä, ni sen kalan saanti on melko epävarmaa. Mut sitte oli se yks ihan hieno tapahtuma. Se ol tossa pitkällä laiturilla, pintaongella. Ja kuinka ollakkaa, siihe tarttu ahven kiinni! Se ol sellane 15-senttine ahven. Sitä pulinan määrää, ko se raahas sitä kalaa kaikille nähtäväks! Ei siitä kielestä mitää selvää saanu, mitä hää puhu. Mutta se ol nii innoissaa. Se kala sitte piti käsitellä. Poika perkas ja fileoi, ja sitte ne raakana söivät sen. Sushina söivät sen kalan. Siitä sai moni maistaa, siitä häne saamast kalasta. Sen silmät oikee loisti, ku se sai sen kalan. Miten voi olla tosi innokas! Tää ol käsinkoskeltava, innostus siitä, mite hää sai sen kalan. Ja muut oli innosta mykkyräisenä siel vieressä, ku saivat maistaa sellasen kynnenpään kokosen palan sitä kalaa.

A person wearing a dark jacket and a light-colored beanie stands on a large, flat rock in a forest. They are looking out over a misty, hazy landscape with many trees. The scene is framed by dark, leafless branches in the foreground.

Tyhjänkulkemisen lyhyt oppimäärä

Partiotoiminnasta kipinää

Mä olen aloittanut retkeilyn hyvin nuorena, seitsemänvuotiaana. Partiolaisena olen alkanut olemaan poissa kotoa kaikki kesät, ja sitten vähän myöhemmin talvilomatkin. Sitä jatkui koko nuoruusvuosieni ajan opiskeluihin saakka. Partion jamboreet, kansainväliset tapahtumat, suuret leirit ja erikoistapahtumat tietenkin, minne ollaan osallistuttu... Talvileirit ja näin poispäin. Joulupukkipalvelu on yks, joka on ollu hyvin kiintoisa sillo 16–18-vuotiaana ja mitä silloin partiossa harrastettiin.

Imatran Lapinkävijät

Yhdistys on perustettu 19.11.1951 ja sen perustamisen syy oli se, että Imatralla oli näitä Lapin retkeilyä rakastavia ihmisiä niin paljon, et he päätti perustaa yhdistyksen ja he oli yleensä tuosta rautatehtaalta. Rautatehtaan työntekijöitä ja siitä se lähti liikkeelle sitten. Nimeksi valittiin Imatran Lapinkävijät, koska lapinkävijöitä oli niin paljon yhdistyksessä, joka oli aikasemmin muistaakseni nimeltään Imatran Latu, Suomen Ladun alainen yhdistys. Tulevan Urho Kekkosen kansallispuistoon rakennettiin sellanen koti kairassa, tällanen Muorravaarakan ruoktu. Tavarat kannettiin 30 kilometrin päässä rinkoilla - rakennustarvikkeet. Tosin puutavara taidettiin tuoda poroilla ja jossain vaiheessa vuotta veneellä pääs vähä lähemmäksi. Muun muassa kiuas saunaan kannettiin rinkassa ainakin 10 kilometriä. Kova työ on ollu. Täytyy ihmetellä, miten on jaksettu. Ja sitten siinä innostuttiin niin kovin! Koska siel ei ollu karttaa UKK-puis-

tosta, nämä Lapinkävijät ja Elli Mäkyne teki ison työn siinä, että hän piirsi kartat sinne. Yhdessä muiden kanssa poroisänniltä kävi hakemassa nimet kaikille soille ja tuntureille. Kun kymmenen vuoden kuluttu julkastiin Maanmittaushallituksen kartta, ne otti nimet tästä Lapinkävijöiden kartasta, joka on nyt sen Muorravaarakan ruoktu -kirjan sisäkannessa. Elli kuoli viime syksynä. Siirtyi sinne neljän tuulen tielle.

Lapinkävijöiden toiminta Imatralla – ulkoile, osallistu ja vaikuta!

Järjestetään melkein joka vuosi yhdistyksen retkiä Lappiin. Mutta sit on tää paikallistoiminta ja Suomen Ladun alainen toiminta, missä pyritään järjestämään jokaiselle oma tapa ulkoilla. Toteutetaan Suomen Ladun strategiaa: ulkoile, osallistu ja vaikuta. Järjestetään näitä retkiä, päiväretkiä, melontaa. Hyvin voimakas toiminta meillä ja nuorisotoiminta kanssa! Suomen Ladulla on Muumi-oikeus ja Metsämörri-oikeudet ja näitä tapahtumia järjestetään lapsille ja perheille. On yhteisiä tapahtumia näiden puitteissa: kuutamoretki ja tällainen ”hämärähommat” lapsille ja vanhemmillekin. Sit meil on joulupolku, joka kruunaa aina vuoden vähä ennen joulua, semmonen valaistu polku tuolla metsässä, mis on tonttuja ja joulupukkeja ja vaikka mitä! Ja sitte kokoonnutaa joulupuurolle. Kyllä se

on koko perheen toimintaa, vauvasta vaariin ja mummoon. Ja kullekin sopiva tapa ulkoilla. Ja kaikki on vapaaehtoistoimintaa, et panosteta tähän vapaaehtoisuuteen. Muistaakseni meillä on tällä hetkellä 732 virallista jäsentä.

Tuulta päin!

Jotkut ain valittaa tuulta. No, tuuli on paha, silloin ku ollaa järvellä. Mut ku vetää pulkkaa metässä, sehä on kamalan mukavaa touhuu! Siellä suhisee ja kaikkee, ja on hyvä paikka, mihi mennee syömään eväitä. Sitä on tult nuorena harrastettuu yksinnääkii. Meet metälle, muikkupotti leivän päällä, on oikein hyvää!

Köydenvetoa kettu repolaisen kanssa

Myö ketun kanssa veettii köyttä. Mie laitoin asuntovaunun päälle ressuja ja miul ol naruja levällä. Siel ol tommone kumi toises pääs, mikä rekka-autois pietää. Se kettu halus sitä jäystää. Ku mie tarvitsin sitä narua, se ei halunt antaa sitä narua miulle, vaan se laitto hantti ja siitä tuli! Se anto miun viel kuvata sen. Siint ol viiskyt metrii meillä ikkunalle ja vaimo ol pesemäs ikkunoita. Mie sille haastoin, jot katos ku myö ketun kans veetää narulla kilpaa! Miehä oon köyttä vetänt kilpaa kolmesti täs elämässä, mut se on eri joukkuees. Mie voitin täs tapaukses, mut ol se heikompi vastustaja ko koira. Se ol liia kevyt siihe. Mut kyl se aika napakasti laitto!

Tällaiseen pitää ihmisen antautua!

Se olikii komiampia kursseja, mitä ikinä on järjestetty. Se oli kesäkuun alussa. Villikasvit oli loppuneet, eikä sienä ollu, eikä marjoja vielä mitään. Ohjaaja aatteli, että pannaapas rajamiehet oikeen tiukoille. Meit oli 10 miestä siellä ja myö ainoat rajamiehet oltiin kaverin kanssa. Oli hirveän kylmät yöt ja meil ei ollu mitään. Aamulla annettiin vaatteet vaan päälle. Aamulla annettiin paikka, että illalla kello 20 tuolla 10–20 kilometrin päässä. Matkalla keräätte muonan. Meillä oli pieni hätäpakkaus, mis oli onki ja muutama sokeripala. Sitte tehtiin kolttakantolaite, mis oli sadetakkiin käärittynä semmonen kantolaite. Noh, mentiin se harjus läpi ja oli, oli tosiaan, se oli tiukka. Koska siel ei mitään saatavissa. Se oli tarko- tuskii tietenkii. Siinä me ajateltiin, että tämähän onkii ihan mahtava homma! Tämmöseen kokeeseen pitää ihmisen antautuakin ja käyä läpi! Eihä sitte oo joku muu hankaluus mittää. Ja niihä myö mentii, mentii.

Retkeilijän hätäpakkaus

Hätäpakkaus pitäs kaikilla retkeilijöillä olla. Pitäisi olla Hätäpakkaus. Mie oon tehny veneilijöille omansa, joka kelluu. Siin on suurin piirtein samat välineet. Tämä miun on tarkotettu niinkun omaan käyttöön. Aattelin, et jos mie lähen mihinkä tahansa, vaikka reserviläisenä tulisi kutsu, sen minä ottasin mukaan ainakin. Hätäpakkaus sisäl-

tää, tarkasti sanottuna ja tässä järjestyksessä: Sen avulla pitää pystyä suojautumaan kylmää vastaan, koska kylmä on kaikista pahin. Siihen menehtyy ihminen helpoiten. Ja janoa, nälkää, kipua vastaan. Siis kylmää, elikkä pitää saada tulet aikasiks, ja suojaa. Se on se avaruuspeite, siit sai vähän suojaa. Janoa, et on astia, missä keittää teetä, sulattaa lunta talvella, kun luonto on täynnä teeaineita. 10 laatua löytyy talvellakin. Sitte oli se nälkää. Se on ihan tuurissaan, mikä vuodenaika on. Hyvin pieniä sesonkiaikoja on olemassa. Sit

kipua vastaan, koska ei oo oikeestaan muuta luonnossa, kun esimerkiks pajunkuoritee. Siin on salisyylihappoa. Tai mesimarjateessä. No lastotustarpeita löytyy kyllä luonnosta. Ja pehmikkeitä, sammalta, jos on semmosta tarvista.

Keskitalven kymmenen teelaatua

Miten tärkeätä talvella on lämpimän juoman hankkiminen, lämpimän juoman tekeminen. Ei oo mitään järkeä juoda, sulattaa lumesta kylmää

juomaa. Se ei ole terveellistä pitemmän päälle, lumivesi. Sehän on tislattua vettä, mitä tulee lumes-
ta. Talvikoulutusoppaassa kerrotaan hyvin tark-
kaan, mitä vaaroja on pitempiaikassa käytössä
lumivedestä. Se nähtiin jo viikon harjoituksessa,
pojilta rohtu huulet kun lumivettä oli juotu. Jos oli
mahdollisuus, niin aina pyrittiin saamaan järvestä
lohkottua jäätä ja sulatettua. Jää oli oikein oival-
lista. Tuotiin suuria jääkimpaleita leiriin ja ahkiolla
vedettiin ja siitä tehtiin. Jos avanto saatiin, jos oli
mahdollista, järvivettä otettiin. Koska myö tiedet-
tiin lumiveden vaara. Aina sitä teetä! Teeaineet
talvella. Pakuri, koivun pakuri. Se on OK. Sitähän
myytiin sota-aikana Tikkateen nimellä. Tikkatee,
kahvin ja teen korvike. Koivun pakurista. Semmo-
sia pieniä muruja tehty. Sitä löytyy talvella, talvella
näkyykii kauaks ne mustat pakurit. Ja siitä on mon-
taa muutakin hyötyä, ei sen puoleen. Sitten tulee
pajunkuoritee. Siinä on kipuun, kaikkeen kipuun.
Semmonen tilapäisjuomana. Ei pitkäaikaseen käyt-
töön, vaan siihen kipuun juuri. Monesti tulee päänsärky,
ku oollaan nuotiolla, savu käy ja tulee kova
päänsärky. Joskus telttakaminakii savuttaa, siihen-
ki tehti pajunkuoriteetä. Sitten tulee havuteet.
Kuusi, mänty, kataja. Niistä voi tehä sekoituksiaki.
Oikein hyvät teeaineet. Haudutetaan 5 minuuttia
kiehuvassa vedessä. Heitetään havut pois, niin oi-
vallinen tee tulee. Sitten lepänkäpytee. Lepässä on
pieniä, mustia käpyjä. Ne pitää kunnolla hauduttaa,
niinku pajunkuoriteekin. Kaikkia pitää kunnolla
hauduttaa, että tulee väriä ja makua. Sitten vaapu-
kanvarret, ne talventörröttäjät. Missä vaapukkaa
kasvaa, niin nehän jääpi pintaan vaapukanvarret.
Niitä pieniä pätkiä pakkiin ja antaa hautua. Ja vä-

hän voi kiehauttaakin. Tulee väriä. Tuleekii oikein
miellyttävä tee vatun vanhoista varsista. Sitten
tietysti vuorenkilpeä voisi jostakin mökin alueel-
ta kaivaa, tai talon alueelta, jos tietää missä sitä
on, ni sitä voi lumen altakin. Nyt on viime aikoi-
na niin vähälumisia talvia, et melkein näkyvissä
vuorenkilpi. Vuorenkilven aluslehdet, ruskeat
aluslehdet, on oivallista teeainetta. Siperian
metsämiesten käyttämää teetä, Mongolian tee-
tä. Sillä nimellä kutsutaan. Se on oikeen terveel-
listä, niinkun nämä kaikki on hyvin terveellisiä.
Sitten tulee vielä kallioimarre. Kallioimarretta
voi kiven kupeessa yrittää vähän kenttälapiolla
siitä kaivella kiven tai kallion seinämästä. Nämä
nyt ainakin talvellakin, keskitalvella löytyy.

Mitäs keväällä juodaan?

Kesällä sitte on vaikka kuinka paljon! Kevääl-
tä kun lähetään, nin hiirenkorvat tulee. Niistä
voi teetä haudutella, koivun hiirenkorvista. Ja
miksei koivuista voi mahlaa ottaa. Nytkin minä
otan mahlaa. Monta viikkoo olen ottanu ja juo-
nu. Kun tuli tämä takatalvi, tyrehty se mahlan
tulo. Taas oli lämmintä. Se on ihan tähän lämpo-
tilaan kytketty juttu. Ku on lämmintä, tulee mah-
laa hyvin. Ja kun tulee kylmä, se lopahtaa. Sitte
ku se lopahtaa, ni uusia reikiä ja uusia koivuja.
Mul on tontilla omia koivuja. Ne pitää olla. Joka-
miehenoiseudella ei voi niitä ottaa. Ja vaahtera!
Mulla yks vaahtera kasvaa omalla tontilla. Se on
sokerivaahtera nimeltää. Siin on enemmän sitä,
mist sitä tulee sitä siirappii. Se vaatii hirveesti
energiaa.

Kevyemmät kantamukset

Enne oli kumisaappaat ja reppu. Eväänä oli, yri-
tettiin tietenkii kevyttä, mut oon mieki jonkun
säilykepurkin kantanu. Mie muistan ensimmäinen
miun, on se siihen aikaan ollu eräretki, kakstois-
tuotiaana. Tyttökerhon tytöt läks Karhunkier-
rokselle. Onnistusko nykyään? Tyttökerhon tytöt,
emäntä ja emännän apulaine. Mie mietin vaan, et
kukakohan siel suunnisti? Sitä mie en muista ol-
lenkaa. Käytiin Koli siin samalla ja emäntä kanto
säilykepurkkeja ja kaurapuuroo tietenki, ryynejä,
leipää, nötköttiä (sitä purkkilihaa) ja sit oli rusi-
nasoppa. Se antaa energiaa ja silleeheen sitä on
menty. Onhan ruokapuoli kehittynyt, nyt sie otat
pussin ja paat kuumaa vettä. Se on siinä. Keven-
tyny huomattavasti. Oma kehitys on semmonen,
ruokapussseistaki oon siirtynyt pois, koska mie en
tykkää teollisista mausteista. Eli mie kuivatan ite
kaikki eräretkiruuat, ja sitä kautta saa todella ke-
vyen kuuen, seitsemän päivän päivällisösuuden.
Vettähän siellä aina juotiin, ja nyt on helteelle
vaikka mitä elektrolyyttilisiä ja kaiken maailman.
Keittimet on keventyny huomattavasti, älyttö-
män kevyitä nää titaanikipot, kattila ja kippo.

Pohjoinen kutsuu

Kolmekymppisenä rupes yhtäkkiä kiehtomaan
ajatus, että pitäs mettään päästä. Tapasin sellä-
sen ihmisen, joka oli nuoresta saakka harrastanu
pohjosessa kulkemista. Sain hänestä kaverin niille
retkillä, mitä olin jo mielessäni haaveillu. Ku pari
kertaa oli tullu käytyä siellä pohjosessa tämmö-

sen kokeneemman kaverin kanssa, sen jälkeen oon tehnyt yksin tosi paljon reissuja ja retkiä. Melonta taas lähti ihan siitä, et se vaan jostai syyst. Oltaskohan joku tyky-päivä jossaki työpaikassa, käytiin kajakkeja kokeilemassa Helsingin edustalla. Se jäi siitä kytemään ja sitten vaan yks kerta päätin, että nyt mä sinne vesille lähen! Pyyhkäsin Savitaipaleelle yhdelle leirintäalueelle ja vuokrasin sieltä kajakin ja siitä se sitten lähti.

Nenä osoittaa suunnan

Ensimmäine kerta, ku mentii pohjoseen, suurin ahaa-elämys oli, et ei tarvita mitää reittejä, ei tarvita mitään polkuja, ei tarvi olla mitään Karhunkierrosta. Eikä tarvi olla mitään valmista reittiä, vaan voi oikeesti vaan mennä. Heitettii vaa rinkat selkää ja lähettii ja löydettii itsemme sit jostakii. Kompas-sia ja karttaa osasin käyttää, perustaitona opetettu meikäläisen ikäluokalle, että miten karttaa ja kompassia käytetään. Muistan, että meil oli joku vanha GPS-laite, minkä toimintaa siellä ihmeteltiin tunturis, et miten tää toimii. Periaatteessa ihan kartalla ja kompassill mentiin. Ku ei oikeestaa ollu nii hirveesti välii, mihin mennään. Sit välillä mentiin vaan johonki suuntaan.

Kilpavarustelua

Varusteethan kehittyi koko ajan ihan hirveesti. Paljon oon jutellu retkeilystä vanhemman polven kanssa. Kun on paljon liikkunu yksin, on tullu ihan hirveesti keskustelua, paljon just vanhempien vaeltajien kanssa. Ei ennen ollu erikseen mitään vaellusvaatteita. Nythän toki vaellusvaatteet on

tunkenu kaupunkiinkin, ihmiset vetää retkihousuissa ympäri vuorokauden ja ympäri vuoden. Mut varusteet on kehittyneet ja niihin kiinnitetään paljon enemmän huomiota. Sit on tietty ryhmä retkeilijöitä, jotka käy tasan kerran vuodessa jonkun viikon-kahen vaelluksen ja sen lopun ajan vuodesta ne käyttää siihen, että ne hamstraa uusia varusteita ja lukee arvosteluja. Keskustelee Facebookin vaellusryhmässä siitä, että minkälainen takki kannattaa ottaa mukaan, ku lähtee toukokuussa Haltille. Siit on tullu semmone oma lajinsa, siitä varusteiden hinkkaamisesta. Sithän on tietysti kevytretkeilijät, elikkä painohan on yks asia, mikä on kehittyneet hirveesti, teltojen paino esimerkiksi, enne vanhaan teltat paino varmaa ainaki 5 kiloa. Nytte teltta pitää olla 1,5 kilonen, jos haluaa päästä kisaamaan. Onhan ne keventyneet ihan hirveesti! Samalla siihen on tullu se aspekti, mikä on ehkä vähän negatiivinenki aspekti, että retkeilyä pidetään sellasena harrastuksena, mihin pitää olla tietty varusteet. Ennen vanhaan oot voinu lähtee farkuissa ja kumppareissa metään ja heittää tuulipuvuntakin päälle. Ehkä rinkka on pitänyt hankkia ja teltta. Pitäs madaltaa kynnystä siitä, että tarviiks olla Fljällrävenin housut jalassa. Voisko sinne lähtee jossakin toisiski housuissa. Tarviiks housuihi käyttää 300 euroa vai voisko kelvata kymppin kirpparilöydötki? Se on yks iso muutos, mikä on varmaa koko elämässä ja maailmassa, että kaikest on tullu kaupallisempaa ja varusteilla on ihan hirvee merkitys. Vesillä tietysti kajakit. Onha kaja-

kitkii varmaan kehittyneet ja muuttunu. Mul on itelään ihan kauheen vanhat kajakit. Mut ne pelittää, vaikka ne on kymmeniä vuosia vanhoja, ei niis oo sinänsä tapahtunu mitään. Puhelin on nykyisin vedenpitävä, en enää laita minigrip-pussiin tavallista puhelinta, vaan mul on sellane puhelin, mikä löydään vaan liivin taskuun ja sitä voi käyttää vesillä. Elektroniikka varmaan on yks, mikä on kehittyneet tosi paljon tos hommassa.

Tulikaste

Ite oon lähteny ensimmäisen kerran melomaan ilman minkääläist käsitystä koko hommasta. Yks vanha mies mulle pihassa näytti semmosel penkillä, et melot tälleen, käytät keskivartaloo, kierrät siitä ja poljet jaloilla, ei käsillä. Ku mä lähin melomaan, se huus perään, että kyllä sulla aika paljon on vielä opitavaa. Olin viikonlopun pois ja tulín takasin Kuolimojärveä pitkin Suomenniemelle. Oli ihan hirvee tuuli ja yhel selällä oli mielettömän terävää heittelyaaltoo. Ku huvipuistos ois ollu. Ku mä pääsin leirintäalueen rantaa, tää mies on siel vastas. Nii, hän aatteli, et jos se tyttö sieltä takasin tulee meloen, kyllä me siitä vielä meloja tehdään! Aha, selvä. Oli sovitettu, et jos keli menee liian pahaks, soitan hänet hakemaan jostakin. Hän aatteli, että jos se luovuttaa ja soittaa, ni siit ei tule kyllä mitään. Sain ikään kuin hänen hyväksyntänsä ja sen jälkee tehti useampi reissu porukalla siten, et hän opetti. Pääsin piireihin.

Ne puheliaat karjalaiset

Olin melomassa maanantaista torstaihin. Tein semmosen 4 päivän kierroksen Saimaalla. Lähestyin Huuhanrantaa ja katoin jo pitkältä, miten näyttää niin oudolta rannassa, mitä ihmettä siel tapahtuu. Ku lähestyin, huomasin, et siel on ihan hirveesti ihmisiä. Selvis, että siel oli Ruokolahdelta jonkun yhdistyksen kesäpäiväretki. Pääsin kajakilla rantaan. Hyvä, että kerkesin pois hypätä, siihe yksi vanhempi rouva pyyhkäsee, että mie tuun nyt karjalaisee tappaa kysymää, et mist sie oot tulos ja mihi sie oot menos. Mulla meni siinä valeh-telemta tunti, ennenku pääsin ite syömään siitä kajakilta. Ihmiset vuoronperään kävi jottakin kyselemässä ja juttelemassa. Tämä on ehkä tätä eteläkarjalaista eräperinnettä, että juttua riittää ihmisillä maastossakin. Sain kyllä kertoa kajakista ja kajakkiretkistä aika monelle ihmiselle siinä.

Hymy on paras syötti kalalla

Mun retkeilyuran kohokohta on ollu 2017 syksyllä. Tein pidemmän yksinvaelluksen, elikkä olin 2 kuukautta yksin maastossa. Lähin Inarin Nellimistä ja kävelin 7 eri erämaan halki. Lähin 1. syykuuta ja olin lokakuun viimeinen päivä Jerisjärvellä. Tuliks siit 800 kilometriä. Se on semmonen kaiken multihuipentuma tietyl tavalla. Se, mistä oon erityisen ylpeä, että näitä pitkän matkan vaeltajia on paljon muitakin. Mut mul oli kuukauan ruuat mukana ja yks ainoo tank-

kaus. Ei ollu lähetetty mitään paketteja matkan varrelle, eikä ollu mitään täydennyskäyntejä kylissä, vaan kuukausi maastossa, yks täydennyspäivä ja sit kuukausi maastossa. Täst voi sanoo, että ku joku kysy multa, et mikä siel pohjoses on paras kalastussyötti. Mä sanoin, se on hymy! Sain aika runsaasti ruokatäydennystä muilta kanssakulkijoilta. Ihan yhtäkkiä keskellä Kaldoaivin erämaata mua vastaan tuli koira. Ihmetelin, et mitä koira täällä tekee. Koira seurasi 2 miestä. Siinä miesten kanssa ku vähän aikaa heitettiin juttua, he sano, et heiän leiri on parin sadan metrin päässä. Siinä roikkuu pussissa riekkoja, ota siitä muutama iltapalaks. Sit siinä on kaljalaatikko, ota pari bissee. Jaha, kiitos. Siitä minä otin parit riekot matkaan ja pari olutta, ja illalla yhdellä kodalla ne valmistin ja poimin matkalta variksenmarjoja. Tein siitä hillokkeen ja riekon rinnat. Sillon oli juhla. Samoin yhdellä autiotuvalla, sinne tuli mies ja se oli ollu riekkometällä. Tiiätkö, että hän on nyt kantanut viikon punaviinipulloa mukana, maistuskko punaviini. No, minä olin ollu jo monta viikkoo liikenteessä, kyllähän mä nyt lasillisen punaviiniä otan. Hänel oli punaviiniä ja kuivalihaa. Oon saanu suklaalevyjä, ja kaikennäkösiä eväitä. Lisäksi keräilen. Sillon ku olin siellä pitkällä retkellä, oli tosi huono sienivuosi. Oon tosi aktiivinen sien-ten kerääjä ja käyttäjä. Mut sillon oli huono sienivuosi, muutaman ison tatin löysin ja tietenkin söin. Mutta ei oikein ollu mitään muuta silloin. Marjoja tietenki. Keräilen hyvin aktiivisesti näitä ja keittelen pakuriteetä reissuissa. Muistan sil pitkäl vaelluksella, ku lähin syyskuun alussa ja

oli vielä tosi lämpimät kelit Nellimissä, mul on valokuvia, ku iso kuksallinen hilloja vaikkapa ollu välipalana. Jossakii vaa heitti rinkan suon laitaa ja keräs hillat ja istu syömään. Kylhän se mieltä piristää, vaik ei sillä sellasta varsinaista ravitsemuksellista arvoa ehkä oliskaan. Kalastusvälineet mul oli mukana ekan kuukauden. En saanu mitään kalaa, toki en kyl yrittänytkää hirveen aktiivisesti. Toiseks kuukaudeks hylkäsin muonatäydennyksen yhteydes kalastusvälineet kokonaa, mikä oli sinänsä ihan fiksua, koska sit tulikii lumi maahan. Mutta kalastan myös reissuillani ja se on tavallaan tullu isommaks osaks nyt viime vuosina. Oon innostunu kalastuksesta retkiolosuhteissa täs parin viime kauden aikana.

Lenkkikansan maa

On hirveesti pinttyneitä tapoja, joku asia on tehty viimeset viiskyt vuotta näin, ni se pitää tehdä näin. En tiiä, liittyykö siihen mitää sel- lasta taikauskoa vai onks se vaan, että kun näin on aina tehty, ni näin on aina tehtävä. Kun maastossa pitää olla joku tietty eväs, jollakin on ollu viiskyt vuotta ne samat meetvursti- voileivät siellä mukana. Ne pitää olla, niin ne pitää olla, ja siit ei luovuta. Tai suomalaisilla makkara. Oon huomannu, et siit ei luovuta. Grillimakkaraa pitää olla. Ihan sama mitä teh- hää, mutta grillimakkaraa pitää aina olla.

Koko elämä rinkassa

Yksinkertaisuus, mikä siinä elämässä on. Kun laitat rinkan selkään ja koko elämä on siinä rinkassa. Aikataulut häviää. Kaikki muut maailmasta häviää. Saa ihan vapaasti vaan olla yksin. Meil on ollu semmone sanonta, et maksimi ryhmäko on kaks. Sen suuremmilla ryhmillä ei lähdetä vaeltamaan. Toki olen vaeltanut lasteni kanssa, jolloin meitä on ollut kolme, mutta tämä on meidän slogan, että maksimi ryhmäko on kaks. Sit fyysisyys, et kaikki on sun omassa varassa.

Se on varmaan se viehätys, kaikki yksinkertaisuus ja fyysisyys ja ulkona oleminen. Ympäril on vaan luonto ja sen armoilla on tehtävä asioita. Se tietty rauha, mikä maastos on. Ei tarvi välittää mistään muusta. Tai meloessa, ei oo mitään muuta, ku sinä yksin kajakin kanssa jossaki keskellä selkää. Onhan se ihan hieno tunne, et oot siellä ja kaikki on sun omassa varassa. Toki siit menee ohi moottoriveneitä ja tekee hirveet aallot. Mut se on sit ihan toinen juttu.

Vettä on vaikeaa kuivata

Monelle retkeilijälle se merkitys on ihan valtavan voimaa tuova, odotetaan sitä yhtä viikkoa kesässä. Eletään normaali arkee ja sit pääsee, saa irtioton ja pääsee sinne, oli se sit pohjosessa tai Etelä-Karjalassa se retki. Oli se melontareissu, tai vaellus, tai vuorikiipeily, tai mikä tahansa. Irtiotto elämästä, se tuo voimaa arkeen. Oon onnistunu kääntää tilanteen niin, että retkeily on mulle ehkä enemmän arkee ku mikään muu. Pyrin viettämään paljon aikaa retkillä. Niin paljon, ku se vaan on mahdollista. Mulle se on nykyisin enemmän elämäntapa, se on niin mukavaa, aina ku on mahdollista, aina vaan johonkin. Voidaan lähtee laskee packraftil koskia muutamaks päiväks, tai polkupyöräileen ihan vaan parin päivän reissuun tai sit voi lähtee kaheks viikoo, kolmeks viikoo, johonki maastoo miettimättä sen tarkemmin, et mihin on menossa. Tietenkin pitkät reissut on enempi pohjoseen suuntautuvia, tääl enemmän päiväretkeilyä ja sellasta. Kyhän se on koko elämää tietyllä tavalla valtaavaa. Esimerkiks mulla menee puoli talvea siihen, kun valmistelen ruokia. Kuivaan kaiken retkiruoan ite. Mitään en osta. Ne maistuu ihan hirveelle kaikki Turmatit sun muut. En suostu niitä syömään. Mä kuivaan kananmunat, ja kuivaan jauhelihat, ja kuivaan kuivalihat, ja kalat, ja tonnikalat, ja tomaattimurskat, ja maksalaatikot, ja ihan mitä nyt ikinä voikaan kuivata! Olen kuivannut ihan varmasti kaikkea, mitä voi vaan keksiä ihminen kuivata. Vettä ei oikein pysty kuivaamaan. Kerma ja maitokin on vähän vaikeita, mutta niitä saa onneksi ostettua, kermajauhoa ja maitojauhoo. Mulle tosi iso osa retkeä on se suunnittelu myös. Mun retkikaveri joskus

sanoki, et no nii, nyt sul on ruuat valmiina ja oot suunniteltu reitin. Ei kai meidän tarvii sit lähteek-kää! Et tää on nyt suoritettu. Sano et ajaa, et hän on huomannu, että suunnittelu on aivan valtavan suuri osa sitä. Yks nainen mulle sanokin, että 70 % on suunnittelua ja 20 % on sit, ku katotaan valoku-vii jälkeensä. Ei ite reissu oo ku 10 %, sil on hyvin pieni rooli itse reissulla. Suunnittelu, ja pelkästään karttojen katteleminen ja varustelaatikoitten se-lailu, se on osa sitä. Hyvin tärkeä osa.

Retkeilyn Tinder

Jos on sen tyyppinen ihminen, että halua oppii asioi-ta muiden ihmisten kanssa ja pystyy ryhmässä toimimaan, niin ihan hirvittävä määrä on kaikkea Suomen Ladun ja muita yhdistyksiä, jotka järjes-tää, ja kaupallisii toimijoita tietenkii myös, jotka järjestää retkeilyn peruskursseja. Olen kuullu, et ne tosi suosittuja ja ihmiset tykkää niistä. Ite oon sen tyyppinen ihminen, että en tykkää tehdä ryhmässä yhtään mitään. En osaa kuvitella itseäni menemäs-sä minkäänlaiselle kurssille. Sit täytyy löytää joku kaveri, vaikka nykyisin sosiaalisest mediastahan voi helposti löytää. Siel on kaiken maailman vaellus-seuraryhmiä sun muita tällasia. Vaelluksen tinderi. Voi ettiä joko pelkästään retkiseuraa, tai vähän sil-lä mielellä, et sieltä löytyy muutakin. Tiedän, et sieltä on ihmiset löytäny ihan parisuhteita sen lisäksi, että on löytyny retkikaveri. Et jos on hirvee hinku maas-ton, eikä oikein tiedä, et mitä tekis, mikä omaan oppimiskäyrään sopii. Onko se ryhmätoiminta vai onko se, et koettaa ettiä jostain jonkun kaverin, kuka rupee opettaa ja neuvomaan. Vai onks se vaan, et lähtee. Sehän on ihan täysin mahdollista.

Et ei mitään. Katot jostaki Virkistysaluesäätiön sivuilta paikan ja hankit jostain teltan. Ihan hyvin pärjää. Olikohan just Suomen Ladun **Latu ja Polku** -lehdessä testattu tällamösi halpoja markettien tuotteita. Kaikist oli todettu, et nää on ihan OK. Näil pärjää ihan hienosti parin päivän reissun jossakin. Ei siihen tarvi sijoittaakkaan välttämät-tä valtaviä määriä. Eikä kannataakaan, koska jos se harrastus ei oookaa oma juttu. Jollakinhan voi olla hirvittävän romanttinen ja ihana kuva siitä, et kuinka minä siellä kävelen jossakin tunturissa. Se todellisuus saattaa olla jotakin toista.

Ilmoitusluontoinen asia

Joskus saattaa mennä 2 viikkoo maastossa, eikä nää ketään. Mut joskus, jos tapaa ihmisii, ni saahan niiltä ihan hirveesti kaikkii vinkkejä. Ehkä pystyy itekkii antaa jotain vinkkejä. Joskus tahtomattaan näyttää sellasia loistosuorituksia. Muistan yks juhannus, Kaldoaivin erämaassa, siin oli yks nuori mies Uudeltamaalt samal käm-pällä ku minä. Mä leuhkana sille sanoin, et mi-näpä lähden nostamaan yhden kalan tosta jär-vestä iltapalaks. Menin järven rantaan ja heitin takyn vetee. Ensimmäisel heitol sieltä semmone kunnon iso harjus ylös! Ei mitään, nostin kalan ylös, ja perkasin siinä rannassa. Pyyhkäsin taka-si mökille, se poika oli siel suu auki, et olit ihan tosissaan, nostat sen kalan. Se oli niin huuli pyö-reenä koko sen illan. Hän sai tällamösen näytös-luontoisen oikeen, et siihen se nainen vaan tuli ja ilmoitti, et hän käy hakemassa kalan. Ja se kävi hakemas kalan. Harvoin tapahtuu ihan noin.

Inspiraatiota painetusta sanasta

Moni hyvä vaellus on saanu idean kirjoista. Tosi paljon luen, esimerkiksi Jouni Laaksonen on kir-jailija, kenen kirjoja oon luku paljon. Se mun kahen kuukauden vaellus noudatteli aika pitkälti heidän tekemää millenium-vaellusta. Ne lopetti Haltille. Ne lopetti vähän eri paikkaan. Just vas-ta luin Kaarina Karin kirjan Haltin valloituksesta, mikä oli tosi hyvä. Mielenkiinnost naisretkeilyn näkökulmaa, iha uutta siihen aikaan.

Kivimeditaatiota

Ei tarvi kauas lähtee. Miust luonto on elintärkeä ihmiselle, etenki ihmisen hyvinvoinnille, mielen-terveydelle.

Kait se on tällamönen ensimmäinen mielentervey-sohje, tämä alkujaanhan on ollu:

**Mene metsään, etsi hyvä kivi,
paikka tai mielellään kivi,
mihin mielellään istahat,
hengitä syvään viis kertaa ja
tuu pois, ni helpottaa jo.**

Jääsuihkussa Huippuvuorilla

Kerran oon pääsy extreme-retkel. Oon käyny Huippuvuorilla, 10 päivää valettiin siellä kivärit mukana jääkarhujen varalta. Aurinko ei laskenu. Siel on niin kirkkaan, kauniin vaaleensininen yötaivas, niin muhkeen värinen. Tietenki siel ei oo puita ei olenkaan, varpu on suurin kasvi. Olihan se 10 päivää omanlainen elämys, sitä ikijäätä kävellä. Yht joenvartta käveltiin, toiselt puolen näky musta jyrkänne, siel näky routa. Tietenki tämmöne ikijääjoen ylitys turvanaruin. Siellä humis Jäämerelle saakka. Ko mentiin semmoselt kivelt ja sinne ko oisit luiskah-tanu, niin siel oisit ollu. Ei sielt kukaan ois sinuu enää pystyny pelastamaan, se virta ois vienyt siut mennessään. Jokiylitykset siel oli semmosia. Ihan jännittäviä, ku meil ol kah-

luusaappaat, ni katottiin semmone aina, et päästään niillä yli. Virta oli niin voimakas, et piti kattoo tarkkaan jokiylitykset. Meit oli muistaakseni kahentois hengen porukka. Meil sattu niin hyvät ilmat, et aurinko paisto täydeltä terältä yheksän ja puol vuorokautta. Sit tuli muistaakseni pien tiikusade ja vähän pilvistä. Harvon siel sattuu niin mahtavat retki-ilmat. Ko siel et voi tehdä tulia ja kuivatel vaatteitakaa, ja jos enemmän sataa, niin ollaan märissä. Jonkin verran paistinpannula kuivatettiin hikisiä sukkia. Siin piti olla hirveen varovainen. Mein piti tulla pois jäätikköä pitkin, ja mein vetäjä ja pari kaveria kävi kattomas sen jäätikön edelliseltä iltana. Mut ei uskallettu, koska se paukku

niin kovaa. Kokeneita retkeilijöitä, mut ei mitään jääretkeilijöitä. Ihan fiksu päätös. Käytiin kyllä jäätiköltä tulevassa vesisuihkussa. Iltasuihkussa ja siis niin jäätävää vettä! Yhet nuoret kaverit, kaksvitokset, ne läks meitä naisten jälkeen suihkuu. Siel ol niin hyvä putous, et käytiin kunnolla suihkussa. Se huuto, mikä kuulu ku meni nuori kaksvitone jäätikkösuihkuu! Ahaa, pojat tais mennä. Se nuoren miehen karjasu, mikä kaiku siel erämaassa! Tulivat äkkiä poiskii.

**Kaikki paitsi keräily
on turhaa**

Keräilyn pitkä historia

Olen kerännyt varmaan ihan kaikkea mahdollista vuosien ja vuosikymmenten varrella. Mul on ollut mielenkiintoinen elämä ja työura, mie olen nähnyt yrttiviljelyn ja yrttien keräämisen pitkän historian, et miten se kehittyy, ja minkälaisia trendejä siellä on. Mielekkästä olen mennyt siellä trendien mukana. Olen kerätty ihan kaikki mahdolliset kauppayrtit ja vähän jotain muutakin. Niistä on tehty itsen ja oman perheen käyttöön erilaisia tuotteita. Olen järjestänyt yrttikoulutusta ja myyn erilaisia tuotteita myyjäisillä. Sitten tullaan sieltä taas takaisin, kun on kaikki kokeiltu, sitten tulee se oma maku - et mikä menee, ja mitä kannattaa, ja mistä tulee ihan kummallinen makuyhdistelmä, ja mitkä toimii. Ihan myötä valikoima supistuu.

Luonnonkosmetiikkaa: omenankukkahoitoainetta ja jalkakylpyjä

Mun ensimmäinen muisto luonnonkosmetiikasta, mä oon teini ja mä oon ollut tyttökaverin kanssa saunassa meillä kotona ja me on keksitty, että tulee tosi hienot hiukset kun ne huuhtoo omenankukkavedellä. Kerättiin omenapuista kukkia ja haudutettiin, ja sitten huuhdeltiin pesun jälkeen hiukset sillä. Kyllä tuli nätti! Ehkä semmonen, mikä me unohetaan, on saunavihta! Sitten on erilaiset kylvyt: jalkakylvyt, yrttikylvyt. Ne on perinteisiä, mitä me ajatellaan, että on luonnonkosmetiikkaa. Tänä päivänä ajatellaan luonnonkosmetiikkaa, et sen pitää olla jotain purkissa, jota levitetään iholle tai hiuksiin. Hyvinvointituotteissa luonnontuotteiden käyttö hyvinvoinninedistämisessä, mun mielestä se alkaa kylvyistä! Jalkakylpy on niin helppo ja nopea ottaa, ja sinne voi käyttää monenlaisia yrttejä - joko tuoreena tai kuivattuina.

Turvallinen kotiapteekki

Ei ruveta tohtoroimaan toisia ilman mitään pätevyyttä, tai ymmärretään, et siellä on voimakkaastikin vaikuttavia ainesosia kasveissa ja miedotkin kasvit saattaa jonkin lääkityksen kanssa aiheuttaa ongelmia, joista täytyy tietää. Sillon niitä ei käytetä! Mut ihan tällaisia vatsakipuun ja pieniin haavoihin. Lapsena jo opittiin ratamon lehti, haavayrtti, sillä paranee. Siankärsämö, tuhattaituri, joka auttaa melkein mihin vaan (jos mausta tykkää), pikkuisiin vatsakipuuihin. Ja kosmetiikassa toimii hirmu hyvin. Tietysti voikukka ja nokkonen, jotka on puhdistavia yrttejä. Melkein vaiva mikä hyvänsä, vaikka flunssa, silloin on aina se, että pikkasen elimistöä laitetaan lepotilaan ja säästöliekille, hyvä juttu puhdistavia, lempeitä yrttejä, mitä voikukka, nokkonen ja piharatamo ja poimulehti on. Ja ihan vadelmalehtitee tai mansikkalehtitee, mitkä on kohtuullisen hyvänmakuksiakin äkinäisenkin suussa, et saadaan hyvää nesteytystä. Rohtokasveista ehkä se turvallisoin on jalkakylpy: miten ihana ottaa vaikka kaks kertaa viikossa jalkakylpy! Siinä hoitaa jalat, ja siinä lepääntyy, ja tulee hyviä tuoksua, ja tulee ihana olo!

Totista hommaa

Kerääminenhän on rankkaa työtä! Ämpärillisen tai ison korillisen saaminen kasaan jotakin yrttiä, siinä pitää tehdä hommia! Se ei oo sitä, että tepastellaan niityillä ja keräillään sieltä täältä, vaan täytyy tuntea maasto, täytyy tietää mitä missäkin kasvaa - jos meinaa, että ei koko päivää siihen tuhraudu. Jos haluaa nokkosia, pitää tietää, missä on hyvät puskat. Jos haluaa piharatamoo (meiän hirveen yleinen kasvi), et sitä tarvita paljon, sehän ei olekaan ihan helppo juttu. Se on ensinnäkin tosi tiukasti kiinni siellä maassa, ja se mokoma lehti on usein toukansyömä ja rupee valikointia tapahtumaan, ja saalis jääki aika laihaksi. Eikä se niin yleinen oo, että helposti saisi esim. kymmentä litraa tuoretta. Ne tarinat on sitä, että se on ihan totista hommaa, että saalista saat, jos meinaa saada vuoden tarpeet, kaikkia mahdollisia yrttejä. Sinne pitää joka ainoa päivä lähteä, kun vaan keli sallii. Keruuolosuhteet, maastotuntemus! Ei se hyvin onnistu, jos lähtee vaan vieraaseen metsään katsomaan, mitä siellä on. Ja metsä ei ehkä oo kaikkein paras ympäristö. Sieltä saa marjat ja sienet, mutta yrtit kasvaa jossain ihan muualla. Tarvitaan puhtaita niittyjä.

Jokaisenoikeudet

Jokaisen oikeuksilla voi kerätä marjoja ja sieniä, ihan tuttuja yrttejä voi kerätä, ruohomaisia yrttejä, kunhan kerää sieltä täältä, luontoo kunnioittaen. Ettei kerää tiettyä kasvustoa tyhjäksi. Meille aikanaan opetettiin sillä tavalla, että jos kymmenen minuutin päästä joku ihminen tulee tähän samaan paikkaan, niin maaston pitäisi näyttää kuin siellä ei kukaan

olisi koskaan ollutkaan. Kerätään varovasti, että sinne jää riittävästi kasvustoa. Tietyillä kasveilla on vähän erilaisia keruutekniikoita, millä homma hoidetaan. Muista keruumateriaaleista, mitä käyttää puhdetöissä, puuta ja kiviä ja heiniä ja risuja, mistä tehdään erilaisia puhdetöitä tai sisustustöitä tai tarve-esineitä - sammalia, jäkäliä - pitää olla maanomistajan lupa.

Ei helpolla, mutta verotta

Mulle sillä on sellainen merkitys, että on pakkomielle tai sitä vaan täytyy tehdä, koska se on niin ihanaa. Kyllä se on aika ihanaa, kun on kerännyt saalista, istuu varvikossa ja katsoo ympärilleen, että vain minä ja luonto. Se on varmaan samanlainen pyhä luontokokemus niinku pilkillä istuminen tai kalavesille pääsy, tai joillekki se voi olla myös juoksemista tai lenkkeilyä - semmosta treeniä, mistä tulee hyvä olo. Mulle tulee hyvä olo siitä, että mie saan kerätä, siitä tulee kyl selkäkin kipeäksi. Joskus kun on suuret saaliit, pitää ottaa auto vähän lähemmäs, että jaksaa ne ämpärit ja saavit kantaa metsästä pois. Justiin sain ystävältäni viestin: Hänen lapsi, 7-vuotias tyttö, oli kerännyt pikkukoriin kukkia ja erilaisia kasvilehtiä, ja näytti reilu vuoden ikäiselle pikkuveljelleen, mitä hän oli kerännyt ja pieni taapero otti korin ja lähti keräämään sinne lisää. Nopeestippa oppi, mitä kerätään! Meillä on keräily geeneissä tai solurakenteessa, meidän ollaan kivikaudella oltu metsästäjä-keräilijöitä, että se on varmaan primitiivinen vietti meillä kerääminen. Mulle se on elämäntapa. Se on lapsena opittu, ja se on pakko. Eilen kävin metsässä koiran kanssa ja tulin sieltä kaarnankappaleitten kanssa pihaan ja niistä kaarnankappaleista tehdään avaimenperiä tai jotain muuta

tarpeellista. Mitä keräily sitten tarkoittaisi tavalliselle kuluttajalle? Omavaraistaloutta. Meidän ei tarvi olla omavarainen ihan kaikessa, kyllä me voidaan ostaa kaupasta kaikenlaisia hyödykkeitä, mutta minusta nämä ovat tärkeitä kerätä luonnosta sellaiset yrtit, mistä tykkää, mitä tarvitsee, sellaset marjat, mitä syö, sellaset sienet, mitä syö. Se on ruuan lisää, se on ilmasta ruokaa. Ammattimielessä keräily on verotonta tuloa. Minulla on täti ja eno, jotka aikanaan keräsivät mustikoita. Ne oli intohimoisia marjastajia ja teki tosi ison tilin syksyn marjasadolla, myivät torilla ja myivät suoraan asiakkaille. Tänä päivänäkin on ihmisiä, jotka keräävät mustikoita, marjoja, ja puolukoita ja karpaloita, ja ämpäreittäin myyvät tuttavapiiriin tai asiakkaille ja myöskin välittäjille. Jos on kova kunto, voi tehdä ihan hyvät vuosiansiot keväästä syksyyn. Ostajat pitää vaan löytää. Markkinointi on se, et ne saa tuoreena eteenpäin, jos ei itse halua kuivata ja suolata. Mä olen joskus kokeillu sitä. Mul on ollu pari ravintolaa Imatralla, jotka ovat olleet kiinnostuneita, ja rouskujen, kun on ollu hyvä rouskuvuosi, niitten kerääminen, puhdistaminen, suolaaminen, säilöminen ja sitten ravintolalle. Kyllä siinä puuhaa riittää. Se raha ei tule helpolla, mutta eipä siitä tarvitse maksaa veroja tulosta.

Pettuleipää kiviunissa

Tehtiin rantaan uunit, kiviunit, ja paisteltii leipiä. Mie opetin pettujauhojen tekoon ja me tehti pettuleipiä. Ihan vaan tämmönen kurositeetin vuoks, et semmostakii on. Paisteltiin kiviunissa, rannan kivisessa uunissa. Ja tuli hyviä. Ja tehtiin vihannesleipiä. Horsmaa hakattiin pieneksi silpuksi, ruisjauhoja, vähän suolaa, vettä. Tehtiin taikina, paistettiin pieniä leipäsiä kiviunissa, kivien päällä kallellaan nuotioon päin. Opittiin tämä leivänkin paisto, jota ei ollut ennen tehty, vaikka meillä olis ollut pieni mahdollisuuski siihen, kun jauhoja oli mukana. Mutta yllätys, yllätys - se vaati semmosen, joka pani käyntiin sen, opetti.

Lahja pakurin muodossa

Miul on niinku velvollisuus oikeestaan pikusen näistä kertoilla ihmisille, kuka on kiinnostunu. Enkä oo ikinä hintaa ottanu keltään. Joo, en minä ole hintaa ottanu keltään. Yhenki kerran minä laskiaistapahtumassa pakuriteeta keittelin. Siellä rouva tuli viiskymppisen kanssa ja miul oli iso pakuri, että myy pakuri hälle. Mie sanoin: rouva, sie oot jo tämän maksanu ajat sitte. Ole hyvä, ota se pakuri, otaha se pakuri ja kuule teet siitä. Oisko hää ollu sitte syöpäsairas ihmine taikka muu. Ku se on syöpälääkekii se pakuri. Tekivät siitä semmosta uutetta, syöpää vastaan. Se jäi kysymättä. Mutta minä annoin rouvalle sen.

Monipuolisesti luonnosta

Me ollaan hyötyliikkujia. Se alkaa mustikan-keruusta se ja sitten laajenee sieniin. Karpaloihin päättyy ja hirvijahtiin päättyy syksyllä. Nää sieniherkut. Myö tehään sienistä ihania ruokia. Piirakoita. Sitte tulee nämä, näistä villivihanneksista on tietysti suosikkeja. Tietysti mahlankäyttö. Se on meil ollu varmaan 30 vuotta. Joka kevät sitä pitää saada mahlaa ruokajuomaksi. Se on niin raikasta sillon kylmänä aikana. Siihen tulee ihan niin himo tuohon mahlaan! Villivihanneksista nokkosista tehään useimmiten. Nokkosista ja vuohenputkista piirakoita tehään keväällä. Ne on hyviä. Sitten siihen tietysti ruoholaukkaa, ruohosipulia. Ja sitten tietysti napostellaan pihlajan silmuja. Ja sitten tulee kuusenkerkkä-marmelon teko. Juhannuksen aikaan kuusenkerkät on parraimmillaan. Voikukkaa, ku sitä on valtavin määrin, oon tehny voikukkamarmelaadia. Ja sitte yks hauska homma: kuusen havu! Tein kuusenhavu-uutetta. Pihkasalvaa en oo ite tehny, mutta mulla on pihkasalvaa kahta laatua. Se on hyvin laaja tämä juttu, jos ajatellaan kokonaisuutta, mitä luonnosta saa hyötyä. Se ei se ole mitään salatieteitä, vaan se vähän vaatii perehtymistä. On oppaita, ihan täynnä tuo netti. Siellä on Arktiset aromit ja Martat touhuua.

Onnellisesti eksyksissä

Oon semmone sienihöperö ollu ihan lapses-
ta alkaen! Mun äiti jo keräs aina sieniä ja mie
opin lapsesta alkaen niitä keräämään. Ja tyk-
käsinkin syödä niitä. Ne oli tosi hyviä aina kaikki
ja se on jatkunu koko mun elämän ajan. Kävin
jossaki vaiheessa kauppasienineuvoja-kurssin
Kuopiossa. Olin viikon siellä ja opin paljon uutta
asiaa. Täällä oli niitä sienineuvoja Imatralla.
Kaikki heidän kurssit aina mitä oli ja joku esitti
sienistä, kaikki piti päästä kattomaa ja kuunte-
lemaa ja opettelemaa! Koko ikäni oon kerän-
ny sieniä. Sitä moni ihmettelee, et matsutake
kasvaa vaan Lapissa. Se on siellä jänkäkankail-
la. Mut miul on tässä ihan lähellä! Sanotaa, et
ei oo kilometriä matkaa. Miul on viis eri koh-
taa, mis on matsutakea. Aika monena vuonna
oon löytäny neljä, viis, joskus seitsemänkii.
Joka vuos ei tuu samaa kohtaa. Sit taas jostai
toisest kohast löyän. Tuolta sitä löytyy. Sit mä
oon löytäny kurttusientä, joka saattaa painaa
viis kilooki. Vanhan männyn tyvellä kasvaa, iha
siellä alhaalla. Se on ihanan makune sieni! Se
näyttää iha ku se ois pesusieni. Mie oon monta
kertaa ottanu siit vaa osan, ei miul ollu kan-
taa, mihin mie saisin sen. Miul on muita sieniä
jo korissa, joskus on ollu muovikassi mukana,
ja mie oon ottanu puolet siitä sienestä. Ihan
niiku söisit pastaa. Se on pastan näköstä ja se
maistuu pastalta. Sen ku kiehauttaa ja on hy-

vää! Olen pakastanu sitä. Suppilovahveropaikat
on Eräjärvellä. Siel on kuuentoist karhun kan-
ta alueella, mis mie käyn. Mie käyn yksinääkii
sielä monta kertaa. Kaks kertaa oon eksynyt, on
pitäny soittaa, että nyt mä en tiiä, mis mie oon.
Mut pois oon ite päässyt, et ei oo tarvinnu minuu
hakee. Tai yhen kerran on mies joutunu auton
kans tulemaa ja ajaa autoa tietä myöten ja soita
torvee, ni mie kuulen mihi suuntaa miun pitää
tulla. Mut en oo hätääntynyt. Nyt miul on pu-
helimee laittettu semmoset millä vähä parem-
min pääsen. Yhtää mie en pelkää. Mie uskallan
mennä. Saatan mennä illal yheksä aikaa johokii.
Lähen ajelemmaa johokii metsää. Myyn sieniä
aika paljon. On semmosia, jotka haluaa joka vuos
soittaa, että saatko sitä. Tänä vuonna oli korva-
sienistä kova kysyntä, mut tänä vuon yhen löysin.
Kävin kolme, neljä reissuu eri paikoissa. Monta
eri paikkaa ja yhen sienien löysin. Ei tääl ollu.
Kuivuus oli vieny kaikki. Mut pakastimes löytyy
korvasientä kyllä paljon.

Sienestäjän pitää olla nöyrä

Oon kyllä tykänny kalastamisesta. Oon ollu alle seittemänvuotias, käytiin isän kanssa lahnoja pyytämässä. Ongella. Myö saatii semmosia pienii lahnoja. Niit tul ihan mahottomasti. Se oli nii hauskaa, ku niitä vejetti! Miun isä oli innokas kalastaja, istu vissii joulupyhätkii yllesä pilkillä. Mie tykkäsin käyvä hänen mukanaa. Nytkii mie kävisin kalal, mut miun mies ei oo innokas kalas-

taja. Mie kyllä tykkään kalastaa! Nytkii oli hauki yhtenä iltana mökillä laiturilla kiinni, mutta se karkas, ku ei löytyny tuota haavia mistää. Haavi ol jääny muualle. Minä huusin. Mie olin alasti melkein, uimapuvussa laiturilla ja huusin, et tuo haavi! Haavi olkii kotona. Se ei oltkaa mökillä ja se potkas pois. Iso hauki oli kiinni virvelissä. Mie oon saant siint laiturilt ennenkii ison hauen. Kilo, puoltoist, kaks kiloo, se on miulle

iso jo. Marjassa oon käyny aina. Äitin kanssa jo pikkutyttönä lakkasuolla käveltii monta kilometriä. Naapurin mummo oli vielä mukana. Se oli jo vanha mummo ja se jakso kävellä. Myö käveltii varmaa kolme-neljä kilometrii sinne lakkasuolle ja saatii lakkoja. Metsämansikoita kerrään joka vuosi. Nyt on ensimmäiset kerätty jo. Lakkasuo on joka vuosi. Käyn Rautjärven puolella lakkasuolla. Joka kerta sielt löytyy lakkoja. Mustikkaa on tässä. Täst saa kaikkee. Täs on kaikkee lähellä. Polkupyöräl ja kävellen voi mennä mustikkaa, puolukkaa, sienee. Kanttarelliä on Rantaharjulla. Ne on hyvää syötävää. Pakastimet on täynnä. Kolme pakastinta täys aina sientä ja marjaa, ei meinaa keretä syödä kaikkii. Mutta sitä pitää kerätä ja mennä sinne, jos tietää, et siel on jotakii. Se on ko tauti! Se ON tauti. Syksyl mie oon myyny niitä ihan koko ajan. Mul on paikat, jotka hakkee multa ja soittaa ja kysyy. Torilla oon käyny myymässä. Oon matsutakea vieny torille aina näytille. Et ihmiset tietää, minkä näköne on se sieni. Se on nii paljo erilaine, että jos sen löytää, sen kyl tietää. Se tuoksuu niin voimakkaasti, et mul oli korissa kaks matsutakea ja mä kävelen, se haisee nenää koko ajan. Semmone vanhan hajuveden, semmonen venäläisen hajuveden tuoksu. Se on niin vahva se tuoksu! Se ei lähde herkästi maasta, se pitää tosiaan ottaa voimalla sieltä irti. Ei sitä löyvä etsimällä. Et mie nyt lähen etsimään matsutakea. Ei. Se tullee vastaan, jos tullee. Ku oot tarkkana, silmät maassa. Sienestäjän pitää olla nöyrä. Se on tosi.

Kohti yhteistä unelmaa

Lapsena maalla myö kerättii mustikoita. Linja-autolla mentii Imatrankoskelle ja Imatrankosken torilla myytii niitä. Yks kesä myö kaikki, meit ol kolme poikaa, ja äiti. Kerättii ja myytii mustikoita niin paljo, et myö saatii ostettuu pakastin. Pysty ostaa jäätelöö siihe pakkaseen! Säilöö sitä. Sillo iha ilomielin annettii ne tuotot, mitä myö kerättii, siihe yhteiseen unelmaa, että saadaan pakastin.

Kellä paikka on, siitä vaietkoon

Se on ihaninta lähtee metsää iteksee. Saa olla omissa ajatuksissaa ja samalla ettii. Ja löytämisen ilo, nyt mä löysin! Parasta on luonnossa. Ja tietyst myöskii saalis. Sillä voi kehuskellakkii. Voi välillä kehua, vaik ei kerro paikkaa, että mis-tä löysin.

Tutkimusmatkalla metsässä

Itse luonto. Äiti on kertonu, missä löytyy mitäkii, on helppo mennä. Aika paljo teen sitä myösrahan takia. Se on helppoa tuloa, verotonta tuloa. Aina sieltä saa vähän tuloa ja selän kipeäksi. Ja ihon paukamille. Nykysin on selkä nii, että ei pysty kyykyssä, pitää polvillaa mennä siellä. Ihmeelline on metsämaa ja -maailma, mitä ihmeellisempii ötököitä näkkee sieltä ja önnimönniäisiä! Sitä on lapsest saakka pakotettu tekemää. Nyt on hyvä, ku saa mennä iha vapaaehtosesti. Ei kukaa pakota.

Kesäparatiisi vattupuskassa

Mie oon semmone marjapaikkojen metsästäjä. Mun paratiisi on oikein kuuma heinäkuinen päivä. Hirveen kuuma ja vattupensas. Mie saan mennä sinne vattupensaasee, kuuntelen itikoitten ja kaikkien pikkusurriaisten ääntä. Se on miulle lomaparatiisi. Se on kaikkein parasta. Siel saa olla ihan iteksee, iha hiljaa, ettei vaa kukaan toine löyvä sitä paikkaa. Alkukesä menee siihe, ku ajelee pyörällä metsäteitä ja ettii hyviä vattupensaita. Jos avohakkuusta jotai hyvää haluu hakee, ne on uudet vattupaikat. Sehän vaihtaa paikkaa aina. Sitä ei voi sanoo, et on perinteinen paikka. Siinä pitää olla aina metsästys, uuden paikan metsästys mielessä. Se on rauhotumisen ja rentoutumisen hetki. Ehkä siin tulee vähän luterilainen kasvatuskii, aika ei mee hukkaan, ku sie samal voit kerätä marjoja. Siitä jää jotain näkyvää.

Uusia taitoja, vähän kerrassaan

Lajista riippumatta, oli se metsästys tai kalastus tai keräily tai samoilu jossakii tai veneily. Se on se, että ku jotai taitoja, mitä on oppinu, iha tälle tekemällä pienest pitää vähä kerrassaa, sit niit halua myös taitoja käyttää ja oppii vähä uutta ja samalla ihmetellä sitä. Sinne jos menee metsää tai vede äärelle tai mihi vaa, siel ei koskaa oo samanlaist. Silti siel on aina jotekii samanlaist. Osaa niitä taitoja hyödyntää, vaikka siellä metsällä sitten. Metsäki muuttuu ja alueet. Esimerkiks puita kaadetaa, hakataa. Sit siel kasvaa, niin hirvet liikkuu vähä eri tavalla. Kaikkii tälläsii taitoja. Sitä pitää kuitekii oppia aina jotai uutta.

Ilokaasusta nauttien

Parasta, miule ainaki, marjastaminen ja sienestäminen on hyötyliikuntaa ja sit se on ruuan jatketta. Sil on hirmusen suuri merkitys ollu, varsinkii sillo, ku perhe oli suuri. Miun lempi sielunmaisema on suo. Suon reunalla oleminen. Nyt just hiljattain uutisoitii, että suosta tulee ilokaasua, sehä selittää sen. Sen takia mie viihyn siellä suolla.

Suomyrtin tuoksuissa telttasaunassa

Jos mie saan jonkun asian ihmisille kertoo, ni mie oon jo ilonen siitä. Oltiin Lapinkävijöitten kanssa, meil on semmosia +65 kävelyä täällä. Miust oli hienoa siellä aina ottaa joku asia esille siellä retkellä. Nyt viimeksi käveltiin Saimaan rantaan ja se on täynnä suomyrttiä. Mie olin kuullu, et se on hienotuoksunen kasvi ja eihän sitä suolta löyvy. Vaikka sen nimi on suomyrtti. Vaan yks rouva minuu vei rantaan ja sano, jotta tuossa sitä on. Saimaan ranta ja monet hiekat on ihan täynnä. Vesirajassa se kasvaa, suomyrtti, latinankielinen nimi Myrica gale. Ja me tehhään siitä kuule vastoja, hienoja vihtoja, vastoja. Saunassa vihdotaan niillä. Jossakii telttasaunassa, mikä hieno tuoksu siellä on! Roskaa se tekee, mutta. Kyllä ne ihmetteli, että nyt siinä ei ollu vielä lehtiä, mutta tuoksu oli jo, kun sitä vähän muserti. Se oli mul niin mukava.

Vinkki vitonen

Parhaille paikoille ei piä mennä. Jos halua rauhaa, ei kannata ottaa karjalaista naista mukkaa. Mut siin on se hyvä, et ku se pittää kovast ääntä, ni karhukaa ei tuu.

Rajalla sattuu ja tapahtuu

Retkiä rajan taakse

Meil on aikasemmin ollu retkiä tuonne Venäjän puolelle, melontaretkiäkin, mutta tietenkin pikkuhiljaa alko ja nythän ne on totaalisesti loppu. Retkeily sille puolelle... sinne ei enää pääse. Mutta siinä on suuret metsämaat Venäjän puolella ja se antaa meille luonnoneläimiä ja petoeläimiä ja muita täydennystä tänne Suomeen. Mitä EU rajottaa yleensä tai on suojeluu laitettu, mutta täältä ne täydentyvät tosta Itärajan takaa ne kantavat. Kyllä, näin on.

Koirat eivät ymmärrä valtakunnan rajoista

Rajavyöhykkeellä ei saa metsästää. Se vyöhykkeen leveyshän vähän vaihtelee aina, aika paljonkin. Joskus semmonen ihan muutaman kymmenen metrin levyinen se vyöhyke. Joskus toisissa paikoissa voi olla satoja metrejä tai puolikilometriä. Nuo vaikuttaa järvet myös vyöhykkeen leveyteen, se seuraa joskus rantoja ja niin pois päin. Niillä alueilla ei saa metsästää. Muuten sitte vyöhykkeeltä esimerkiksi hirven ajo. Ajoketju menee sinne vyöhykkeelle ja sieltä ajetaan sisämaahan päin hirvet. Tosin oli meillä Intsilän erämies. Yks koiria karkasi kolme kertaa. Ja sama venäläinen metsästäjä tavoitti sen koiran. Saatiin yhteys häneen ja hän palautti tuonne rajavartiostoon, rajanylityspaikalle. Palautti sen koiran ainakin kolme kertaa. Ihan hyvät yhteydet meillä

oli sitten. Piittää yhteyttä. Tarkotushan oli, että kutsutaan sit hänet meille tänne metsätysretkelle, mutta sitte tuli tämä tilanne mikä nyt on. Nyt on täysin mahdotonta semmonen juttu. On sitte yks tapaus sellanen, että koiria, sil oli panta, josta pysty seuraamaan sitä. Sit vaa yhtäkkiä loppu se jälki, eli joku sai koiran kiinni ja otti patterit tai panna koiralta pois. Jäi koiria ja panna sinne.

Mitäs hiljaisuuden ääniä nämä ovat?

Tasan on 40 vuotta hiihretty sitä samaa latua, ja miust se on edelleenkin ihan mukavaa. Maisema on milloin erittäin lumine, vähemmän lumine, tuli ne kovot pakkaset, niin mahtava auringonpaiste! Puitten oksat kimalsi. Tuntui ihan koomiselta, et täällä mie vaan täs Venäjän rajakupees ja tuolta kuuluu, et rätätätätä. Koasutaan niin lähel, et kuuluu Svetogorskin ampumaradan äänet. Väliin tulee oikee kunnan konekiväärisarjoja, ni täällä vaan nautitaan kunnin luonnosta. Hyö siel meitä vähä pelottelee, minkäs teet. Onneks ne on paljo vähentäneet ne ampuilleet. Ko tää alko, ne oli tosi sitkeet. Ne jakso sieltä rummuttaa. Ko mennä lenkillä pari kilsaa, siitä Niskajoen päältä, tai sieltä mennään sillan yli, ni se on se ampumarata siel. Sieltä kuuluu tosi hyvin. Mut hyö tekkö, mitä tekkö.

Kahden valtakunnan joki

Tuo Hiitolanjoki, sehä on nyt hieno meininki et on padot purettu! Siinäkii on se erikoine ja hienouski, et molempien valtioitten puolel kulkee sama joki. Siin pitää yhteistoiminta pelata, et ois molemmin puolin samat halut ylläpitää vaelluskalat. En tiä, mikä Vuoksel tulevaisuudes on

meininki ohitusuomien tai vaellusreittien suhteen. Ennen noita sotiahan venäläisii paljo tääl pyöri. Ja kovastiha hyökii tykkää kalastaa. Aika usein vesillä ja Vuoksel tuli törmäilty venäläisii. Samal tavalha hyö kalastelee ku suomalaisetkii, ei siin sen puolee mitää ihmeellistä.

Vaihtokaupalla särjet ahveniksi

Tännehä on periytyny paljo vanhaa, Karjalasta olevaa kalastusmenetelmää ja kalastustapoja. Toki tietysti vanhoja Laatokan kalastajiakkii. Nyt eletää aikaa, et raja on kiinni. Mutta ennen tätä rajan kiinnimenoa, meilhän oli paljo, jopa 30 prosenttii kalastusluvan lunastaneista, oli Vuoksen osalta ulkomaisia. Lähinnä ne oli venäläisiä kalastajia ja ne tuli lähiseudulta, Svetogorskista, mikä on tuo Imatran ihan viereinen kaupunki rajan takana, ja Viipurista. Sieltä tul-tiin Vuokselle kalaan, ja se oli ostosmatkailu-ai-kaa, niin sanotusti. Tehtiin sellasta kyselyy ja tutkimustakii näiltä kalastajilta, ketkä olivat pil-killä Vuoksen lahdukoissa. Varsinainen suosit-tu paikka on Varpasaaren lahti. Siinä on joskus ollu ihan ruuhkaksi saakka venäläisiä pilkkijöi-tä. Niitä käytti haastattelemassa. Hyö perusteli sillo aikanaa sitä, että hyö tulee Imatralle ihan sen takia ostoksille, että hyö pääsee pilkille. Isännät sano, että hyö ei jaksa päivää kierrellä kaupoilla ostoksilla, ja hyö vie emäntäväen os-toksille ja ite tulee tappamaan aikaa ja pilkille Vuokselle. Ja siel on monenlaisia tarinoita! Tie-tysti myöskii se, että täältä sai hyvin kalaa, ja ne oli vielä raikkaan (venäläiset käyttää semmosta termiä), että se on raikkaan makusta. Ilmeisesti siellä heidän puolella Vuoksee, tai Viipurin lahel-

la, ei ihan nii raikkaan makusta se kala oo. Venäläiset oli innostuneet sären pyyntiin. Tuossakii on monta aluetta Vuoksella, missä on talvisaikaa pilkillä sekä venäläisiä että suomalaisia sekasii. Sulassa sovussa ongittii viereisillä avannoilla. Suomalainen tietysti oli ahvenen perrää ja venäläine, syystä tai toisesta, oli särki se tavotelluin kala. Tietysti hyöhä sitä paljo tekee suolasärkeä ja käyttävät sit semmosena olutruokana. Sitä

suolasärkee siihe oluen kylkee otetaa. Sitte ku päivä päätyy, ni siellä ruvettii tekemää vaihtokauppaa, että suomalaiset anto heidän saamat särjet venäläisille ja venäläiset antoivat heidän saamat ahvenet suomalaisille. Tassattii saalis ja kaikki oli tyytyväisiä.

Evakkolinnut Karjalan kannakselta

2000-luvun alkuvuosina itärajan takana, hyvin lähellä, oli laajoja metsäpaloalueita. Mie muistan, ku Vuokselki käytiin keskikesällä ongella ja Mellonlahella oli oikeen huono olla tos penkalla, et helle, ja ihan semmone utu, et se väräjää. Sit tulee syksyn aika, syyskuu 10:stähän se alkaa, kun saa metsäkanalintui metsästää. Esimerkiks silloinki, karhujahtiha alkaa 20.8., siitä tais mennä pari alkuviikkoo pielee. Sillo oli jo muuttunu, et etupääs metästettiin karhuuki lajiin koulutetuilla koirilla. Ne tyrehty, ne yritykset siihe, ku koirat ei haistanu. Se on ihan selvä se, että niin paksut savut on maastos, et koirat ei haista mitään. Sitku tullaan syyskuulle, sama vuosi, on kouralline ihmisiä, jonka kanssa mie teen ihan samat havainnot. Ollaan tutussa kylämiljöössä, maastot on, mitä on, lintukannat on, mitä on. Metsoki oli sillo hyvin harvinainen täälä, se on nytki. Meill ol yhtäkkiä yllättävän hyvä lintusyksy. Se on ollu tietyst hellekesäki. Sitte niitä metästystilanteiski oli koiran kans. Vaik metsoil on tapana käyttäytyy vähä eri tavalla. Sanotaan, et on pykälän, piirun verran pelottomampii, se viel on hyvin pitkälti paikkalintu. Semmosii vaelluksii ei tapahu. Teerel kyl tapahtuu. Niin yhtäkkiä oli paljon niitä aikuisii, isoi lintuja. Ne käyttäyty vähän eri tavalla. Mie en tiiä, onks täst tutkimustietoo, mut tää on muuttaman ihmisen pohdinnan perusteella. Mie sanosin, että sillo tapahtu muuttoliike. Tost asumattomalt seudult, Karjalan kannakselt, tuli lintui pakoo sitä ympäristöä.

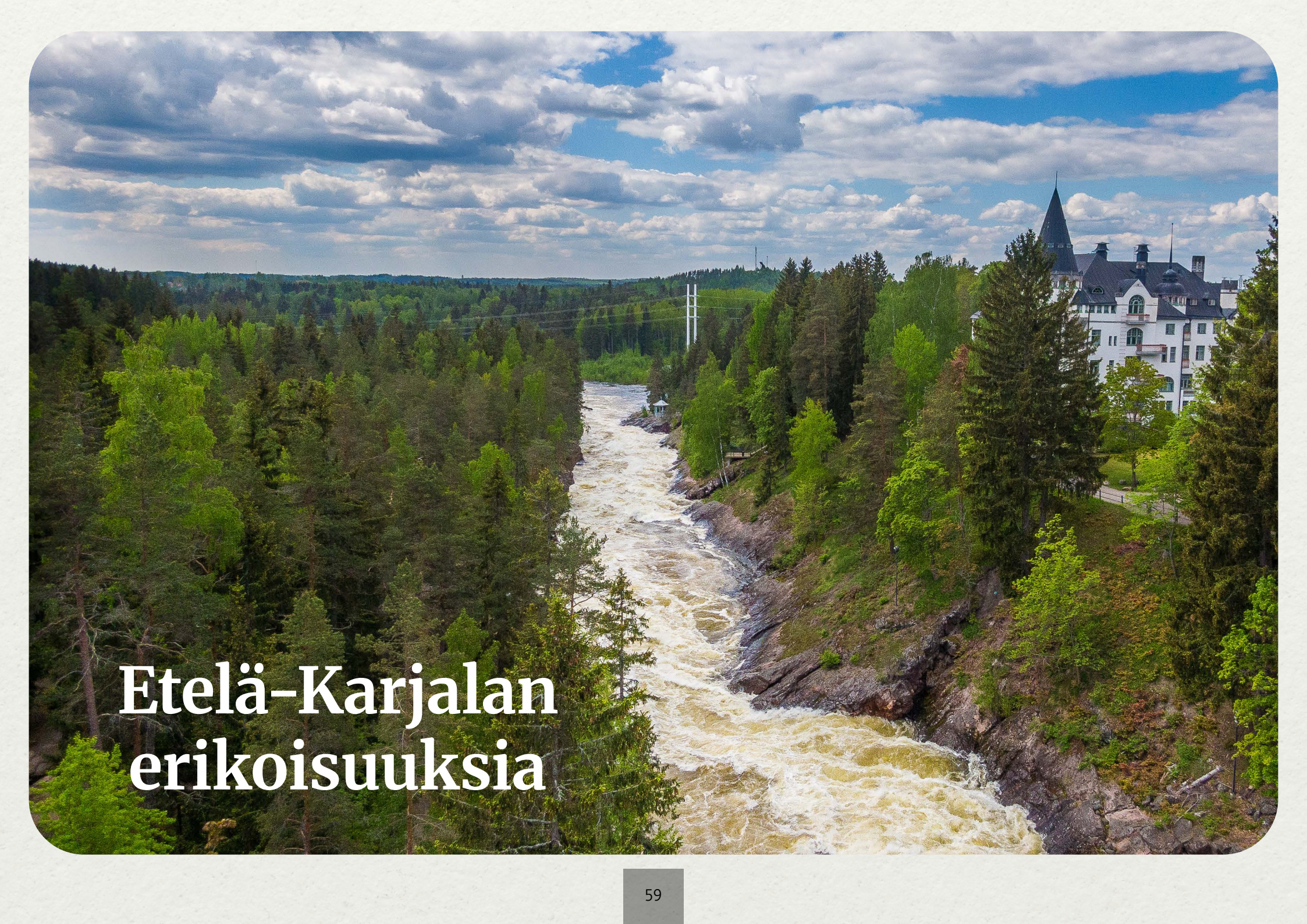
Elinympäristö tuhoutuu, niin sillo siitä lähetään. No, siivet on, millä pääsee. Miunki senaikaset metsästysalueet tuli alle 20 kilometrin pääst valtakunnan rajasta. No, sanotaan viidentoista, linnuntietä. Lähes sieltä ympäri maakuntii, ompas paljon mettoja, ompas teeriä. Ensimmäiset päätelmät, et nyt on ollu hyvä poikasvuosi. Mutku ne on aikuisia lintuja, sen metsästäjä näkee onks tän kesän karjaa vai ei. Tämmönen purskaus tuli! Se niitte käyttäytyminenki. Ne on ollu semmosil alueil, mis ei oo ihmisii ollu kymmeneen vuoteen. Ei nyt ihan suoraan kävelly haulikon eteen, mutta käyttäyty eri tavalla.

Pelkoa ja (vesi)kauhua rajan pinnassa

Täähän on ollut väylä vaik supikoiralle. 80-luvulla, mie muistan, isä on tuonu kolarieläimen auton takakontissa. Jätesäkki tai joku muu muovi vaan sinne alle, ja tulkaas lapset kattoon, mikä hänel on kyyissä. Sillon mie oon nähny elämäni ensimmäisen supikoiran, ku auto oli törmänny. Se oli ehjä, ettei mitkään suolenpätkät roikkunu. Kyllä sitä ihmeteltiin. Ja samaan aikaan tuli juttu, et se levittää rabiasta. On mahdollista, että levittää rabiasta. Sitte siinä lapsenuskossa ja tälläsessä, sielhä viel kokeiltiin sitä karvaa ja kaikkee, minkälaista se on, ku ei ikinä oo nähny semmosta eläintä. Sit tuli seuraava ajatus. Tarttuik se nyt vain, vaik mie kuinka hyvin pesin käet?!

Turvatoimia kevätjäillä

2000-luvun alkupuolelta lähtien, etenki venäläiset rupes käymään Suomessa aina Krimin sotaa asti 2014, sinne asti kesti pilkkiminen venäläisten kanssa. Siin on aika jänniä juttuja siinä venäläisten pilkkimisessä. Ensinnäki ne ol erittäi uhkarohkeita kevät- ja syksyjäille menemää. Ei sinne oikee suomalaiset uskaltanu mennä. Tässähä tulikii sellane sanonta: Viissenttine jää kestää normaali ihmisen, nelisenttine jää kestää suomalaisen pilkkimiehen ja kolmisenttinen jää kestää venäläisen pilkkimiehen! Jos oli kevät tai syksy, ei ollu alussa muita ku venäläisii pilkkijöitä, suomalaiset oli pois ja kahtelivat vaa, et on ne hurjia. Ja yks juttu oli sellane, kevät oli pitkällä ja jäät heikkoja, yks kaveri tuli Ladalla tuohon pihaan ja mie oli tossa sisällä, ja ihmettelin, ku sil oli pitkä köysi. Se pisti köyden vyötäisille kiinni, ja toisen pään puuhun kiinni ja läks pilkille. Turvas olonsa. Kaikkee voi tapahtuu.

Etelä-Karjalan erikoisuuksia

Geokätkentää Geoparkissa

Tääl on Geopark, ja luetteloidut nää kaikki kohteet. Sitä ennen on ollu jo *geocatching*, geokätkentä, ollu muodissa. Ne muodostaa yhden tämmösen harrastusmuodon. Ja täällä on todella mainioita paikkoja ja todella mainiot kartat, mitkä on Etelä-Karjalan Virkistysaluesäätiö tehny - muut maakunnat voi vaan haaveilla semmosista kartoista! Siin on kaikki, mitä voi olla: melontareitit, pyöräilyreitit ja kävelyreitit, retkeilyreitit ja muut käyty lävitse ja kohteista kerrotaan netissä. Siihen on panostettu voimakkaasti.

Saimaan saarella pikkuinen norppa

Saimaa ja norpat kuuluu minun elämään: norpien apukinosten teko ja pesälaskenta ja muu hoito. Kyllä niitä näkyy, jos osaa vaan katsella ja tietää vähä asioista, kyllä niitä löytyy. Yleensä retkellä ja veneretkellä kymmenkunta norppaakin voi näkyä. Sitte, hei norppa!

Simpele. 1957. Lappeenrannan museot

Simpeleen siiat ja Parikkalan piiat

Simpelejärvihän on tunnettu siikajärvi. Siit on tehty laulukin, et Simpeleen siiat, Parikkalan piiat. Tunnettu, hyvä siika. Siin on ihan oma siikarotunsa. Tai minä ainaki tunnen sen maultaan, Simpeleen siian erotan.

Perunankylvöä

Tuossa oli hauska ja vähä ikävä juttu miun äitimuorille, ko mäntiin tuon mökille. Tuli ain kesäks Intsilää panee perunat. Kylvää, ei nyt isoja alueita, mut kuitenkin käsin kaikki ja vanha ihminen. Tällä hetkellä 97. Yks aamu meni kattoo, no villisiat oli tonkinu nämä siemenperunat, ihan kaikki sieltä löytäneet. Hän pani uudelleen sitte sitkeesti perunat kasvamaa. Siel alko olla uutta perunaa jo pellossa. No sit siat tuli taas. Ne poimi ne uudet perunat, ihan kaikki mitä hän kylvi. Tää mummo ei ollu oikee ilonen siitä. Tääl on joskus noit villisikoja aika paljon. Neljäntoista lauma oli suurin mitä jäi meidän riistakameraa.

Tetri ja purrikka

Teeri, joku sanoo tetri. Mehto, metso. Pyy on pyy. Riekkooha tääl ei enää ookkaa. Sitä sanottii käkättäjäksi viel 70-luvulla, sillo niit viel oli tuol. Sotka, telkkä. Karhu on karhu ja kettu on kettu. Hirvestä tietyst sellane, mitä ei joka paikas käytetä: Sellane puoltoista vuotine, aikuiseks luettava hirvi, elikkä niin sanottu ylivuotinen vasa, sitä useest kutsutaa purrikaks.

Eurooppalaisia kurppajuhlia

Jonkin verran Etelä- ja Keski-Euroopasta on ollu eri metästysseuroilla nää lähinnä vieraana, muutama vuosi sitte kävi aika ahkerasti kesä-syksyisin näitä... ne on erikoistunut lehtokurpan metsästykselle. Tämmösiä porukoita Italiasta ja Ranskasta. Me toimittii oppaina näille erikoistuneille kurppametsästäjille. Heillähän on hyvin harrasta se kurpanmetsästys. Ja se kyllä on aika fiksuakin. Ne käsittelee ammuttua kurppaa aika hienosti, ko ne ottaa sen siitä ja kääntää pään siiven alle ja panee sitte hyvin. Jääkaappiinhan se panna ja monen päivän kuluttua vasta ruuaks laitetaan koko kurppa. Höyhenet pois ja sitte tehdään tämmöstä mössöä siitä kurpasta. Sit syödään kaikkineen elimineen. Ne vei aina kurppansa mukanaan. Ne oli jääkaapissa ja pakasteessa täällä. Sit lähtiessä ottivat. Siellä ne ystävien kanssa nautti kurppajuhlissa.

Avovesikausi jatkuu aina

Pitäs lähtee heittää reissu Vapun tienoilla Saimaalle, mut saa nyt nähä, miten kelit kehkeytyy. Onko silloin jäitä viel tai onko jäät lähteny Saimaasta. Onneks on Vuoksi tos koko ajan vieressä, se on takuuvarma, sinne pääsee vaik keskel talveekii, jossei ihan älytön pakkanen oo. Vuoksi virtaa tos ihan läpi vuoden. Avovesikausi jatkuu aina.

Tainioita ja nahkalohia

Vuoksella lohiryisiä on puhuttu, että ne on tainioita. Siitä Tainionkoskikii on saanu nimensä, tämmösestä tainiosta. Mie pitkää mietin, enkä oo ihan vielä kukaan tullu vakuuttuneeks, mutta täällä puhutaa nahkalohesta. Tarkotaanko sillä Saimaan lohia vai onko se ollu Saimaan nieriälle nimitys, se nahkalohi? Täällä Etelä-Karjalassa Saimaan alueella käytetään tällasta termiä ja siihe törmää vanhoissa kirjoituksissakii, puhutaan nahkalohesta. Siitä en oo täysin vakuuttunut, et mitä sillä tarkotetaan, mutta kuvittelisin, että se on joko Saimaan lohi tai se voi olla myös Saimaan nieriä.

Liippi ja liippiminen

Tässä oli hyvät muikkusaaliit 1900-luvun alussa. Sillo jopa muikun nuottausta harrastettiin tässä. Ja ne oli hyviä saaliita tosissaan. Sitte jossakii vaiheesssa varmaan myös liipittiin muikkua. Ko muikku laskeutu keväällä tuolta Saimaasta Vuokseen. Se ol pienikokosta, se oli kuoriutunu talvella. Se ol pienikokosta ja sit se pyrki aina noita koskia myöten menemään ylös. Sitä liipittiin, sitä muikkua. Liippi on pieni haavi, pienisilmäne haavi, jolla veettii sitä viisienttistä muikkua, sieltä nostettii haavilla ylös vaa suoraa. Sitä tapahtuu viel tänäkii päivänä. Liippi ja liippimine on meiän omia sanoja.

Ruokolahden leijona

Se paikka, missä leijona ensimmäisen kerran nähtii, oli Kotasalossa, Kalpiisviassa, lähellä miu syntymäkotia. Tää henkilö, joka sen näki, tuli ensimmäisen kertomaa miu veljelle siitä. Veljeni piti tätä henkilöä iha luotettavana ihmisenä. Ei ollu mikää huuhaa-juttu, vaa iha totena sitä pidettii. Sillo uskottii, että kyllä se leijona oli! Sittemmin, sille paikoille, missä se nähtii eka kerran, on pystytetty pien opas, muistokyltti. Tarina siihe, että Venäjäl olis kaatunu joku sirkuskuuljetusvaunu ja sieltä karannu, se o iha uskottava tarina. Niiko tässäki ollaa todettu, Venäjält ja tuolt rajan yli tulee ja menee kaikkienäköstä. Supikoirat ja hirvikärpäset ja kaikkiha ne on sielt suunnast.

... ja maraalikin vielä!

Maraali, saksanhirvi. Tippuneet sarvet on Hännilän seurointalolla seinäl. Se käveli johokii pois vissii. Haastoivat, että se oli heinäladosta hampailla kantanu heinäpaaleja pihalle. Viimene havainto oli enne Patotietä. Auton valoissa se oli. Sit se sen jälkee vissii kai lähti Patotietä pitkin ties minne. Eiks täst maraalista saatu kuvia, et se on ihan oikeesti. Siitähä oli lehessäkii. Ja siit on paljo riistakamerakuvia. Se oli tiiossa meitä metsästysporukassa, missä se oli. Pitkän aikaa, vuuen vissii, oleskeli ainakii.

Kekkonen hirvijahdissa omalla kylällä!

Äitsaari, se on ollu aikoinaa, oisko ollu 1700-luvulla, kuninkaallisten metsästysmaa. Paikalliset ei saanu ku erikoisluvalla metsästää siellä. Jääsken kihlakunnan historiakirjassa oli lukenu siitä. Tuol Äitsaares on Kekkonen käyny Potskornin* kanssa hirvimetällä. Mie olin sillo ite eka- vai tokaluokkalaine, muistan et sapetti, ei saanu vapaapäivää. Piti olla koulussa, ku omalla kylällä olukii Kekkonen! Onha siitä laitettu kyltti sinne, mistä Kekkonen on kuulemma hirven ampunu. Mehä ollaa Äitsaare kyläl tehty näitä luontokohteita,

* Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puemiesthistön puheenjohtaja Nikolai Podgorny.

sinne ois haluttu sekin paikka, missä Kekkonen on kaatanu hirven, mutta hirviseura pelkäs, että kyltti varastetaa. Kivi, vai mikä, siellä on merkinä. Mie muista, et sillo ne haasto mei kylillä, et Kekkonen ampu. Epäilen, et se on ollu liekassa kii se hirvi. Tai sit sen ampu joku avustaja.

Fongarit valkoevätörön ja miekkasärjen perässä

Mikä nyt on suosittua, tääläki käyvät ympäri maata fongarit eli fisubongarit. On uudissana. Puhutaan fongauksesta eli fisubongauksesta, 2020-luvun ilmiö. Pyritään siihen, että ihmiset kerää lajeja, niinku lintubongarit. Ihan uus harrastajaryhmä. He kilvoittelee siitä ja he on usein myös niitä, jotka laskee saaliin takasi. Ne puhuuki elämänpisteestä tai vuosipisteestä, nyt sain tuon, lähetään seuraavalle järvelle. Paikallinen vetonaula, Saimaan kanava, siis ei vanha kanava, se on museoaluetta, mut kanava, siel on kaks kalalajia, mitä ei saa mistään muualta Suomesta ongella, eli ne on näitä tulokkaita. Valkoevätörö. Meil on sen nimenen särkekalalaji, mereen laskevissa joissa elävä, ku törö. Se on ollut täällä jääkauden aikaisest ajast saakka. Mut tuolta kauempaa idästä on levinnyt tänne valkoevätörö. Enshän sen on täytyny levitä merialueelle, Viipurin tai Suomenlahen itäsiin osiin. Se on tullut tuolta kaukaa idästä, kun naapuri on laivaliikenteen takia kaivattanu kanavia. Se on sieltä kotosin oleva laji, ja se on kulkeutunu Suomenlahteen. Kun se on jokikala, kuitenkin kanavissa viihtyvä, niit on noussut Saimaan kana-

vaan. Ensimmäinen havainto oli 2010-luvun alkuu. Niitä saatiin onkikilpailun yhteydessä, alle kymppisenttisiä, muutama sen kesän aikana. Yks kaveri keräs niitä talteen, pakasti ja lähetti LUKELLE. Ne teki lajimäärityksen: Tää ei oookkaa törö vaan valkoevätörö. Se on eri laji. Eli kartastoon tuli uusi laji! Miekkasärki on toinen. Niitä on Suomenlahdeski ollu ties kuin kauan. Ja mereen laskevissa joissa satunnaisosumia. Mut ne on noussu tuot kanavaa pitkin. Ilmeisesti se on olosuhde ja elinpaikka suotuisa heille. Niitä on saatu reippaat 25 vuotta Saimaan kanavasta. Oma populaatio on nyt tuossa ja niit on noussu läpi Saimaalle saakkaki. Näitä fongareita on käyny pisimmillään Briteistä saakka, mieki oon saanu yhteyenottoja ja sit ohjastanu ihmisiä sinne näiden kahden kalalajin takia. Tätä miekkasärkeeki oli ainaki yks kesä, oliko se norski vai islantilainen kalafongari, et hän halua koittaa saaha sen lajin vielä omalle elämänlistalleen ja hän on varmoista tietolähteistä saanu tiedon, et täällä niitä on. Hän yritti useamman päivän sitä saaha sieltä, mut ei sillä reissulla saanu. Tää on tämmönen yks uus juonne tässä.

The Vuoksi Fishing Club

Vuoksen kalastuspuiston historia ulottuu jo 1800-luvulle. 1874 perustettii Pietarissa the *Vuoksi Fishing Club* ja sen pääpaikka tuli Imatralla, tai sillosee siirtolakylää, Vuoksen rannoille. Ensimmäine tukikohta oli Tainionkosken yläpuolel, siellä rannassa. 1889–90 se siirty Varpasaaree. Oikeestaa se oli Varpi-saari, mutta se on kansan suussa mennyt Varpasaareksi. Ei tiiä mistä johtuu, et Varpaaks sitä kutsutaa, mut Varpi ois parempi, niiko koivunvarpu tai varpi. No kuitenkin, se tuli tähä sitte. Sillo kalavedet tosi puhtaita ja lohisaa-liit olivat isoja, ja koko kalakanta oli Vuoksessa erittäin hyvä. Sellasia venäläisiä, englantilaisia rahamiehiä, loordeja ynnä muita tällasia vaikuttajia, kävi tääl kalassa. Tässä kalastustukikohdassa, eli Varpasaarella oli sillo, jos ei nyt iha hotellitason majotus, ni majotuspaikka kuitenkin, missä oli pari-kolme huonetta, ja peseytymispaikat, ja keittiö, ja hoitaja tälle paikalle, mikä avusti toimenpiteissä. Myös oli sellane, et lähti soutamaan näitä herroja tuonne Vuokselle. Yleensä soutajat oli hyväpalkkasia miehiä siihe aikaa, ja ne tieti nää jutut tässä. Tottakai rahamiehet oli mukana, siinä raha siirty vähä puolin ja toisin. Huumaa kesti tässä aika pitkää. Periaattees onha sitä jo käyty ennen sitä 1870-lukua täällä kalassa,

Pilkkijä Vuoksen jäällä Imatran Mansikkalassa
Melto, Heikki 1980–1983, Imatran museot

et on tiedetty, et tää on hyvä kalajoki. Ensimmäiset maininnathan on 1500-luvulta kalastuksesta. Tääl on ollu Siitolan kalastamo, mikä vei kalaa Pietarii ja Viipurii. Se on merkittävä ollut. Se on noin 1555, se kalastamo. Sitä vastaa oli tehty Bullerborgin linna, mikä oli tehty suojelemaa sitä kalastamoo rosvojoukkoja vasten.

Kummakivi, Huuhanranta ja mahtavat mahdollisuudet

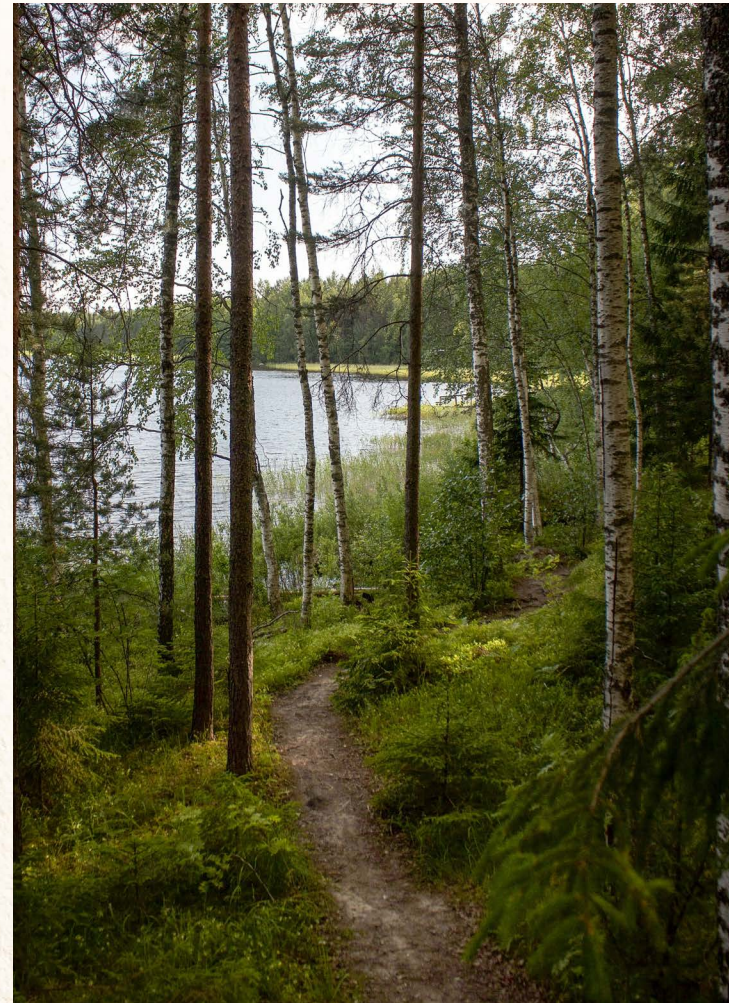
Imatran on retkeilijälle ja melojalle ja maastopyöräilijälle ja polkujuoksijalle ja mille tahansa ihan paratiisi. Tästä olen puhunut monen ihmisen kanssa, joka tänne on muuttanut. Kaupungin maine on, olen huomannut sen, olen itse asunut pitkään Uudellamaalla, niin kaupungin maine on hyvin kyseenalainen. Kaik-

kohan tietää Imatrasta, et siel haisee pahalle... Siis täällähän on niin hyvät fasilitetit tehdä kaikkii luontoon liittyviä harrastuksia, et eihän läheskään joka paikassa ole! Toi veden läsnäolo. Täällä Etelä-Karjalassa vesi on läsnä joka paikassa. Se on mun mielestä tosi iso raikastava tekijä ja luo ihan hirveesti mahdollisuuksia, varsinkin melojalle. Se, mistä tykkään tuosta Saimaasta, siellähän on ihan valtava määrä ihania hiekkarantoja. Jos verrataan vaikka Inarin järveen tai

merellä melontaan, eihän sieltä sellasta löydy. Ne hiekkarannat on aivan upeita. Ja niitä on paljon! Täällä on hirveästi paljon hyviä kohteita. Tietenkin itäsuomalaisena, muhahan ei vedä koskaan länteen päin mikään, kaikki keskittyy tänne itärajalle. Kummakivihän on semmoinen erikoisuus ja kuriositeetti, musta se -juttu. Siel pitää käydä ja sit se on nähty. Nii, ja ottaa kuva, laittaa somea. Täällä on paljon yksittäisiä linnavuoria ja luolia ja kiviä ja rantoja, missä kannattaa käydä. Ihan ehdottomasti mun yksi lempipaikoista on kuitenkin, liittyy tieteenki veteen, toi Huuhanranta. Se on kaikessa upeudessaan aivan mieletön! Toki kaikki Etelä-Karjalan Virkistysaluesäätiön ylläpitämät kohteet on aivan upeita, mut Huuhanranta on ihan omaa luokkaansa.

(Omia) polkuja pitkin

Mie yritän mahdollisimman vähä käyttää autoo. Jos vaan pääsee, niin ihana lähtee pihasta. Miul on onni asua semmosessa paikassa tuolla lähellä rajaa, peltotien kautta pääset metsäpoluille. Lähen niille poluille kävelemää. Ne ei oo mitään virallisia polkuja. Täst läheltäki saa, ja meilhän on Lammassaari. Ukonniemi, Lammassaari - se seutu on tosi huima! Lammassaari on aina ihana kiertää, siihe ei ikinä kyllästy. Tuost Vuoksenrannan toiselt puole, siel menee pururadat. Mansikkalan jälkeen se asutusalue, siel on älyttömän hyvät polut kesällä ja talvella. Imatralt löytyy polkuja, puhumattakaan pyöräilystä! Meilhän on (pyöräily on kans retkeilyä!) hirveen hyvät pyörätiet Vuoksen ympäri ja Lammassaaree päin. Jos lähet Meltolan taakse, ni sielt saat kivoja pyöräreittejä. Tietenkii Kruunupuisto! Sehän on pakko mainita! Sitä jokivartta mie lastenlasten kanssa oon käyny. Heist se kaupunkipuro on ihana! Sit sielt kallioitte kautta takasi, tai mite kukaki haluaa tulla. Jos sie lähet vähä kauemmaks, niin Ruokolahden retkeilyreitti. Siinä lähellä on Risuniemen luontopolku, näit luontopolkuja on aika mones paikkaa. Vuoksen ympäri, siel on ne oppaat. Kruunupuistos menee luontopolku. Tälläsii on paljo. Mut jos asut vähänkin sivummalla Imatralla, ni miun mielest omasta pihasta pääsee kanssa, semmoselle omalle polulle.

Pannulla porisee – paikalliset reseptit

Routapaisti hirvestä

No eihä siihe tarvii muuta, ku jäine hirvenliha heittää uunii ja pikkusen mausteita, ei paljo. Ja pittää yön uunissa. Se mennöö niin pehmeeks, et sen saa lusikalla syyä. Ei sen parempaa ruokaa oo! Ja se on nii helppo et! Ei siin tarvii vahtii.

Simon keväthaukipullerot

600 g haukiflettä
1 dl pellavansiemenrouhetta
 kananmunaa
 kermaa
 sipulia
 sweet chili -kastiketta
 suolaa ja pippuria

Jauhetaan haukifile myllyssä ja sekaan hauen maksa sekä mäti. Se mätiä on vaan keväällä - sen takia se on kevät-hauki. Siihen lisätään sitten pellavansiemenrouhe ja muut aineet. Niistä tehhään sitte pullat ja paistetaan voissa.

Pottumuusi, puolukkahillo ja kastikkeena piparjuuri-valkokastike.

Sitten kirkas snapsi ja vehnäolutta ruuan kans.

Avot.

Pyypaistia ja mehevää majavaa

Jos mie oon joskus saanu pyyn ammuttua, ni sen mie oon nyppiny ja laittanu, paistanu kokonaisena uunissa. Ja useesti viel täyttäny sen jollakii et se pysyy mehevänä ja riittävästi suolaa ja pippurii siihe pintaa. On miun mielestä riistalihoista ehdottomasti paras! Toinen, mikä voi yllättää: Majava on kans sellane, et sille mie oon tehny usseest samal viistii ku jänikselle. Mie oon palotellu sen ja vähintää vuorokauen liottanu piimässä ja sen jälkee kypsytäny sen palaset kokonaisina. Se on kypsää sillo, ku ravistaa ja lihat ja luut irtoo toisistaa. Ei välttämättä puoliso syö, mut lapset on tykänny iät ajat riistaruuista. Miul on kolme lasta ja heist kaks metästää itekii ja kaikki on opetelleet riistaruoerien laittamisen. Siintähä se on lähteny, et ensiks kattoneet, et mitä mie oon tehny ja sit jos niil on menny pielee jotakii, ni sit ne on kysyny neuvo.

Katariina Suuren lohi

Tämmönen Katariina Suuren lohi. Miu äitini tekee tällasta ruokaa. Hän on tehny työuransa Enso Gutzeitin, nykysen Stora Enson vieraskerholla. Ollu siellä kokkina ja oli tämmöne Katariina Suuren lohi, mitä piti tarjota vieraille. Mie oon antanu itselleni ymmärtää, et se on tämmöne paikalline Vuoksen varren perinneruoka, mikä tulee nimenomaan siitä, että tää oli 1900-luvun alussa venäläisten ylimysten kalapaikka. Oli niitä kalamajoja täällä rakennettu, ja siellä ois tarjottu tällasta. Siin on lohta ja käsittääkseni kermaa ja korvasieniä. Elikkä oikein käsitelty korvasienet* on pilkottu, silputtu sellaseks pieneks ja sitte tehty kerma-korvasienikastike, mikä uunissa paistetun lohen päälle valellaan. Ja sillä on täällä Etelä-Karjalassa semmonen nimi ku Katriina Suuren lohi. Ymmärtäsin, että se on yks näitä Vuoksen lohesta tehtyjä perinneruokia.

***Huomio!** Korvasienet ovat käsittelemättöminä myrkyllisiä. Korvasienet on keitettävä kahteen kertaan runsaassa vedessä (1 osa sieniä ja 3 osaa vettä) vähintään viisi minuuttia per kerta ja huuhdeltava hyvin molempien keittokertojen jälkeen runsaassa vedessä. Korvasieniä keitettäessä on tuuletettava hyvin. Korvasienten liotus- ja keittovettä ei saa käyttää ruoanvalmistuksessa. (10.4.2025, Ruokavirasto)

Tönkkösuolattu muikku

Se muikku, mitä liipataan on niin sanottuu hottaa, neulamuiikkua. Semmonen, mihi oon törmänny useastikii, että se tönkkösuolataan, elikkä siitä tehään sellasta tönkkösuolattua muiikkua. Jotkuu tekee sen sillee, että teräskulhoo oikee paljo karkeeta suolaa ja muikkuja, ja sitte pien tassilautanen siihe ja kivi painoks, että se on vielä oikee niiku painon alla. Ja sitte se on ihan nii myrkkysuolasta, semmosta tönkkö, että ku ottaa pyrstöstä kiinni, ni se jää suoraksi se muikku. Ja sitä sitten ruisleivän kanssa ja sipulin kanssa syyvään. Tällasta oon itekii syöny ja se on yks sellane tietysti mitä Imatralla paljo on käytetty kalaruokana, koska sitä pientä muiikkua on tiettyinä aikoina kesästä aina nii paljo tarjolla.

Yksinkertainen on kaunista

Metsälinnust jos mie teen, sitä ei mausteilla tärvellä, et se pitää maistuu se omaki maku siin. Esimerkiks metsossaki on semmonen männyn, niinku pihkan maku, koska puolet siitä elämäkaaresta, vuodesta se syö männynneulasta pelkästään - totta kai se vaikuttaa. Mie teen samal taval käristyksen ku pohjoses tehään poronkäristys. Mut sit vaikka kyyhkynenki, se pelkkä rintafile nopeesti vaan pannulle ja jälkilämpöön folioon, ne on ja semmosii nyssäköitä, hyvä niinku tarjotakkii. Et semmone yksinkertane, aika kaunista tässä asiassa.

TÄTÄ ÄLÄ KOETA KOTONA!

Kaverit tuli joskus 2000-luvun alkupuolella, tulivat Vuokselta veneellä meiän rantaan. Sanovat, että helvetimmainen mato tossa veneen pohjalla. Toista metrii pitkä ankerias! Kukkaa ei ymmärtäny, mitä sille vois tehdä. Hengiltähä se ol saatu, se on sitä, et verestää ja tehä kaikki temput. Se jätti sen meille ja mie sanoin, et voiha sitä kokeilla savuankeriasta, mie oon kuullu, et on sellasta, vois olla hyvää. Ei muuta, mie panin sen. Se ol iha oikeesti tällane käsipaksu, ja metrii pitkä. Se on hirmu jötikkä! Tein viistoista senttii pitkiä pätkiä siintä ja savu-uunii. Sitä ku sitte kahto sitä savu-uunii, se ois ku Solifer-paketti, ja margariinipakettii savustanu! Samanlaine rasva tuli, mahoton rasva siitä. Savustettii aikamme sitä ja pois sieltä ja sitte maistamaa. Ei sitä, saatana sitä ei voinu syyä. Se ol nii paha, toksitoitu se veri kalassa. Verestämine on erittäin tärkeä.

No, se ankerias jäi syömättä.

Hapankaalihaukivuoka

Ruodottomia haukifileitä X määrä, sanotaan, et puolikkaan tulitikkuaskin kokosii paloja. Uunivuokaan tippa öljyy pohjalle, samaan aikaan myö ollaan avattu valkosipuli-hapankaalirasia. Se on ollu siinä vieressä valmiina. Sitäki on sit määrä suhteos siihen kaloin. Hauenkappaleita sinne vuuan pohjalle, oli se minkä muotoinen vaan, kerros sitä hapankaalia taas, taas hauenpaloja kerros, hapankaalia ja siten, et se viimenen päällinen on hapankaalia. No, joku voi laittaa näitä kermakkeita, mut mie laitan kermaa sillee, et on siin tasos. Uuniin ja paistetaan sillee, et ne kalat on kypsiä. Toimii pääruokana, sekä pääruuan lisukkeena. Mausteet oman maun mukaan. Hapankaali on jo itessään suolasta, mie en paa siihe muuta ku mustaa pippuria. Miten on helppo tehdä! Se valmistuu niinku vahtimatta.

Kevään viherjauhe

Voi, sinne voi laittaa vaikka mitä! Kevään viherjauhe on tietysti kuivattu nokkonen, voikukka, vuohenputki. Sinne vois laittaa mausteitakin mukaan. Tietyst riippuu siitä, mihin sitä käytää. Jos sämpyläaikinaan, tai puuroon tai viiliin, pitää miettiä, miltä se saisi maistua. Tämönen, joka ei maistu juuri miltään, voi käyttää monenlaisessa ruuassa pohjana ja ravintolisänä. Pitkin kesää sinne voi lisätä piharatamoo ja peltokortetta.

Teetä mansikan lehdistä

Yleensä puhutaan, et luonnonyrttejä, et niistä voi tehdä teetä. Tämönen vihreä tee vaikka vadelman lehdistäkin tai mansikan lehdistä, sehän voi jonkun suussa maistua pelkältä heinältä tai kummalliselta. Millä tavalla siihen saisi makua? Sinne voi laittaa kuivattui marjoja. Tai sitten, mikä on minusta parasta, tuunata kaupan vihreetä teetä tai mustaa teetä näillä, jatkaa vähäse - saada sillä tavalla lisää makuja.

Mausteita lähimetsästä

Siankärsämön lehtihän on todella hyvä tämösiin pataruokiin, liharuokiin. Piharatamo on oivallinen! Nokkonen on ravintoarvoiltaan ykkönen. Voikukka. Hyvä pohjakasvi on vuohenputki. Mistä mie tykkään, mikä tuo mahottoman hyvän sävöyksen moniin ruokiin, on tietyst kuusenkerkät! Myös havujauhe. Jos kerkkääika meni ohi, vielä neulasista voi kuivattaa ja jauhaa, ja sitä saa lisukkeeksi. Se sopii kalaan tosi hyvin.

Kanttarellikastike

Kanttarellikastike, johon tulee kanttarellia, lisäksi joku sipuli. Se voi olla ruohosipuli, purjoo tai ihan keltasipulia. Sit siihen tulee soijakerma, mustapippuri, suola. Ja sitten yrtti. Jos on puutarhasta, siin saattaa olla persilja. Jos ei oo käyty kasvimaalla saakka, niin sitten tulee kukkapenkistä vuohenputki, silppu.

Suppilovahveropiirakka

Se on äitin resepti, johon tulee semmonen pohja, johon tulee vesi, kasvisliemikuutio (tai kasvisliemenhän voi tehdä myöskin viherijauheen avulla itse!), vähän suolaa, vähän rasvaa ja gluteeniton jauho. Täytteeksi tulee pannulla pyöräytetyt suppilovahverot, persilja ja siankärsämön lehtiä. Vielä tulee soijakerma ja muna, mustapippuri siihen päälle ja vielä ehkä vähän juustoraastetta. Ja sieniä pitää olla runsaasti.

Kiitos ja kunnia

Minun lempikappaleeni on Yö-yhtyeen "Kiitos ja kunnia", kunnianosoituksena kaikille suomalaisille ruuantekijöille.

Elämäntapana erä

Arvoituksia ja onnistumisia

Ite tykkään ehkä eniten, ku saa olla tuol luonnos vesillä. Se on itelle se hienoin. Ja sit tieteki jos erehtyy sen täärpin saamaan, ni oha se onnistumisen tunne, ku oot olevinaa keksinykii oikeen tavan millä saat kalan ottamaan. Onha se aina yhtä hienoa. Sit arvotuksellisuuskii, mikä on kalastukses aina läsnä: Vaikka miten paljon aikaa viettää vesillä, ei sitä kukaa pysty ikinä sanomaa, että mitä päivän aikana tuleekaan tapahtuu. Se on villieläinten tai elukoitten kans, ne tekee omat päätöksensä.

Hiljaisuutta kuunnellen

Se on tuo hiljasuus olo. Se on. Miust on mukava käyä ain pohjoseskii. Ku sin tunturiikii mänöö ja kuuntelloo sitä niin sanottuu hiljaisuutta. Se on se ehkä tärkein. On se sit täs seuratoiminnassa, pääsöö höperehtimmää nuotiolla ja kotalla. Tekemää sillee, jot tuota. Enne ol, ku ol meilkii niitä vanhoja miehiä, ni siel ol sellasii, jot mitkä ajovat semmosen 10 kilometrin pääst hevosella puutavaraa Saimaan rantaa. Niil ol koirat aina mukana ja jos koirat löys jäniksen, hevosil sanottii, jot mänkää vaa Saimaan rantaa. Niil ol asseet mukana, ja ne jäi jänismehälle. Sit iltasel käivät hevoset hakemas pois sieltä. Et siel ol sellasii, mitä tänä päivän ei varmast oo.

Neljä vuodenaikaa

Retkeily antaa aikaa ja nauttia luonnosta ja rauhoittaa mieltä, ja sieltä saa voimaa tuleviin ponnisteluihin. Sen aivan selvästi huomaa. Ja nythä se tutkimuksissakii julkastu sitte, että mitä sitä on aina hakenu sieltä. Tää luonto, mikä tääl on ja vuodenaajat. On vielä toistaseks kevät, kesä, syksy, talvi. Ne ovat selviä ajanjaksoja. Ja se tääl on parasta, et se luonto on niin moninainen kaikkina aikoina.

Suunta kohti pikitietä

Retkeily on peruselämään kuuluva tapa. Miun on pakko päästä ulos ulkoilemaa, saamaa raistista ilmaa. Retkeilyssä sie pääset. Ko sie pääset ulkoilemaan ja lähet sinne luontoon. Mie kaipaen sinne metsää, saat kävellä siel omaan tahtiin, ja kävely miun ominaisin tapa liikkua. Se on miulle luontainen tapa pitää itteni hyvässä fyysisessä kunnossa, jokaisella on omat syynsä. Voin paremmin ja kun ikääntyy, on paremmassa kunnossa ja oot pirteempi, jos sie liikut kunnolla. Yksin on ihan kiva lähteä tuttuihi paikkoihi. Miul on se, et en kyllästy niihin samoihi paikkoihi. Vejän jonkin verran reissuja, ja on ihan kiva tuottaa ihmisille sitä iloa, et porukka tulee kasaan ja lähetään! Moni ain ihmetelee, miten sie voit kulkee ilman karttaa, ko mennään tänne ja tonne ja tälle ja näin. Mitä

sie osaat ja uskallat? Mie sano: Tääl on ihan tuttu kaikki. Ko me ollaan tiettyjen teiden välisessä maastossa, jos meil tulee joku hätä, me otetaan suora suunta, ni myö päästään aina ihmisten ilmoille.

Keskustelua luonnon kanssa (ja infernaalisia tunteita)

Se on miulle keskustelua luonnon kanssa. Se on se paras asia siinä. Varsinkin tuos metsästyksessä tuon huomaa, mutta on kalastuksesaki. Se on semmosta, sanotaan nyt, se ei oo ehkä vuoropuhelua, mut keskustelu voi olla parempi sana. Ja siel aina oppii uutta. Ja näkee, kokee, ei nyt välttämättä opi, mut näkee, kokee uutta. Vaik meet ihan samaan maastokohtaan, samalle neliömetrille, jos puhutaan vaikusulan maan aikaan, ni se ei oo saman näkönen koskaan. Jos sen osaa vaan sillä lailla ottaa vastaan. Mie en tie, pystynks mie koskaan otamaan vastaan neutraalisti semmosta ku hirsven täi, hirvikärpänen. Ettei se nyt aina välttämättä oo niin ruusuilla tanssimistakaa. Mut siel on oppinu muun muassa sen, että ku hiivit ja pyy karkkoo maasta, ja nään, et se nousee harvas puupellos (mie kutsun näitä nykyajan mettiä puupelloiks), mie saan näköyhteyden, pyy nousee, miun pitää ottaa muutama askel, linjalla on pari puuta, mie yletän ampuu sielt. Mie suu auki, siis hengitän suun kautta, koska sillon kuulee paremmin. Se hirvikärpänen niittää tuonne oksennusalueelle! Miun pitää käyä

siinä kakomaan, rykimään sitä ulos ja lintu karkoo sen takia. Pääsen tilanteeseen. Se ryittää aika pitkään, vaik mie oon saanu ryittyä sen pois, mut se kerkee erittää jotain. Oppii sen, että kun tilanne tulossa, niin hengittää sisään suu kiinni. Näin. No sit se lentää silmään, sehän on siis infernaalinen tunne, ku kaksikymment rapsahtaa naamaan samaan aikaan.

Teerenpeliä ja nokipannukahveja

Parasta on henkisel puolella, et mikä filis siint tulee, vaikka saalista ei saiskaa. Ne on highlighteja metästyksessä, et saa jonkuu saaliin. Pääsee ampumaa hirven tai ampuu teeren tai sorsan. Mut se on semmone asia kans, et siint ei piä ylpistyy. Muistaa nautii niistä hetkistä ja monta kertaa on sekii, et saalii etee joutuu tekemää yllättävän paljo töitä. Se on se pien hetki siinä. Sit ko oot

suolistanu teeren ja pistäny sen reppuu ja otat termospullon, otat kahvia ja kattelet maisemia. Tai oot amulla viien aikaa suolla ja pistät tervaskannossa tulet, makkaraa paistuu, pakissa kiehuu kahvivesi ja teeret pulisee siinä puolen kilometrin päässä, ni mikä sen parempaa.

Tekeminen ja jakaminen

Se on hyödyllistä. Se on hyödyllistä liikuntaa, se on hyödyllinen harrastus, ja siinä on monta ulottuvuutta. Se muuttuu vuodenajan mukaan. Keräilijä voi olla myös talvella, koska silloin voi valmistaa erilaisia tuotteita, mitä on keränny kesän aikana. Se on luontokokemus, se on osa luontosuhdetta. Parasta keräilyssä on myöskin pitkä työura erilaisissa tehtävissä yrttien ja keruutuotteitten parissa. On ollu hämmästyttävää huomata sitten itsensä täällä koulussa, luokassa opiskelijoitten parissa, et tässä on kaaren toinen pää, et voi jakaa sen. Mun on tarkoitus kertoa kaiken, minkä mä osaan ja muistan ja tiedän, eteenpäin edelleen heille jaettavaksi asiakkaille. Et hyö järjestäis yrttikursseja ja luonnonkosmetiikkakursseja ja veis sitä eteenpäin. Se on parasta. Tekeminen ja jakaminen.

Ajatuksia karkuun

Kalastukses on monta parasta asiaa. Se on jollakii tavalla semmonen virkistäytymis, sitä se ennen kaikkea on. Ku oot kalalla, sie tavallaa keskityt sillo kalastukseen. Sillo sie pystyt sulkemaan paljo asioita mielestä, mitkä ei välttä-

mättä ole niitä, mitä tarvii koko ajan ajatella ja miettiä. Toiste päin se on myöskii paikka, missä sie taas voit uhrata ajatukset siihen, ja olla miettimättä mitään, tai miettiä niitä asioita, mitä pitää miettiä. Jos nyt otetaan tilanne, että istut vaikka veneessä pohjaongella kauniina kesäiltana, tai oot talvella avannon reiässä jossakii Saimaan seljällä, eikä ketää ympärillä missää, sie oot aika omissa ajatuksissas siellä. Se antaa myöskii toistepäin, paljo kalastetaa seurueessa. Mikä taas on iha toisenlaista. Se on ajanvietettä. Se on virkistäytymistä. Se on irtiotto arjesta. Sil on niin monta tekijää. Jokainen ihminen tavallaan luokittelee sen. Osa hakee jännitystä siitä, että millo se tulee. Osa hakee elämyksiä, ennätyksen rikkomisia. Se on niin monimuotoista, että sitä ei oikeestaa pysty kertomaan yksiselitteisesti. Taas toisille ihmisille se on toista ja toisille toista, ja senkii takia sitä on vaikee ees kalamiehelle kertoa. Jos sie rupeet toiselle kalamiehelle kertomaan, et minkä takia sie kalastat, se saattaa ihmetellä sitä syytä. Hänen oma syy voi olla ihan joku toinen. Ei oo yksiselitteistä syytä lähteä kalalle.

Hiilivapaa harrastus

Se tietysti on harrastus. Siinä jääpi mahdollisimman pieni hiilijalanjälki tavallaan, kun sehän on uusiutuva luonnonvara kaikki tämä. Minun toiminta, se ei muuta ku panee repun selkään, tai korin ottaa ja lähtee sienestämään. Mie oon ajatellu tältä kannalta sitä. Hyötyliikuntaahan se on. Ja mukava harrastus. Ja on mukava kertoilla ihmisille tämmösistä asioista.

Vapaasti

Luonnon ääressä. Meillä on jokaisenoikeus. Myö saahaa liikkuu täällä. Täällä iha vaa lähettää tuosta pihasta kävelemää, melkei mihi suuntaa hyvänsä, kesällä ja talvella. Tietyst kesällä on ihanaa aikaa ja metsässä kaikki värit ja tuoksut. Vaikkei enää mitkää kukatkaa kukkis. Se miltä siel tuoksuu siel metsässä. Se on kertakaikkisen ihanaa. Omien kiirevuosien jälkee on taas paluumuuttajana tänne kotikonnuille, nää on täällä onneks vielä kii tallessa. Nää mahdollisuuat. Luonto sinällä on parasta. Ja se, et pääsee tälle vapaasti siitä nauttimaan.

Kaikki huolet pois

Siin on parasta se tilanne. Se hetki, hetkessä oleminen. Se, että ollaan ihan tasan vaan siinä hetkessä. Voisin sanoa, että ruoka. Ruoka on yks parasta retkeilyssä. Nautin siitä, kun retkellä saa syödä hyvin. Joskus parhaus on siitä, et saa olla ihan yksin. Joskus se on myös seura. Mulle joskus on ollu parhainta se, että mul on 17- ja 19-vuotiaat lapset, ja heitä oon raahannu vaihtelevalla menestyksellä tuolla mukana. Ihan parasta, että nyt ne jo haluaa lähteä sinne melomaan. Joskus on ihan parasta seura. Saa olla tiettyssä seurassa siellä ja siirtää omaa osaamista eteen-

päin. Joskus se on sää, mikä saattaa olla parasta. Joskus se on ihan pahinta. Se on varmaan niin, et retkeily on niin monta asiaa. Kai se on vaan kokonaisvaltainen hyvä fiilis, mikä siitä tulee ja hyvä olo ja yksinkertaisuus ja et siel vaa ollaa. Kaikki huolet pois. Ei oo rahahuolia, eikä autohuolia, eikä ihmishuolien, eikä yhtään mitään huolia, on vaan se retki. Olkoon se vedessä tai maalla.

Toive tulevaisuuteen

Jos ajatellaan eräperinnettä ja retkeilyperinnettä, sen eteenpäin siirtäminen olis must sellanenen, nuoriin pitäis panostaa. Mun oma haave olis sellanenen, että mul olis joku paikka, missä voisin ottaa syrjäytyneitä tai vähävarasia nuoria ja viedä heitä maastoon. Jos mul ois rahaa ja paikka, tekisin varmasti sen tyypistä työtä. Nuori teini vois saada siitä elämyksiä irti ja nauttia. Ku puhutaan kauheesti nuorten mielenterveysongelmista ja siitä, että kansa voi pahoin. Mitä jos vietäskii ne sinne mettään? Yks mieleenpainuva kokemus: Olen ollut lasteni kanssa Karhunkierroksella. Se oli heille ensimmäinen reissu. He oli ehkä kymmenen ikäsi suurin piirtein. Me siellä kuljettii aika paljo samaa matkaa semmosen Helsingin etsivätyöryhmän kanssa. Siin oli semmonen porukka, että niil oli ohjaaja ja pari. Yhel oli nahkarotsii, yhel oli mustat farkut, yhel siniset farkut. Kaikki kamat oli haalittu mistä lie ja se ryhmän ohjaaja kerto, et nää on vähä semmosii syrjäytyneit nuorii Helsingistä. He nyt toi ne tänne. Niil oli ihan sairaan hauskaa. Niil oli välil kamat kaikki ihan märkänä. Ne tuli samaa yöpaikkaa mihin me, et saatasko

me kuivattaa kamoja. Tosiaan ne pyöri siellä hienosti. Niil meni reissu, mä uskon, niist jokainen kyl sai siitä jotakin. Mä toivoisin tältä eräperinteeltä, että se ei katoais. Vaan tulis uusia nuoria, myös sellasista sosiaalisista ryhmistä, joissa ei oo varaa ostaa niitä Fjällrävenin viimeimpiä vehkeitä, tai lähtee Norjaan vapaalaskemaan. Voi tehdä pienemmälläkii budjetilla. Se on sellanen mun yks asia, mikä ois kiva jäädä talteen ja muistiin. Ja mikä olis kiva, että leviäis.

Minä nautin

Sisäilma ja pieni tila ahistaa. Ulkona, vapaus! Oli hiihtämässä, pyöräilemässä, melomassa taikka metsällä, kaikki se. Taikka pulkan veto talvella kovassa tuiskussa. Toiset valittaa. Minä nautin.

Matkalle luontokohteiden tarinoihin

Toivottavasti tarinat kannustavat pakkaamaan hyvät eväät reppuun, ja suuntaamaan retkelle (tai miksei pidemmällekin matkalle) Etelä-Karjalan elävästä eräkuulttuuriperinnöstä kertoviin maisemiin! Lisätietoa alueen kohteista löydät seuraavista:

**Etelä-Karjalan
Virkistysalueääitiö**
www.ekvas.fi

Saimaa Geopark Finland
www.saimaageopark.fi

Lappeenranta
www.visitlappeenranta.fi

Imatra
www.kansallisihme.fi

Ruokolahti
www.visitruokolahti.fi

Parikkala
www.visitparikkala.fi

Taipalsaari
visittaipalsaari.fi

Luumäki
luumaki.fi/fi/matkailu

Savitaipale
www.savitaipale.fi

Rautjärvi
www.rautjarvi.fi

Lemi
www.lemi.fi/matkailijoille

Tarinoita muualta

Retkeillä voi myös nojatuolista käsin. Etelä-Karjalan luontokohteisiin ja eräperinteesen liittyviä tarinoita ja historiaa on koottu useampien kansien väliin, historiikkeihin ja opuksiin. Tämä tarinapankki on täydentää jo olemassa olevaa tietomäärää, kerrottuja ja tallennettuja tarinoita.

Tässä on muutamia hakupalveluita ja tietokantoja, joiden kautta voi etsiä alueen, kylien tai luontokohteiden historiasta, tapahtumista ja henkilöistä tai aineettomasta kulttuuriperinnöstä kertovia julkaisuja, kuvia ja muita lähteitä kirjastojen lisäksi.

Finna

www.finna.fi

Hakupalvelu, josta löydät kiehtovia aineistoja arkistoilta, kirjastoilta, museoilta ja muilta toimijoilta.

Etelä-Karjalan museo

www.lappeenranta.fi/kulttuuri-ja-liikunta/lappeenrannan-museot/museot/etela-karjalan-museo

Kansalliskirjasto

– Digitaaliset aineistot
www.digi.kansalliskirjasto.fi

Digikirjastot

Yleisten kirjastojen digitoimaa aineistoa
www.kirjastot.fi
www.digikirjastot.fi

Museovirasto

Elävän perinnön wikiluettelo
www.wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi

Museovirasto

Kulttuuriympäristön palveluikkuna
www.kyppi.fi

Etelä-Karjalan liitto

Tietoa Etelä-Karjalasta
www.ekarjala.fi

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

www.finlit.fi

GoSaimaa

Tietoja alueen matkailupalvelutarjonnasta
www.gosaimaa.com

Lähteet

Esipuheen ja johdannon lähteet

Europaeus, M. 2012. Hiitolanjoki. Latvavesiltä Laatokalle. Etelä-Karjala-instituutti, Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Hirn, S. 1978. Imatran tarina: matkailuhistoriamme valtaväylältä. Imatra: Kanta-Imatra seuran julkaisu 3.

Heimo, A., Juvonen T. & Kurvinen, H. 2021. Opas muistitietohaaastattelun tekemiseen. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura. Viitattu 21.4.2025. Saatavissa <http://hdl.handle.net/10138/333970>

Imatran Lapinkävijät ry. 2017. Muorravaarakan ruoktu. Koti kairassa.

Kirkinen, T. (toim.). 2020. Karjalan eräperinne – Luovutetun Karjalan metsästyksen ja kalastuksen kulttuurihistoria. Maahenki.

Knapas, R. 2013. Katariina II Imatralla 1772. Teoksessa: Kaukiainen, Y., Marjomaa R. ja Nurmiainen J. (toim.). Viipurin läänin historia 4, Vanhan Suomen aika. Joensuu: Karjalan kirjapaino.

Marsio, L. & Kivilaakso, A. 2017. Johdanto. Teoksessa: Kivilaako, A. & Marsio, L. (toim.). Elossa – Luonto ja elävä kulttuuriperintö. Museovirasto. 7-15. Viitattu 21.4.2025. Saatavissa <https://stpiensivustotprod.blob.core.windows.net/aineeton/PDF/elossa-Luonto-ja-elava-kulttuuriperinto.pdf>

Museovirasto. 2025. Elävän perinnön kansallinen luettelo. Viitattu 21.4.2025. Saatavissa https://wiki.aineeton-kulttuuriperinto.fi/wiki/EI%C3%A4v%C3%A4n_perinn%C3%B6n_kansallinen_luettelo/valitut

Opetushallitus. 2025. Mitä on kulttuuriperintö? Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-kulttuuriperinto>

Matkalle luontokohteiden tarinoin -luvun linkkien lähteet

Etelä-Karjalan Virkistysalueääitiö. 2025. Etelä-Karjalan Virkistysalueääitiö. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://ekvas.fi/>

Imatra. Imatra on Kansallisihme. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa: <https://kansallisihme.fi/>

Lappeenranta. Visit Lappeenranta. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.visitlappeenranta.fi/fi>

Lemi. 2025. Lemi matkailijoille. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://lemi.fi/matkailijoille/>

Luumäki. 2025. Luumäki. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://luumaki.fi/fi/matkailu>

Parikkala. Visit Parikkala. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://visitparikkala.fi/>

Rautjärvi. Rautjärvi. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.rautjarvi.fi/fi>

Ruokolahti. Visit Ruokolahti. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://visitruokolahti.fi/fi>

Saimaa Geopark Finland. Saimaa Unesco Global Geopark – Löydä Saimaan kätkeyt aarteet. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://saimaageopark.fi/>

Savitaipale. Savitaipale. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.savitaipale.fi/fi>

Taipalsaari. Visit Taipalsaari. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://visittaipalsaari.fi/>

Tarinoita muualta -luvun linkkien lähteet

Digikirjastot. Yleisten kirjastojen digitoimaa aineistoa. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.digikirjastot.fi>

Etelä-Karjalan liitto. Etelä-Karjala. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.ekarjala.fi/>

Etelä-Karjalan museo. Etelä-Karjalan museo. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.lappeenranta.fi/fi/kulttuuri-ja-liikunta/lappeenrannan-museot/museot/etela-karjalan-museo>

Finna.fi. Kulttuurin ja tieteen aarteet yhdellä haulla. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.finna.fi>

Kansalliskirjasto. Digitaaliset aineistot. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.digi.kansalliskirjasto.fi>

Kirjastot.fi. Verkkopalveluja ja tietoa kirjastoista. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.kirjastot.fi>

Museovirasto. Elävän perinnön wikiluettelo. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi>

Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Viitattu 15.4.2024. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.kyppi.fi>

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.finlit.fi>

GoSaimaa. 2025. GoSaimaa Lappeenrannan ja Imatran seutu. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://gosaimaa.com/>

Kuvalähteet

Kansi: Dehar, Z. 2019. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/copper-colored-kettle-on-fire-pit-POP7F3YtgYY>

Sivu 4: Colin+Meg. 2023. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/a-fire-in-the-middle-of-a-forest-yMlsLdHQOiw>

Sivu 5: Weldingh, N. 2023. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa https://unsplash.com/photos/a-campfire-in-the-middle-of-a-forest-D1hZ2B_QGCw

Sivu 7: Honkasalo, J. 2017. This picture was a result of an strive to the hilltop of Piikkiö, the countryside of Turku, Finland. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/gray-scale-photo-of-man-in-black-jacket-and-pants-walking-on-pathway-surrounded-by-trees-S89icFzpyso>

Sivu 10: Mikhail. 2024. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa https://unsplash.com/photos/a-forest-filled-with-lots-of-trees-covered-in-green-moss-_5I9a66DuCU

Sivu 11: Debieve, A. 2018. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/rocks-surrounded-by-trees-under-clear-blue-sky-lf2RZmfsOhA>

Sivu 12: Pietinen. 1939. Verkkoa vedetään rannalle. Historian kuvakokoelma Museovirasto. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://www.finna.fi/Record/museovirasto.F08B6AF1377127EEDFC439FF8982D8EB?sid=4997234234&imgid=1> (CC BY 4.0)

Sivu 28: Pietinen. 1937. Nuotanutta Saimaalla Savonlinnan ja Viipurin välillä. Valokuvaamo Pietisen kokoelma. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://www.finna.fi/Record/museovirasto.2D74966A89864B79C3E488FA949FDC49> (CC BY 4.0)

Sivu 35: U&K Uistin. 1930–1949. Suomen Metsästysmuseum. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://www.finna.fi/Record/metsastysmuseum.knp-37375?sid=5003522894>

Sivu 36: Aicken, P. 2019. Finland Walks. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/silhouette-photo-of-man-beside-trees-Szfyn-BoPTI>

Sivu 42: Morkel, H. 2022. Navigating in Lapland, Finland. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/a-person-holding-a-compass-in-a-forest-xzY5RQDrlw4>

Sivu 45: Lindgren, A. 2022. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/a-close-up-of-a-plant-with-berries-on-it-BvBOVSbMv50>

Sivu 51: Outi Marjaana. 2022. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/a-bush-with-berries-growing-on-it-in-a-field-trZzakaDR-NI>

Sivu 53: Dementiev, M. 2020. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/brown-wooden-bridge-in-the-woods-O-33qZaXaG0>

Sivu 54: Kosken kuvaamo. 1965. Seis-taulu rajavyöhykkeellä. Etelä-Karjalan museo. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://www.finna.fi/Record/lappeenrannanmuseum.5fe18986-e117-439a-afb7-51ff3cfa835?sid=5003480141> (CC BY 4.0)

Sivu 57: Van Oort, L. 2024. No fly zone. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/a-white-feather-hanging-on-a-barbed-wire-JWm6Rjb3tLE>

Sivu 59: Laskevich, A. 2021. Imatrankoski ja linna. Imatran kuvapankki. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://imatra.kuvat.fi/kuvat/Imatrankoski++Koskin%3%A4yt%C3%B6s++Imatrankoski+Rapids/Imatrankoski+ja+linna.jpg>

Sivu 61: Tuntematon valokuvaaja. 1957 Kuvapaja. Lappeenrannan museot. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://www.finna.fi/Record/lappeenrannanmuseum.7E75581D-3EEB-47A1-8C64-018D3110E482?sid=5002586570> (CC BY 4.0)

Sivu 64: Malto, H. 1980–1983. Pilkkijä Vuoksen jäällä Imatran Mansikkalassa. Imatran kaupungin museon kuva-arkisto. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://www.finna.fi/Record/imatranmuseum.5F82A5D7-5FDD-4EAB-932C-B3428B41429D?sid=5003436596> (CC BY 4.0)

Sivu 66: Rural Explorer. 2019. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/dirt-trails-lined-with-trees-heading-to-lake-PCnJ6dmhii4>

Sivu 67: Kurniawan, A. 2020. black round pan in fair. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa https://unsplash.com/photos/black-frying-pan-on-fire-1tcMJ_JexMY

Sivu 72: K8. 2024. A small forest lake. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/a-forest-filled-with-lots-of-tall-trees-aF7bqI8SBDM>

Sivu 78: Itkonen, T. I. 1931. Rysä. Kansatieteen kuvakokoelma. Viitattu 23.4.2025. Saatavissa <https://www.finna.fi/Record/museovirasto.1AAE78E5CA2D0A53F4AF0491EE-5D8124?sid=5004684095> (CC BY 4.0)

Paperitekstuurit:

Paduret, D.C. 2020. Unsplash. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://unsplash.com/photos/brown-textile-on-white-background-lggtliOpeFU>

CustomScene. 7x5inch Handmade Paper. AdobeStock. Viitattu 22.4.2025. Saatavissa <https://stock.adobe.com/fi/images/7x5inch-handmade-paper/509910897>

Euroopan unionin
osarahoittama

Eräpoluilla tavataan!

LAB University of
Applied Sciences

Suomen
Erämuseosäätö

ISBN 978-951-827-495-0 (PDF)
ISBN 978-951-827-496-7 (painettu)